

102. KESKIVIHKONA 1. JOULUKUUTA 1999

kello 14

Päiväjärjestys**Ilmoituksia****Ainoa käsittely**

1)	Hallituksen esitys vuoden 1999 toiseksi lisätalousarvioksi.....	3408
	Hallituksen esitys HE 112/1999 vp	
	Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 22/1999 vp	
	Lisätalousarvioaloite LTA 21—34/1999 vp	

Toinen käsittely

2)	Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta	3410
	Hallituksen esitys HE 131/1999 vp	
	Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 12/1999 vp	
	Lakialoite LA 149/1999 vp	

Ensimmäinen käsittely

3)	Hallituksen esitys esiopetusta koskevaksi lainsäädännöksi.....	3411
	Hallituksen esitys HE 91/1999 vp	
	Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 7/1999 vp	
	Lakialoite LA 59, 121/1999 vp	
	Toivomusaloite TA 330/1999 vp	

Toinen käsittely

4)	Hallituksen esitys eräiden perustuslakeihin viittaavien säännösten tarkistamisesta.....	3450
	Hallituksen esitys HE 148/1999 vp	
	Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 7/1999 vp	

- 5) Hallituksen esitys laeiksi julkisen arvonannon osoituksista ja tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta 3450
Hallituksen esitys HE 146/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 8/1999 vp
- 6) Hallituksen esitys Kroatian kanssa tehdyn sijoitusten vastavuoroista edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä..... 3450
Hallituksen esitys HE 147/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 8/1999 vp
- 7) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta..... 3451
Hallituksen esitys HE 143/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 20/1999 vp
- 8) Hallituksen esitys kiinnitysluottopankkilaiksi ja laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain 97 c §:n muuttamisesta 3451
Hallituksen esitys HE 141/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 13/1999 vp

Mietintöjen pöydällepano

- 9) Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 1998 3451
Kertomus K 3/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 6/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 7/1999 vp
- 10) Hallituksen esitys hätäkeskuslaiksi ja pelastustoimilain muuttamiseksi 3452
Hallituksen esitys HE 87/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/1999 vp
- 11) Hallituksen esitys metsästyslain 87 §:n muuttamisesta 3452
Hallituksen esitys HE 59/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 13/1999 vp
- 12) Hallituksen esitys laeiksi opintotukilain ja asumistukilain muuttamisesta 3452
Hallituksen esitys HE 73/1999 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 8/1999 vp
Lakialoite LA 49, 110/1999 vp
Toivomusaloite TA 289, 295, 311, 319, 320/1999 vp

- 13) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmak-
suista annetun lain muuttamisesta 3452
Hallituksen esitys HE 77/1999 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö StVM 19/1999 vp
Lakialoite LA 57, 112/1999 vp
Toivomusaloite TA 359, 368, 405, 481, 501, 508/1999 vp
- 14) Hallituksen esitys vuodelta 2000 suoritettavaa vakuutetun sairaus-
vakuutusmaksua ja työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevaksi
lainsäädännöksi..... 3452
Hallituksen esitys HE 151/1999 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö StVM 21/1999 vp
Lakialoite LA 118, 123, 142, 151/1999 vp
Toivomusaloite TA 397, 410—412, 422, 429, 452, 462, 473,
477, 500/1999 vp
- 15) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain muuttamisesta annetun
lain voimaantulosäädännön muuttamisesta..... 3452
Hallituksen esitys HE 78/1999 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö StVM 22/1999 vp
Lakialoite LA 51/1999 vp
Toivomusaloite TA 387, 426, 453, 464, 472, 488, 502/1999 vp
- 16) Hallituksen esitys ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudis-
tamiseksi 3452
Hallituksen esitys HE 84/1999 vp
Ympäristötoimikunnan mietintö YmVM 4/1999 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimihuuto

Nimihuudossa merkitään täysistunnosta poissa
oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Tuija Brax /vihr
Mikko Elo /sd
Tarja Halonen /sd
Erkki Kanerva /sd
Ilkka Kanerva /kok

Kimmo Kiljunen /sd
Juha Korkeaoja /kesk
Valto Koski /sd
Suvi Lindén /kok
Paavo Lipponen /sd
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Lauri Oinonen /kesk
Heli Paasio /sd
Virpa Puisto /sd
Kimmo Sasi /kok
Timo Seppälä /kok
Jouko Skinnari /sd
Katja Syvärinen /vas

Hannu Takkula /kesk
 Marja Tiura /kok
 Martti Tiuri /kok
 Erkki Tuomioja /sd
 Jari Vilén /kok
 Raimo Vistbacka /ps

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:

Hannu Takkula /kesk
 Virpa Puisto /sd
 Lauri Oinonen /kesk

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä ovat

1.12. edustaja
 Mikko Elo /sd
 1. ja 2.12. edustaja
 Erkki Tuomioja /sd
 1.—5.12. edustajat
 Markku Markkula /kok
 Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
 1.—10.12. edustaja
 Martti Tiuri /kok

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

Puhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä muun syyn perusteella ovat pyytäneet ajalta

1.12. edustajat
 Esko Aho /kesk
 Susanna Huovinen /sd
 Valto Koski /sd
 Hanna Markkula-Kivisilta /kok
 Virpa Puisto /sd
 Hannu Takkula /kesk
 Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys vuoden 1999 toiseksi lisätalousarvioksi

Ainoa käsittely
 Hallituksen esitys HE 112/1999 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 22/1999 vp
 Lisätalousarvioaloite LTA 21—34/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22. Eilen pidetyssä ensimmäisessä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lisätalousarvioehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Esitellään menot.

Pääluokka 24

Ulkoasiainministeriön hallinnonala

Luku 01 Ulkoasiainhallinto, luku 30 Kansainvälinen kehitysyhteistyö ja luku 99 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot hyväksytään.

Pääluokka 25

Oikeusministeriön hallinnonala

Luku 01 Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset ja luku 10 Tuomioistuinlaitos hyväksytään.

Pääluokka 26

Sisäasiainministeriön hallinnonala

Luku 02 Ulkomaalaisvirasto, luku 05 Lääninhallitukset, luku 80 Pelastushallinto ja luku 98 Alueiden kehittäminen hyväksytään.

Pääluokka 27

Puolustusministeriön hallinnonala

Luku 10 Puolustusvoimat, luku 30 Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta ja luku 99 Puolus-

tusministeriön hallinnonalan muut menot hyväksytään.

Pääluokka 28

Valtiovarainministeriön hallinnonala

Luku 07 Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset, luku 39 Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle, luku 40 Tullilaitos, luku 52 Tilastokeskus ja luku 81 Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot sekä pääluokan perustelut hyväksytään.

Pääluokka 29

Opetusministeriön hallinnonala

Luku 01 Opetusministeriö, luku 60 Ammatillinen koulutus, luku 70 Opintotuki, luku 90 Taide ja luku 91 Kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimi hyväksytään.

Pääluokka 30

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Luku 01 Maa- ja metsätalousministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot, luku 11 EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (EU), luku 12 Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU), luku 13 Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen (osa EU), luku 14 Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (osa EU), luku 22 Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos, luku 24 Kasvinjalostuslaitos, luku 41 Kala-, riista- ja porotalous (osa EU) ja luku 51 Vesivarojen käyttö ja hoito hyväksytään.

Pääluokka 31

Liikenneministeriön hallinnonala

Luku 01 Liikenneministeriö, luku 24 Tielaitos, luku 30 Merenkululaitos, luku 32 Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen, luku 40 Ratahallintokeskus ja luku 60 Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet hyväksytään.

Luku 99 Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot

Keskustelu:

Pertti Turtiainen /vas: Arvoisa rouva puhemies! Eiliseen yleiskeskustelupuheenvuorooni viitaten ehdotan, että eduskunta poistaa valtion vuoden 1999 toisen lisätalousarvion momentin 31.99.88 perusteluista kolmannen kappaleen, jossa valtioneuvosto oikeutetaan luopumaan osake-enemmistöstä Sonera-yhtymä Oyj:ssä.

Unto Valpas /vas: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Turtiaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Turtiainen ed. Valppaan kannattamana ehdottanut, että momentin 88 perusteluista poistettaisiin kolmas kappale lisätalousarvioaloitteen n:o 25 mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Turtiaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 160 jaa- ja 11 ei-ääntä; poissa 28. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokan perustelut hyväksytään.

Pääluokka 32

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Luku 10 Hallinto, luku 20 Teknologiapolitiikka, luku 30 Yrittäjyys- ja pk-politiikka, luku 50 Kansainvälistyminen ja markkinointi, luku 70 Eri-tyisrahoitus ja luku 80 Rakennepolitiikka sekä pääluokan perustelut hyväksytään.

Pääluokka 33

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Luku 02 Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, luku 17 Työttömyysturva, luku

18 Sairausvakuutus, luku 19 Eläkevakuutus, luku 32 Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto ja luku 57 Lomatoiminta hyväksytään.

Pääluokka 34

Työministeriön hallinnonala

Luku 05 Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien toteutus, luku 06 Työvoimapolitiikan toimeenpääntö ja luku 07 Pakolais- ja siirtolaisuusasiat hyväksytään.

Pääluokka 35

Ympäristöministeriön hallinnonala

Luku 10 Ympäristön suojeleminen ja luku 30 Asumisen edistäminen hyväksytään.

Pääluokka 36

Valtionvelka

Luku 03 Valuuttamääräisen velan korko ja luku 06 Valtionvelan kuoletukset hyväksytään.

Esitellään tulot.

Osasto 11

Verot ja veronluonteiset tulot

Luku 01 Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot, luku 04 Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut, luku 08 Valmisteverot ja luku 10 Muut verot hyväksytään.

Osasto 12

Sekalaiset tulot

Luku 26 Sisäasiainministeriön hallinnonala, luku 27 Puolustusministeriön hallinnonala, luku 28 Valtiovarainministeriön hallinnonala, luku 31 Liikenneministeriön hallinnonala, luku 32 Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala, luku 33 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala ja luku 39 Muut sekalaiset tulot hyväksytään.

Mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma hyväksytään.

Eduskunta yhtyy mietinnön toiseen pontteeseen sisältyvään ehdotukseen lisätalousarvioaloitteiden hylkäämisestä myös aloitteiden n:ot 21—24 ja 26—34 osalta.

Mietinnön kolmas ja neljäs ponsi, jotka koskevat lisätalousarvion julkaisemista ja soveltamista, hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 131/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 12/1999 vp
Lakialoite LA 149/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12. Eilen pidetyssä toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1, 2, 4 ja 7 § hyväksytään keskustelutta.

9 §

Keskustelu:

Eero Lämsä /kesk: Arvoisa puhemies! Ehdotan vastalauseen 3 mukaista pykälämuutosta.

Marja-Leena Kemppainen /skl: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lämsän muutosehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Lämsä ed. Kemppaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen 3 mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Lämsän ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 28. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

9 §:n edellä oleva väliotsikko hyväksytään keskustelutta.

10 §

Keskustelu:

Eero Lämsä /kesk: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saa sen muodon, joka on vastalauseessa 3.

Marja-Leena Kemppainen /skl: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lämsän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Lämsä ed. Kemppaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen 3 mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Lämsän ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 31. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

10 §:n edellä oleva väliotsikko hyväksytään keskustelutta.

Uusi 10 a §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Eero Lämsä /kesk: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiin lisätään uusi 10 a § vastalauseen 3 mukaisesti.

Marja-Leena Kemppainen /skl: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lämsän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Lämsä ed. Kemppaisen kannattamana ehdottanut, että lakiin lisättäisiin vastalauseen 3 mukainen uusi 10 a §.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 10 a §:ää, "jaa"; ed. Lämsän ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 29. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

13—15, 16 a, 17—23, 25, 28—30, 34—37 ja 40 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy maa- ja metsätalousvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys esiopetusta koskevaksi lainsäädännöksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 91/1999 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 7/1999 vp
Lakialoite LA 59, 121/1999 vp
Toivomusaloite TA 330/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelu:

¹ **Kaarina Dromberg /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Sivistysvaliokunta pitää merkittävänä hallituksen esitystä esiopetusta koskevaksi uudistukseksi, jossa kuusivuotiaille lapsille sääde-

tään oikeus vuoden pituiseen maksuttomaan esiopetukseen. Maksuttomuus ja kuntien velvollisuus järjestää esiopetusta takaavat perheille ja lapsille nykyistä tasa-arvoisemmat ja yhtenäisemmät mahdollisuudet osallistua esiopetukseen. Uudistuksella vahvistetaan suomalaista kasvatustajajärjestelmää ja edistetään siten myös yhteiskunnan hyvinvointia.

Valiokunta korostaa sitä, että nyt ollaan säätämässä esiopetusta, jollaista maassamme ei ole aikaisemmin toteutettu. Ehdotetulla lainsäädännöllä on tarkoitus rakentaa maamme koulutusjärjestelmään selkeästi sen uusi ensimmäinen porras. Kysymyksessä on suomalaisessa varhaiskasvatus- ja koulutusjärjestelmässä kulttuurisesti ja toiminnallisesti uusi asia. Esiopetus on yksi osa varhaiskasvatusta, joka kokonaisuutena tarkoittaa kouluikää edeltävää lasten hoitoa, opetusta ja kasvatusta kotona, koulussa ja muissa lapsuuden toimintaympäristöissä.

Kouluikää edeltävät vuodet ovat merkityksellisiä lapsen kehityksen ja myöhemmän koulumenestyksen kannalta. Lapsen ympäristötekijöistä johtuvat erot erilaistavat kouluvalmiuksia ja vaikuttavat lapsen oppimisen edellytyksiin ja myöhempään koulumenestykseen. Järjestelmällisellä varhaiskasvatuksella ja esiopetuksella sen osana voidaan tasoittaa eroja ja estää niiden kasvamista.

Kuusivuotiaiden esiopetuksen järjestämisessä ja toteuttamisessa on tärkeää huolehtia ei vain tietopuolisten vaan myös sosiaalisten oppimisedellytysten vahvistamisesta. Kun esiopetus toteutuu myönteisessä, kannustavassa ilmapiirissä ja kun sosiaalisessa yhteistoiminnassa kunnioitetaan niin yksilöä kuin ryhmää, on lapsella edellytykset vahvistaa itsetuntoaan ja kehittää myönteistä kuvaa itsestään. Koulutuksen tasa-arvoa tavoiteltaessa ja syrjäytymisen ehkäisyä korostettaessa on erityisen tärkeää opetella yhdessä toimimisen, toisten huomioon ottamisen ja toisten arvostamisen taitoja. Ne eivät saa jäädä tietopuolisten tavoitteiden varjoon.

Uudistuksen tavoitteiden osalta valiokunta korostaa sitä, että esiopetuksen päätavoitteena tulee olla lapsen persoonallisuuden tukeminen. Jokaisen lapsen tulisi saada hänelle soveltuva kasvatusta. Esiopetuksessa lapselle tarjotaan mahdollisuus kehittää persoonallisuuttaan monipuolisesti leikin ja toiminnan kautta omista lähtökohdistaan. Toiseksi tavoitteena on, että lapsi

oppii tukemaan toisten lasten kasvua ja kehitystä sekä oppii yhteisöllisyyttä ja ryhmässä toimimista. Edelleen tavoitteena on vahvistaa lapsen tervettä riippumattomuutta niin, että hän kasvaa selviytymään myöhemmin elämässään.

Esiopetuksen lähtökohtana on lapsi. Keskeistä esiopetuksessa on lasten innostaminen oppimaan uusia asioita oman kiinnostuksensa mukaisesti. Esiopetuksen tulee antaa lapselle aineksia omien tunteidensa, toimintamalliensa, leikkien ja oman ajattelunsa kehittämiseen. Esiopetus rakentuu kodista saatavalle kasvatuserustalle ja tukee lapsen persoonallisuuden kehitystä siten, että lapselle kehittyy terve itsetunto.

Sivistysvaliokunta on tehnyt hallituksen esitykseen kaksi pykälämuutosta. Valiokunnan mielestä yksityisille opetuksen järjestäjille tulee antaa samanlainen esiopetuksen ostopalveluiden käyttömahdollisuus kuin hallituksen esityksessä perusopetuslain 4 §:n 1 momentissa annetaan kunnille. Käytännössä tarve ostopalveluiden käyttämiseen saattaa syntyä esimerkiksi silloin, kun erityiseen maailmankatsomukselliseen suuntaukseen tai kasvatuserustalliseen järjestelmään perustuvan perusopetuksen järjestäjä haluaisi hankkia esiopetuksen samaan suuntaukseen tai järjestelmään perustuvaa alle oppivelvollisuusikäisille tarkoitettua opetusta ja kasvatusta yksityisessä päiväkodissa järjestävältä erilliseltä yhteisöltä. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa lakiehdotukseen otettavaksi perusopetuslain 7 §:n ja ehdottaa siihen lisättäväksi uuden 5 momentin.

Toinen pykälämuutos on perusopetuksen 34 §:ssä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoon viitaten sivistysvaliokunta ehdottaa, että tapturman hoitoa koskeva säännös ulotetaan kaikille perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta saaville oppilaille. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa muutosta 34 §:n 1 momenttiin.

Valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi seitsemän lausumaa, joista ensimmäinen koskee esiopetuksen päivittäistä työaika. Hallituksen on tarkoitus muuttaa perusopetusasetusta siten, että esiopetusta koskevan päivittäisen työajan rajoitus poistetaan. Valiokunta on kuitenkin huolestunut siitä, että esiopetukseen osallistuville oppilaille voi paikallisten päätösten johdosta tulla liian pitkät työpäivät. Sen vuoksi valiokunta pitää välttämättömänä, että päivittäinen työaika on enintään viisi tuntia.

Toinen lausuma koskee sosiaali- ja terveystieteiden liiton ehdottamaa muutosta vammaisten lasten asemaan. Sivistysvaliokunta ei ehdota tässä kohden pykälämuutoksia, koska sivistysvaliokunta katsoo, että asia liittyy suurempaan kokonaisuuteen niin sanotun subjektiivisen oikeuden laajentamisesta. Sivistysvaliokunta ehdottaa kuitenkin, että hallituksen tulee selvittää, aiheuttaako nykytilanne eriarvoisuutta pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vammaisten lasten kohdalla, ja tehdä tarvittaessa muutosesitykset asianomaiseen lainsäädäntöön.

Erityisesti asiantuntijat herättivät paljon keskustelua opettajien kelpoisuuksista. Valiokunta yhtyy hallituksen kantaan esiopetukseen osallistuvien opettajien kelpoisuusvaatimuksista. Esiopetusta voisi antaa henkilö, jolla on luokanopettajan kelpoisuus tai joka on suorittanut lastentarhanopettajan tai kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon. Lisäksi kahden vuoden ajan lainsäädännön voimaantulosta hallituksen esityksessä tarkoitettujen sosiaalikasvattajien ja sosionomin ammatin suorittaneet henkilöt olisivat kelpoisia toimimaan esiopettajan tehtävissä. Lisäksi opetus- ja kasvatustyöhön osallistuvat myös muut kuin edellä mainitut kelpoisuusehdot täyttävät henkilöt. Vastuu opetuksesta kuuluu aina kelpoisuusvaatimukset täyttävälle opettajalle. Muun opetukseen osallistuvan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ei ole tarkoitus ottaa säännöksiä mainittuun asetukseen.

Lisäksi siirtymäkautena on tarkoitus järjestää erityisesti esiopetuksen tehtäviin pedagogisia ja didaktisia valmiuksia antavaa täydennyskoulutusta. Täydennyskoulutuksen suorittamalla sosiaalikasvattajan tai sosionomin amk-koulutuksen suorittaneet henkilöt saisivat pysyvän kelpoisuuden esiopetuksen opettajan tehtäviin. Täydennyskoulutukseen voitaisiin ottaa myös viimeistään kuluvana syksynä sosionomin koulutukseen valittu, sosionomin tutkinnon myöhemmin suorittava henkilö. Siirtymäkausi olisi hallituksen esityksen perustelujen mukaan elokuun alusta 2000 heinäkuun loppuun 2002.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esiopetus toteutuu pääsääntöisesti kokonaisopetuksena, jossa lasten oppiminen etenee lapsen kokemuspiiristä ja elämysmaailmasta peräisin olevien aihekokonaisuuksien varassa.

Kokonaisopetus on vaativa opetusmuoto. Sen vuoksi sitä toteuttavalta kasvattajalta vaaditaan

perehtyneisyys opetussuunnitelmaan, tiedonaloihin ja niiden didaktiikkaan. Samoin heidän on ymmärrettävä, miten lapset oppivat ja miten luova ja tutkiva oppiminen tapahtuu. Opettajan tulee kyetä havaitsemaan varhaiset ongelma-alueet, jolloin lapsi voi saada tarvitsemaansa erityistä tukea ja ohjausta. Varhaiskasvatukseen kuuluneet ja edelleen kuuluvat muut hoidolliset ja kasvatukselliset elementit ovat tietysti myös jatkossa osa esiopetusta.

Esiopetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi tapahtuvat useimmiten koko henkilöstön yhteistyönä. Valiokunta korostaakin sitä, että kyseessä on moniammatillinen yhteisö ja toiminta on moniammatillista tiimityötä. Valiokunta myös edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että opettajien pätevyysiin liittyvän siirtymäkauden pituus on kolme vuotta. Hallinnon osalta valiokunta pitää kunnan valinnanmahdollisuutta hallinnon järjestämiseksi tässä tilanteessa oikeana. Jotta esiopetus ei jäisi irralliseksi muusta varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta, tulee kunnilla olla joustava mahdollisuus hallinnon järjestämiseen.

Sivistysvaliokunnan mielestä johdonmukaisinta kokonaisuuden kannalta olisi antaa kunnille mahdollisuus järjestää koko päivähoiton hallinto opetustoimesta vastaavan lautakunnan alaisuuteen. Valiokunta ehdottaa tässä vaiheessa eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman, jonka tavoitteena on kuntien valinnanvapaus hallintokunnan suhteen.

Koulumatkaetuutta ei valtiontaloudellisista syistä ollut mahdollista sisällyttää hallituksen esitykseen. Alueellisen koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi valiokunta pitää välttämättömänä, että uudistuksen mukainen esiopetus saatetaan koulumatkaetuuden piiriin 1.8.2001, kun uudistus tulee voimaan koko laajuudessaan. Valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi tätä koskevan lausuman.

Lopuksi valiokunta ehdottaa lausumaa, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua siitä, kun esiopetus koko laajuudessaan tulee voimaan, esiopetusuudistusta koskevan selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Arvoisa puhemies! Mietintöön on jätetty myös vastalauseita, jotka asianomaiset henkilöt varmasti tulevat esittelemään. Valiokunnan jäsenet tulevat omalta kohdaltaan esittämään omat näkemyksensä ja käsityksensä mietinnöstä.

Haluan vielä lopuksi kiittää kaikkia valiokunnan jäseniä siitä asiallisesta ja hyvästä käsittelystä, joka meillä oli valiokunnassa.

Ed. Takkula merkitään läsnä olevaksi.

² **Jukka Gustafsson /sd:** Arvoisa puhemies! Kiitän sivistysvaliokunnan puheenjohtajaa erittäin hyvästä esittelystä. Kiitän valiokunnan puheenjohtajaa myös siitä, että tämä hyvin tärkeä esiopetuslaki käsiteltiin perusteellisesti ja hyvässä hengessä. Valiokuntamme puheenjohtaja kävi esittelyssään keskeiset kohdat oikein hyvin lävitse, ja omalta kohdaltani tässä yhteydessä enemminkin kajoan sellaisiin asioihin, jotka sosialidemokraattisena koulutuspolitiikkona on syytä ehkä historiankin kirjoihin tässä yhteydessä sanoa.

Haluan nyt alkuun todeta sen, että tämä esiopetusuudistus liittyy mielestäni merkittäväksi osaksi pitkää koulutuspoliittista kehittämislinjaa, jossa sosialidemokraatit ovat halunneet olla hyvin vahvalla käsialalla mukana. Kysymys on yhteiskunnallista tasa-arvoa vahvistavasta koulutuspolitiikasta, ja näen, että esiopetus avaa uuden, toivottavasti lapsia enemmän huomioon ottavan vuosituhannen hienolla tavalla.

Mielestäni esiopetuksen toteuttamisessa ehkä kaikista tärkeintä on huolehtia opetustoimessa painottuvan pedagogisen ja päivähoidossa painottuvan sosiaalistumisen näkökulman, näiden kasvatusta ja opetustraditioiden parhaiden puolien yhdistämisestä. Näen ja pidänkin hyvänä sitä, että sivistysvaliokunnan kannanotot toivottavasti ohjaavat opetussuunnitelmatyötä juuri kasvatuksellisten ja sosiaalipedagogisten arvojen mukaisten opetus- ja kasvatuskäytäntöjen suuntaan. Jos pikkasen pelkistän ja yksinkertaistan, niin niille edustajille, jotka kuuntelivat tarkasti sivistysvaliokunnan puheenjohtajan, ed. Drombergin esitystä, kävi ilmi, että valiokunta ei mitenkään erityisen perusteellisesti käynyt lävitse esiopetuksen kärjistäen sanottuna ainekohtaisia tavoitteita esimerkiksi matematiikan, äidinkielen, uskonnon jne. osalta. Sen sijaan vahvalla käsialalla sivistysvaliokunta halusi isoja, periaatteellisia linjauksia tuoda esille. Se oli minusta myös se li-

säarvo, jonka sivistysvaliokunta itse tähän kouluallisen hyvin valmisteltuun esiopetuslakiin toi.

Omana helmenään haluaisin valiokunnan mietinnöstä lukea, miten esiopetuksen tulisi auttaa lasta löytämään oppimisen ilo ja ohjata positiiviseen koulunkäynnin aloittamiseen.

Valiokunta myös piti välttämättömänä — ja se on yksi tärkeä osa tätä esiopetusuudistusta — että nyt, kun meillä on liian paljon lapsia, jotka vanhempien työttömyyden tai perheitten hajoamisen seurauksena ovat rikki eri tavoin, niin juuri näiden lasten kehityksen ja oppimisen vaikeudet voitaisiin havaita varhain ja niihin myös voitaisiin puuttua. Sen takia pidän tärkeänä, niin kuin valiokuntakin, että ongelmien ennaltaehkäisyyn on myös saatava voimavaroja ja tukitoimenpiteitä.

Valiokunta minusta hienolla tavalla otti kantaa ryhmäkokoihin ja päivittäiseen työaikaan, jota itse asiassa linjasimme vähän toisella tavalla kuin hallitus oli ajatellut, ettei lasten päivämuodosta liian pitkäksi.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kävi perusteellisen keskustelun opettajien kelpoisuusasioista, ja itse asiassa aika pitkälti olimme yhtä mieltä siitä, että, totta kai, lapsille on tärkeää, että he saavat mahdollisimman laadukasta opetusta hyvin koulutetuilta opettajilta.

Tässä yhteydessä kuitenkin halusimme myös painottaa sitä, miten nimenomaan esiopetuksessa on käytännössä kysymys moniammatillisesta työyhteisöstä ja miten moniammatillisuus on merkittävä voimavara esiopetuksessa. Valiokunta halusi vielä korostaa sitä, miten erilainen koulutus- ja kokemustausta on rikkaus opetus- ja kasvatustyössä.

Tässä yhteydessä minun ajatuksiani vastaa tavattoman hyvin Helsingin Sanomissa 15.10. ollut mielipidekirjoitus, jossa otsakkeen "Esiopetukseen pätevytyminen nähtävä laajemmin" alla todettiin seuraavaa: "Lasten suurimmat ongelmat eivät nykyisin kuitenkaan ole tiedollisella alueella. Tietoa on jopa yli tarpeen. Sen sijaan lapsilta puuttuu ympäristö, jossa he voivat varttua turvallisella tavalla persoonansa kaikilla ulottuvuuksilla." Myöhemmin todetaan, miten eri tavoin suuntautuneiden asiantuntijoiden yhteistyö voisi turvata parhaiten lasten monipuolisemman kasvun. "Se mahdollistaisi myös niiden lasten tukemisen, joilla on kotiympäristöön liittyviä rajoitteita." Tämän mielipiteen olivat allekirjoittaneet Anna-Liisa Lampinen, koulutusalojohtaja,

ja Kimmo Mäki, varhaiskasvatuksen opettaja Espoon-Vantaan ammattikorkeakoulusta.

On vielä eräs asia, johon liittyy myös ehkä tiettyjä näkökulmaeroja. Haluan tässä yhteydessä sen todeta, koska toivon, että opetusministeriö tavalla tai toisella joutunee siihen asiaan reagoimaan. Valiokunta nimittäin mielestäni viisaasti totesi sen, että jos ja kun jatkossa esimerkiksi päivähoidon alla oleva esiopetus tullaan monessa tapauksessa siirtämään kunnan koulutoimen piiriin, tästä voi aiheutua aika hankalia tilanteita ja ongelmia niille henkilöille, jotka nimenomaan sosiaaliskasvattajan ominaisuudessa ovat pätevyytensä hankkineet. Valiokunta toivoi, että hallintokunnan alaisuudesta toiseen siirtyessään henkilö ei menettäisi kelpoisuuttaan. Se on selvästi mietinnössämme todettu ja vielä näin: "Kelpoisuutta ei voi sitoa siihen, miten hallinto on järjestetty tai järjestetäänkö esiopetus päivähoitopaikassa vai jossakin muussa tilassa."

Olisin itse toivonut, että tämä asia olisi voitu vielä selvemmin todeta. Ajatellaan sosiaaliskasvattajaa, joka on ylioppilas ja on suorittanut kolmen ja puolen vuoden ammattikorkeakoulututkinnon painotetusti keskittyen esi- ja varhaisopetuksen teoreettisiin opintoihin ja on sen lisäksi suorittanut nyt lain edellyttämän 15 opintoviikon lisäpätevöitymisen, ja sitten kävisikin niin, että hänen työpaikkansa siirtyy hallintokunnasta toiseen ja hän ei olisikaan pätevä toimimaan opettajana uudessa hallinnossa. Tämä on asia, joka varmaan kannattaa selvittää hyvässä hengessä niistä lähtökohdista, jotka myös valiokunnan mietintöön on kirjattu. Haluan uskoa, että tästä käytännössä etenemällä saadaan hyvä ratkaisu aikaan laadusta ja tasosta tinkimättä.

Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti puutun vielä pariin asiaan. Sivistysvaliokunta teki hienoa työtä päätyessään yksimielisesti siihen, että edellyttämme, että koulumatkatuki, koulumatkaetus, saadaan aikaan 1.8.2001, kun laki tulee voimaan koko laajuudessaan. Samassa yhteydessä selvitetään myöskin ne ongelmat, jotka liittyvät siihen, jos lapsi joutuu siirtymään esiopetuksen ja kunnan järjestämän päivähoitopaikan välillä. Toivomme, ettei tämä nyt ensimmäisen vuoden kohdalla aseta liian isoja ongelmia tai kynnyksiä yhdellekään lapselle.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean yhden semmoisen ehkä periaatteellisen ongelman, jonka merkitys kokonaisuuden kannalta on hyvin marginaalinen mutta joka kannattaa ehkä edus-

kunnan pöytäkirjoihin todeta. Tätä lakia täydennettiin ihan loppumetreillä tällaisella ostopalveluiden käyttömahdollisuudella yksityisille opetuksen järjestäjille. Sosialidemokraatit olisivat itse asiassa halunneet kirjata tämän ikään kuin rajauksen lain tasolle, mutta meitä tässä vaiheessa tyydyttää se, että se on lain perusteluissa kuitenkin sanottu hyvin: "Käytännössä tarve ostopalveluiden käyttöön voi syntyä esimerkiksi silloin, kun erityiseen maailmankatsomukselliseen suuntaukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan perusopetuksen järjestäjä haluaisi hankkia esiopetuksen samaan suuntaukseen tai järjestelmään perustuvaa alle oppivelvollisuusikäisille tarkoitettua opetusta ja kasvatusta yksityisessä päiväkodissa järjestävältä erilliseltä yhteisöltä." — Olipa hirvittävän konstikas lause.

Kun tähän lakiin on liitetty tällainen kolmen vuoden seurantavelvoite, että me saamme eduskuntaan kolmen vuoden päästä asiaan liittyvän kokoavan tarkastelun, voimmekin tätäkin asiaa sitten arvioida, onko tässä tapahtunut jotain sen tyyppistä ikään kuin karkaamista yksityisen esiopetuksen suuntaan, mitä en noin periaatteessa pidä huonona. Ymmärrän, että erilaiset kukat voivat ja saavat kukkia, mutta voi olla, että se istuu aika huonosti kokonaisajatteluun, koska osittain kuitenkin esiopetus on kytkyksissä jollakin tavalla ja tasoilla alakuopetukseen. Sen takia en näe eivätkä sosialidemokraatit näe, että tämä olisi semmoinen alue, jolla erityisesti tulisi tällaista yksityistä esiopetusta mitenkään suosia.

3 Marjatta Vehkaoja /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sivistysvaliokunta on tehnyt tässä suuressa reformissa erittäin hyvää työtä, mutta haluaisin jo tässä vaiheessa keskustelua kiinnittää huomiota siihen, että tunnen kyllä pettymystä, että tämä kunnan eri toimipisteiden kesken tapahtuva kuljetustarve ei tullut kuntien järjestämisvelvollisuudeksi heti vuodesta 2000 lähtien ...

Puhemies (koputtaa): Ed. Vehkaoja, tämä mielestäni ei ole vastauspuheenvuoro. Tämä on jo ihan erillinen puheenvuoro, ja ed. Vehkaoja on pyytänyt puheenvuoronsa.

4 Markku Markkula /kok: Arvoisa puhemies! Tämä esiopetuksen uudistuminen, joka nyt tällä mietinnöllä luodaan, on todella hieno asia. Tänä aamulla eduskuntaan kokoontuneet koke-

neet ja viisaat aika useissa puheenvuoroissa nostivat esille kysymyksen, onko suomalainen kulttuuri kilpailukykyinen tulevaisuudessa. On hienoa, että eduskunta heti samana päivänä vastaa tällä käytännön toimenpiteellä, että on, sillä esiopetus on todella merkittävä askel myös suomalaisen kulttuurin tulevaisuuden varmistamisessa.

Tämä on osa myös elinikäisen oppimisen kansallisen strategian täytäntöönpanoa. Elinikäisen oppimisen tarkoituksena on saada ihminen itenäistymään, kehittymään ja ottamaan huomattavasti lisää resursseja käyttöönsä elämässään. Tämä onnistuu vain, jos ihminen jo lapsesta alkaen herätetään näkemään omat mahdollisuutensa sekä jos hänelle annetaan tukea ja vapautta kehittää itseään.

Kansallisen menestyksen perustekijät on Suomessa oivallettu varsin hyvin. Silti, vaikka osamista arvostetaan ja tutkimukseen panostetaan, on meillä paljon tehtävää. Julistukset ja määrärahat eivät ole riittävä edellytys. Osaamiselle on synnyttävä vahvaa sisältöä, joka on kansalaisten asenteellisesti hyväksymää ja kaiken ikäisten kansalaisten aktiivisesti käyttämää.

Arvoisa puhemies! Korostan sitä, että nyt on nimenomaan kysymys esiopetuksen uudistamisesta. Uudistuksen täytäntöönpanossa tulee varmistaa, että se on nimenomaan pedagoginen uudistus, ei päivähoiton maksujärjestelmän muutos eikä pieni lisä jo tähän asti vapaaehtoisena toteutettuihin muutamiin viikottaisiin esiopetustunteihin. Tällä uudistuksella vankistetaan lapsen kasvua ihmisyyteen ja parannetaan edellytyksiä jokaisen lapsen omien vahvuuksien kehittämiseen osana elinikäistä oppimista. Tässä vaiheessa nimenomaan korostuvat oppimaan oppimisen taidot. Ja vaikka korostankin perheen ja vanhempien vastuuta ja keskeistä roolia jokaisen lapsen oppimisessa ja hänen henkisessä kehityksessään, niin korostan yhtä lailla, että esiopetus on tasa-arvon, jokaisen lapsen oman henkisen menestyksen kannalta mitä keskeisin uudistus.

Haluan tuoda esille muutaman ajatuksen nimenomaan opetussuunnitelmatyöhön, joka on jo opetushallituksen ja Stakesin toimesta käynnistetty, mutta jonka pitäisi mielestäni johtaa siihen, että avoimen prosessin kautta — niin kuin valiokunta mietintöönsä avoimen prosessin sisällytti — opetushallitus, Stakes ja kaikki kunnat ja nimenomaan ne henkilöt sekä ammattiryhminä että yksittäisinä opettajina ja opetustyöhön osal-

listuvina, jotka todella tätä täytäntöönpanevat, syventävät omaa näkemystään ja luovat itselleen niitä menetelmiä ja jopa ihan uusia työmuotoja, joita esiopetuksen käytäntöön soveltamisessa osittain jo ensi syksynä ja kaikkialla seuraavana syksynä toteutetaan.

Opetussuunnitelman perusteissa tulee korostaa ei pelkästään tavoitteenasetteluna oppimisympäristöä vaan nähdä todella, että ensinnäkin oppimisympäristö pitää sisällään kolme eri, eräällä tavalla sanottuna, toimijaa. Ensinnäkin siinä on fyysinen ympäristö leikkivälineineen ja kaikkein sellaisine tekijöineen, jotka luovat mahdollisuuden uuden oivaltamiselle ja ilmiöihin paneutumiselle.

Toiseksi oppimisympäristö on nimenomaan lasten keskinäisen yhteistyön, keskinäisen vuorovaikutuksen, keskinäisen kunnioituksen ja keskinäisen tunne-elämän väline, eli lapsiryhmän rooli oppimisympäristössä on mitä merkittävin. Tähänhän ei välttämättä ilman esiopetusta jokaisella lapsella ole mahdollisuuksia.

Kolmas osa oppimisympäristöä on aikuinen, opettaja, ja ne moniammatillisen tiimin jäsenet, jotka esiopetuksen toteuttamisessa lasten oppimisprosesseja, leikkiprosesseja tukevat. Nämä aikuiset huolehtivat ympäristön organisoinnista ja esteettisyydestä sekä auttavat lasta ympäristöön tutustumisessa ja ympäristön jäsentämisessä. Aikuiset toimivat ikään kuin välittäjänä lapsen ja fyysisen ja henkisen ympäristön välillä.

Lapsiryhmä ja aikuiset muodostavat sellaisen sosiaalisen yhteisön, jossa vuorovaikutussuhteilla on suuri merkitys. Yhdessä opetellaan ja harjoitellaan ryhmässä toimimisen taitoja, autetaan, kuunnellaan ja odotellaan kärsivällisenä myös omaa vuoroa. Keskeiseen asemaan nousevat tällöin myös toisten ihmisten ja ympäristön kunnioittaminen ja arvostaminen. Nämä asiat on otettava huomioon todella hyvin vakavasti opetussuunnitelman perusteiden laadintatyössä.

Tavoitteisiin pitäisi mielestäni myös jo viimeistään tässä vaiheessa rakentaa hyvin selkeä näkemys siitä, mitä on oppimaan oppiminen. Tämä ei tullut vielä riittävän vahvasti asianomaisille viranomaisille eikä myöskään laajalti opettajien keskuudessa selväksi, kun koululainsäädäntöä uudistettiin, vaikka nimenomaan sivistysvaliokunta viime kaudella nostikin oppimaan oppimisen ja sen määrittelyn ja sen systemaattisen kehittämisen yhdeksi keskeiseksi sivistyspolitiikan linjaukseksi.

Niin kuin täällä sekä valiokunnan puheenjohtaja että varapuheenjohtaja totesivat, keskeinen tavoitehan nimenomaan on, että esiopetuksessa synnytetään oppimisen ilo. Sanoisin sanalla, jota olen aikaisemminkin käyttänyt, että esiopetuksessa ja koulussa pitäisi jokaiselle lapselle synnytyä suorastaan intohimo oppia uutta, intohimo, jonka avulla kykenee tulemaan toimeen muiden ihmisten kanssa ja menestymään omassa elämässään.

Arvoisa puhemies! Vielä kolme asiaa lyhyesti. Ensinnäkin paljon keskustelua on herättänyt kelpoisuuskysymys. Korostan itse valiokunnan mietintöä täydentäen, että kyseessä kaikissa tilanteissa on moniammatillisten tiimien rakentaminen, muodostaminen ja toimiminen. Tällöin yhdenkään näissä keskusteluissa esillä olleen työntekijäryhmän ei tule pelätä, että heidän osaamistaan ja panostaan ei esiopetuksessa tarvittaisi. Kaikki tarvitsevat täydennyskoulutusta, se on mielestäni selviö.

Hallinnosta toteaisin sen verran, että valiokunnan mietintöön sisältyy merkittävä askel siihen, että pääsemme vaiheittain katsomaan koko suomalaisessa yhteiskunnassa, meidän hallinnossamme, varhaiskasvatusta, opetusta ja laajaa kasvatuksellista kokonaisuutta osana nimenomaan sivistystä ja elinikäistä oppimista. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ensi vaiheessa kunnissa siirrettäisiin esiopetuksen hallinnollinen organisointi osaksi opetustoimea ja valtakunnan tasolla myös varhaiskasvatus siirrettäisiin opetusministeriön alaisuuteen.

Vielä nimenomaan pedagogiikkaan ja kasvatukselliseen, lasten erilaisten herkkyyksien huomioon ottamiseen kaksi mielestäni hyvin toisiinsa kytkeytyvää asiaa. Ensinnäkin valiokunta piti välttämättömänä, että montessoripedagogiikan jatkuvat käyttömahdollisuudet todella kaikissa olosuhteissa säilytetään tarjoamalla kaikille niille opettajille, joilla ei ole luokanopettajan tai lastentarhanopettajan kelpoisuutta mutta jotka ovat käyneet montessoripedagogiikkaan painottuvan koulutuksen, mahdollisuus täydentää opintojaan vastaavilla säädöksillä kuin tässä on muutaman muun ammattiryhmän osalta tehty. Tämä liittyy todella läheisesti siihen, että montessoripedagogiikan avulla on uudistettu merkittävästi suomalaista koulua jo aikaisemmin.

Tähän liittyy asia vielä, jonka lopuksi totean, ja toivon, että ed. Krohn ainakin omassa puheen-

vuorossaan vielä tähän paneutuu eli tasa-arvoon ja nimenomaan tyttöjen innostamiseen niin luonnontieteellisten ilmiöiden perusteisiin kuin innostamiseen siihen, että he hyvin monipuolisesti oivaltavat tietotekniikan tarjoamat mahdollisuudet heidän omalle kehitymiselleen ja sille lasten keskinäisen vuorovaikutuksen tarpeelle, johon myös tietotekniikka ja tietoverkko parhaimmillaan antavat erinomaisen hyvät edellytykset.

Ed. Puisto merkitään läsnä olevaksi.

5 Päivi Räsänen /skl: Rouva puhemies! Esitys maksuttomasta esiopetuksesta on tämän hallituksen positiivisimpia saavutuksia, ja haluan aluksi vielä antaa tunnustuksen esityksestä hallitukselle ja erityisesti opetusministeri Maija Raskille, että esitys saatiin jo vaalikauden alkuvaiheessa eduskunnan käsittelyyn.

Sivistysvaliokunta on mietinnössään mielestäni korostanut ihan oikeita lähtökohtia, kun se toteaa mietinnön sivulla 4, että esiopetuksen päätaivoitteena tulee olla lapsen persoonallisuuden tukeminen. Sen lisäksi jatkossa puhutaan siitä, että esiopetuksen tulee auttaa lasta löytämään oppimisen ilo. On hienoa, että kuusivuotiaista puhuttaessa mietintöön on löytynyt tällainenkin sana kuin "ilo", jonka tulee olla keskeinen tavoite lapsen elämässä ja myös oppimisessa. Oppimisen ilon tavoitteen soisi tarttuvan myös myöhemmillä vuosilla perusopetukseen, sillä kouluviihtymättömyys on edelleen eräs suomalaisen koulun perusongelmista.

Viime kaudella eduskunta keskusteli Who:n kansainvälisestä koulututkimuksesta, jonka mukaan suomalaisten koululaisten, erityisesti poikien, kouluviihtyvyys oli aivan Euroopan pohjatasoa. Ainoastaan 40 prosenttia Suomen koululaisista viihtyi omassa koulussaan. Tuolloin opetushallituksen pääjohtaja kommentoi tutkimusta toteamalla, että suomalaislapsilla on kouluun samanlainen suhde kuin kalanmaksajllyyn: koulu äklöttää, mutta sitä on pakko käydä pärjätäkseen.

Pidän kuitenkin valiokunnan mietinnössä hiukan liian mahtipontisena ja ehkä osittain harhaanjohtavanakin sitä, että valiokunta korostaa, että nyt ollaan säättämässä esiopetusta, jollaista maassamme ei ole aikaisemmin toteutettu. Olen-

nainen muutos on mielestäni nimenomaan esiopetuksen maksuttomuus. Kyllä lapsilähtöistä esiopetusta on maassamme harjoitettu jo vuosikausia, ja tämän sisältöön esitys ei käytännössä vaikuta. Esimerkiksi omassa kotikaupungissani Riihimäellä sosiaali- ja koulutoimen yhdessä järjestämään laadukkaaseen esiopetukseen ovat päässeet jo vuosia kaikki kuusivuotiaat, mutta nyt ensi syksystä alkaen se tulee kaikille maksuttomaksi, mikä on toki tärkeä uudistus, en sitä todellakaan vähättele. Se on ennen kaikkea sen vuoksi merkittävä uudistus, että se lisää esiopetukseen hakeutumiseen tasa-arvoa.

Itse näen esiopetuksen suurimman merkityksen juuri sellaisten lasten kohdalla, jotka eivät välttämättä omasta kodistaan saa aivan parhaita eväitä koulunkäynnin aloitukseen. Esiopetus antaa kaikille lapsille tasavertaisemmat valmiudet oppimiseen ja kehittymiseen. Viime kaudella kun käsitelimme sivistysvaliokunnassa koululajeja, siellä tuli kyllä monessa lausunnossa esiin toteamus, että kouluun valmentava esiopetus on parhaita keinoja ehkäistä myöhempää koulusyrjäytymistä.

Iloitsen siitä, että sivistysvaliokunta muutti hallituksen esitystä sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon huomioon ottaen niin, että oikeus maksuttomaan tapaturmanhoitoon ulotettiin myös esiopetukseen osallistuville aivan samalla tavoin kuin muillekin perusopetuksen oppilaille. Hallituksen esityshän itse asiassa osaltaan heikensi kuusivuotiaiden asemaa niin, että kun lapset, jotka ovat koulutoimen yhteydessä osallistuneet esiopetukseen, ovat kuuluneet jo maksuttoman tapaturmanhoito-oikeuden piiriin, hallituksen esitys rajasi heidät siitä pois samalle viivalle päivähoidon esioppilaiden kanssa. Mutta sivistysvaliokunta tältä osin todellakin nähtiä pykälää muutti, mistä kiitos valiokunnalle.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta esitti kuitenkin myös toisen muutoksen, jota ei aivan yhtä hyvin kohdeltu. Ehdotimme nimittäin, että sivistysvaliokunta muuttaisi lakiehdotuksia niin, että niille vammaisille ja sairaille lapsille, jotka aloittavat perusopetuksen vuotta aikaisemmin, siis ovat pidennetyn perusopetuksen piirissä, olisi ulotettu oikeus yksityisen hoidon tuen hoitorahaan. Tällä hetkellä näiden kehitysvammaisten lasten kohdalla on sellainen epäkohta, että kun he ovat oppivelvollisina saamassa usein ihan samaa esiopetusta, mitä terveet lapset kuusivuotiaina, he eivät kuitenkaan ole oikeutettuja yksityisen hoidon

tuen hoitorahaan, jota terveet kuusivuotiaat saavat sen iltapäivähoidon osalta, jos kotiin on vaika palkattu hoitaja, eivätkä myöskään kotihoitontuen sisarkorotukseen.

Itse henkilökohtaisesti toivoin ja edelleenkin toivon, että eduskunta olisi tässä yhteydessä, kun pykälät kerran ovat auki, korjannut tämän selkeän epäkohdan, joka on pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten kohdalla. Tiedän, että näistä tapauksista on käyty jopa oikeudenkäyntejä, joissa vanhemmat ovat oikeutta yksityisen hoidon rahan vaatineet, mutta siellä on tullut todellakin lainsäädäntö vastaan.

Opetusryhmien kokoon valiokunta kiinnittää huomiota ja on huolestunut siitä, riittääkö suositus ryhmäkokojen enimmäismäärästä. Valiokunta esittää harkittavaksi, että jo alkuvaiheessa ryhmäkoosta säädettäisiin sitovasti asetuksella.

Itse toivon ja olisin toivonut sitä, että tässä vaiheessa olisi jo pykälätasolla velvoitettu antamaan sellainen asetus, jolla ryhmäkokoja säädellään, eli olisi pykälästä jätetty se tarvittaessa sana pois, jolloin hallituksen olisi tullut antaa ryhmäkokoja säätelevä asetus.

Opetusryhmien koko on tällä hetkellä peruskoulun, perusopetuksen eräs suurimmista ongelmista. Opetusryhmien koko on hiljalleen kasvanut koko vuosikymmenen ajan. Viime kaudella koululakien käsittelyn yhteydessä myös käytiin keskustelua siitä, voidaanko säädellä selkeämmin opetusryhmien kokoa. Itse olin silloinkin sillä kannalla, että tästä tulisi säädellä nimenomaan alkuopetukseen osallistuvien lasten kohdalla. Useissa maissa säädellään lakien ja asetusten tasolla opetusryhmän kokoja. Meilläkinhän säätely on päiväkotien esiopetusryhmissä, jolloin ongelma ei ole niin suuri niiden esioppilaiden kohdalla, jotka osallistuvat opetukseen päiväkodeissa. Sen sijaan varsinkin yhdysluokkien kohdalla ja peruskoulun koulutoimen puolella ryhmäkoot myös esiopetuksen osalta valitettavasti saattavat kasvaa liian suuriksi, ellei sitä selvästi säädellä.

Valiokunta ottaa ponnessaan myös kantaa koulukuljetuksiin edellyttäen niiden toteuttamista 1.8.2001 lukien. Ihmettelen sitä, miksei valiokunta tässä yhteydessä tehnyt tarvittavaa lainmuutosta. Olisihan voimaantulosäännöksellä voitu ohjeistaa oikeus alkamaan mainitusta päivästä. Miksi se täytyi jättää pelkän ponnin varaan, jonka toteutuminen on kuitenkin aina suhdanteista riippuvaa?

Tällä hetkellä peruskoulun oppilas on oikeutettu maksuttomaan kuljetukseen, jos hänen koulumatkansa on 5:tä kilometriä pidempi. Tämäkin peruslähtökohtana on ongelmallinen, koska siinä ei huomioida ollenkaan lapsen ikää ja kehitystasoa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto esitti jo viime kaudella, kun käsiteltiin koululajeja, että koulukuljetusetuuden tulisi olla porrastettu. Pienillä oppilailla, esimerkiksi toiseen luokkaan saakka, koulumatkaetus voisi olla esimerkiksi 3 kilometrin suuruinen ja vanhemmilla lapsilla pidempi. Toki monissa kunnissa koulukuljetusetuudessa on jo käytössä jopa 3:a kilometriä lyhyempiäkin matkoja. Olisin toivonut, että tähänkin asiaan olisi tässä yhteydessä kiinnitetty huomiota.

Sosiaali- ja terveystieteiden keskuksessa keskustelimme myös siitä, että koulumatkapykälästä puuttuu lapsen vamman tai sairauden huomioiminen. Tämä seikka olisi voitu myös pykälän ollessa auki tässä yhteydessä korjata.

Arvoisa puhemies! Tulen toisen käsittelyn yhteydessä tekemään mainittuihin seikkoihin liittyen tarkemmat pykälämuutosesitykset.

6 Margareta Pietikäinen /r: Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att det här utan vidare är en stor och efterlängtd reform. Jag var direkt förvånad över att riksdagsledamot Räsänen i sitt anförande för en stund sedan tycktes nedvärdera innehållet i den här reformen. Det är nog faktiskt inte på något sätt bara en fråga om att göra förskoleundervisningen avgiftsfri eller om att ta ställning till huruvida transporterna till förskolan skall vara avgiftsfria eller inte. Det är inte i dagens läge så att tillgången till förskola, en jämlik tillgång till förskola skulle gälla hela landet eller alla barngrupper.

Variationerna är stora. Det finns förskolor som fungerar bra med pedagogisk inriktning och med tonvikt på educare som termen lyder idag. Men det finns också förskolor som fungerar bara några timmar i veckan. Det finns förskolor där det egentligen i ganska stor utsträckning är fråga om en förlängning av den vanliga dagvården för de mindre barnen.

Det här, tycker jag, borde ha blivit klart för alla i denna sal bara genom att lyssna på de tidigare anförandena som har hållits här. Jag vill också påpeka att utbildningsstyrelsen håller på med arbetet för att utarbeta nya undervisningsplaner för förskolan. Sedan är det också skäl att

notera att lagen ju utgår ifrån att förskola skall erbjudas minst 700 timmar per år.

Fru talman! Jag vill gå in på en detalj i lagen och betänkandet. Enligt lagförslaget har kommunen rätt att välja var förskoleundervisningen administrativt skall anordnas. Detta innebär att kommunen fritt kan pröva om förskoleundervisningen bäst leds från undervisnings- eller socialsektorn. Det är skäl att understryka att enligt kommunallagens bestämmelser skall tvåspråkiga kommuner tillsätta en särskild nämnd för vardera språkgruppen eller en gemensam nämnd med särskilda sektioner för förvaltningen av undervisningen för vardera språkgruppen och det här gäller också förskolan, oberoende om den underlyder social- eller undervisningsnämnden.

Påståendet om esikoulun hallinnon järjestämisestä on harkittava tarkoin kunnissa ja valmistauduttava mahdollisiin henkilöstön uudelleensijoittamiin hyvissä ajoin.

Tämän vuoksi olisi oikein, jos kunnat voisivat ottaa samanaikaisesti kantaa koko päivähoiton ja varhaiskasvatuksen hallintoon. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan päivähoitoa ei voida hallinnoida opetussektorilta. Päivähoito on sosiaalilautakunnan alainen. Koko päivähoito nähdään nykyään osana elinikäistä oppimista, minkä vuoksi on toivottavaa, että monissa kunnissa myös päivähoito eikä pelkästään esikoulu voisi kuulua opetussektoriin. Käynnissä olevat kokeilut, mm. Espoossa ruotsinkielisen päivähoiton järjestämisestä, ovat johtaneet myönteisiin tuloksiin.

Olen lakialoitteessani ehdottanut päivähoitolain muuttamista siten, että päivähoito voisi olla joko sosiaalilautakunnan tai koulutuslautakunnan alainen. Asiasta on käyty vilkasta keskustelua valiokunnassa ja on muun muassa todettu, että muitakin lakeja on syytä muuttaa, että tämä olisi mahdollista. Valiokunta oli myös yksimielinen asiassa ja teki tämän vuoksi seuraavan lausumaehdotuksen:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee säännösmuutokset, jotka antavat kunnille mahdollisuuden halutessaan siirtää päivähoiton hallinto ja ohjaus sosiaalilautakunnalta opetus-toimesta vastaavalle lautakunnalle."

Olen hyvin tyytyväinen siihen, että pystyimme sopimaan tästä kannanotosta. Odotan ministeriön ryhtyvän nopeasti valmistelemaan tarvitta-

via lainmuutoksia ja saattavan ne eduskuntaan päätettäviksi.

7 Jyrki Katainen /kok: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Räsänen mainitsi puheenvuorossaan, että suurin muutos nykyisin käytössä olevaan esiopetukseen hallituksen esityksessä ja valiokunnan siitä antamassa mietinnössä on se, että se muuttuu tällä päätöksellä maksuttomaksi. Minun on aika vaikea yhtyä tähän näkemykseen. Tosin on suuri ja merkittävä asia, että esiopetus tulee maksuttomaksi, mutta ei se ehkä suurin muutos kuitenkaan ole.

Kun katsoo valiokunnan mietintöä, joka perustuu aika laajaankin asiantuntijakuulemiseen ja siihen, mitä viestejä ministeriöstä on tullut siitä, mikä esiopetuslain tarkoitus on, niin kyllä siinä keskeinen uudistus on nimenomaan se seikka, että esiopetusta halutaan tehdä vielä entistäkin tavoitteellisemmaksi ja panostaa entistä enemmän opetussuunnitelmien laadintaan. En halua missään nimessä aliarvioida sitä esiopetusta, mitä jo tällä hetkellä lapsille annetaan, mutta uskoisin, että laki antaa entistä paremmat edellytykset sen kehittämiseen ja panostaa nimenomaan opetussuunnitelmaan ja tavoitteelliseen ajatteluun.

Lausunnossa todetaan, että kysymys on esiopetuksesta, jollaista ei tässä valtakunnassa aikaisemmin ole ollut. Se viittaa nimenomaan opetussuunnitelmatyöhön panostamiseen. Mielestäni kirjaus on tehty sen takia, että välttyttäisiin siitä keskustelulta, mitä esiopetuslain käsittelyn yhteydessä on ollut, eli on oltu barrikadeilla eri opetusta antavien ryhmien välillä.

Tällä hetkellä opetusta antaa hyvin erilainen joukko ammattitaitoisia ihmisiä, mutta nyt halutaan luoda nimenomaan, niin kuin mietinnössäkin sanotaan, uudenlaista esiopetusta, ja se vaatii myös uudenlaisia pätevyksiä. Kysymyksen on moniammatillisesta kokonaisuudesta ja tämä ehkä selventää lain henkeä ja tarkoitusta. Halutaan siis yhtäältä antaa vastuuta lastentarhan- tai peruskoulunopettajan koulutuksen saaneille henkilöille opetussuunnitelman kehittämistyöstä ja toisaalta, jotta lapsen opetus- ja kasvatustehtävä olisi kokonaisvaltaista, halutaan yhdistää, niin kuin tänäkin päivänä, muunlaisen koulutuksen saaneita ammattilaisia. Tämä on sitä moniammatillisuutta, joka esiopetukseen halutaan tuoda.

Tämä vaatii luonnollisesti myös täydennyskoulutusta, ja siihen sivistysvaliokunta halusi

myös omassa lausunnossaan terävästi paneutua. Koska nimenomaan on kyse uudenlaisesta opetuksesta, niin jopa peruskoulunopettajan koulutuksen saaneilta tulee edellyttää täydennyskoulutusta, jossa keskitytään nimenomaan 6-vuotiaiden opettamiseen ja opetussuunnitelmien toteuttamiseen.

Arvoisa puhemies! Mitä opetussuunnitelmiin vielä lisäksi voisi sanoa, niin ylipäänsä opetussuunnitelmatyö, niiden laadinta, on erittäin merkittävä haaste. Yksi haaste sisällön laatimisen ohella on se, että opetussuunnitelmatyössä pitää pyrkiä synkronoimaan perusopetuksessa annettavan alkuopetuksen ja nyt laadittavan esiopetuksen työnjako, jotta ne kulkevat jouhevasti keskenään. Esiopetuksen opetussuunnitelma antaa myös erinomaisen lähtökohdan perusopetuksen kehittämiseen tulevana vuosina. Se prosessi on siinäkin mielessä erittäin tärkeä, että me puhumme koulutuksen tasa-arvosta, siitä ideasta, jonka edellinen opetusministeri Heinonen lanseerasi suomalaisen koulutuskeskusteluun. Leikin merkitys ja tavoitteellinen toiminta korostuu nimenomaan opetussuunnitelman laadinnassa, sen arvioinnissa ja kehittämisessä.

Tässä yhtenä hyvin merkittävänä, huomionarvoisena seikkana tulee muistaa, että viime vuosina niin Suomessa kuin muissakin maissa yhtenäiskulttuurin hajoaminen vaatii ihan pieniltä lapsilta moniarvoisuutta ja ryhmässä elämistä ja nimenomaan ed. Markkulan esiintuomaa oppimaan oppimista. Nämä ovat asioita, jotka tulee huomioida opetussuunnitelmatyössä.

Viimeisenä kohtana, arvoisa rouva puhemies, haluaisin kiinnittää lyhyesti huomiota arviointiin. Esiopetuksen, niin kuin muunkin opetuksen, on oltava jatkuvan arvioinnin piirissä. Valiokunta halusi kirjata mietintöönsä myös sen, että eduskunnalle tuodaan kolmen vuoden kuluttua lain täytäntöönpanosta selonteko esiopetuslain toteutumisesta, sen onnistumisista ja epäonnistumisista, mikäli niitä on. Toivottavasti ei ole. Valiokunnan tietoon myös saatettiin, että paraikaa on menossa kansainvälinen esiopetuksen arviointiprojekti ja tämän työn tuloksia, tutkimuksen tuloksia ja tutkimusrakenteita, tulee käyttää hyväksi myös jatkuvassa sisäisessä arvioinnissa.

8 Ossi Korteniemi /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tärkein asia nyt lopullisesti päätettäväksi tulevassa esiopetusta koskevassa lainsäädännössä on minusta se, että vihdoinkin kaikille suoma-

laisille lapsille annetaan oikeus maksuttomaan esiopetukseen. Toinen keskeinen asia on se, että esiopetuksen laajuus tulee olemaan vähintään 700 tuntia. Tämä antaa riittävät määrälliset edellytykset esiopetukselle.

Lakisääteinen esiopetus yhtenäistää varmasti myös laadullisesti esiopetusta. Nykyisellään esiopetuksen tuntimäärässä, sisällössä ja järjestyksessä on huomattavia eroja. Vaikka esiopetuksen järjestäjälle jää päävastuu tämän jälkeenkin, ope-
tussuunnitelman perusteilla, henkilökunnan koulutuksella ja arvioinnilla voidaan esiopetusta yhtenäistää ja kohottaa myös opetuksen laadullista tasoa. Opetuksen laatu jää kuitenkin riippumaan myös siitä, millaiset henkilöresurssit ja taloudelliset voimavarat esiopetus saa.

Olen pääosin tyytyväinen valiokunnan mietintöön. Haluan tässä yhteydessä kiittää sivistysvaliokunnan puheenjohtajaa ja valiokunnan jäseniä asiallisesta ja rakentavasta työyhteydestä. Valiokunnassa olimmekin pääsääntöisesti yhtä mieltä esiopetusta koskevista asioista. Näkemyserot esiopetukselle annettavista taloudellisista resursseista ja lisäresurssien aikatauluista johtivat lopulta kahteen vastalauseeseen, jotka on liitetty mietintöön. Keskustan edustajat ja kristillisten ainoa edustaja jättivät yhteisen vastalauseen.

Suomi on kulkenut jälkijunassa esiopetuksen järjestämisessä. Valitettavasti taloudellisiin syihin vedoten lakisääteisen esiopetuksen käynnistämistä on lykätty vuodesta toiseen. Nytkin taloudellisiin syihin vedoten esiopetus käynnistyy vaihteittain vuosina 2000—2001 ja vasta vuonna 2001 kaikille lapsille annetaan subjektiivinen oikeus esiopetukseen. Ongelmaksi uhkaa muodostua kuitenkin kuljetusetuuden puuttuminen. Myös valtionosuudesta tingitään.

Hallituksen esitys, johon valiokunnan enemmistö on yhtynyt, lähtee siitä, että esiopetuksessa oleville lapsille ei anneta koulumatkaetuutta, vaan tarvittavien kuljetusten järjestäminen jää vanhempien tai esiopetuksen järjestäjän vastuulle. Tästä seuraa, että valtio ei osallistu mahdollisista kuljetuksista aiheutuviin kustannuksiin.

Esiopetuksessa olevien oppilaiden jättäminen vaille koulumatkaetuutta on ristiriidassa lasten yhtäläisten perusoikeuksien kanssa. Perusopetuksessa oleville oppilaille järjestetään maksuttomat koulukuljetukset perusopetuslain mukaisesti. Myös lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa olevat oppilaat saavat koulumatkatukea. On täysin kohtuutonta, että kaikkein pienimmät eli

6-vuotiaat esikoululaiset jätetään ilman koulumatkaetuutta. Jos esiopetuksessa oleville oppilaille ei turvata koulukuljetuksia perusopetuksen tavoin, se johtaa lasten eriarvoiseen kohteluun. Kaikilla suomalaisilla lapsilla ei silloin ole tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua esiopetukseen. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan sivistysvaliokunnalle antamassa lausunnossa todetaan muun muassa: "Kuljetuksilla on suuri - - tasa-arvoa koskeva merkitys erityisesti haja-asutusalueilla. Kuljetuksen puute ei saa muodostua esteeksi esiopetukseen osallistumiselle."

Esiopetuksessa olevien lasten kuljetuksia ei minusta voida säilyttää yksin lasten vanhempien tehtäväksi. Kaikilla lasten vanhemmilla tai huoltajilla ei ole tarkoitukseen sopivaa kulkuvälinettä. Kaiken lisäksi matka kotoa esiopetuspaikkaan voi olla niin pitkä, että se sitoisi esimerkiksi työssä käyvien lasten huoltajien aikaa kohtuuttomasti. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa ilmeni, että enimmillään päivittäinen koulumatka saattaa olla jopa 70 kilometriä. Näin Inarin Lismasta. Maaseutualueilla kouluverkon harvenemisen takia keskimääräiset koulumatkat pitenevät kaiken aikaa ja yhä useampi peruskoululainen tarvitsee kuljetuksia. Sama tulee koskemaan myös esiopetuksessa olevia lapsia.

Valiokunnassa kannettiin huolta myös siitä, miten kuljetukset päiväkodin ja esiopetuspaikan välillä järjestetään silloin, kun ne sijaitsevat eri paikassa. Tässä asiassa syntyy varmasti ongelmia. Pidän kysymystä kuitenkin pienempänä ongelmana kuin sitä, että kodin ja esiopetuspaikan välinen matka jää vanhempien vastuulle silloinkin, kun välimatka voi olla jopa kymmenien kilometrien pituinen.

Valiokunnan mietintöön liittyy lausumaehdotus n:o 6, jonka mukaan hallituksen tulee ryhtyä säädosmuutosten tekemiseen "niin, että perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen osallistuvat oppilaat saatetaan koulumatkaedun piiriin 1.8.2001 lukien". Lausuma on tietynlainen vastaantulo koulumatkatukiasiassa. En voi kuitenkaan välttyä siltä, että hallituspuolueiden edustajat halusivat vetäytyä lausuman taakse. Jos hallituspuolueet ovat sitä mieltä, että kuljetusetuus annetaan 1.8.2001 alkaen, miksi tätä ei kirjattu jo lakiin. Voimaantulosäännöksissä olisi voitu määritellä ajankohta haluttuun aikamäärään. Kuljetusetuuden tarjoavan pykälän muotoiluun ei olisi tuottanut vaikeuksia, koska voimassa olevan perusopetuslain 32 §:ssä on jo säädos,

joka antaa koulumatkaetuuden myös esiopetuksessa oleville oppilaille. Lausuman kautta hallitukselle annettavaa toimeksiantoa ei siksi olisi tarvittu. Valitettavasti juuri tätä nyt jo koulumatkaetuuden takaavaa 32 §:ää esitetään muutettavaksi hallituksen esityksen ja valiokunnan enemmistön kannan mukaisesti siten, että esiopetuksessa olevat oppilaat jäävät vaille koulumatkaetuutta. Siksi esitämmekin vastalauseessa, että 32 §:ää ei muuteta, vaan jätetään ennalleen. Näin voidaan estää se, etteivät esiopetuksessa olevien lasten edut heikkene. Aivan niin kuin ed. Räsänen jo totesi, koulun yhteydessä järjestettävässä esiopetuksessa kuljetusetuus on jo tällä hetkellä turvattu. Nyt tämä etuus siis poistuu.

Toinen lakiin sisältyvä puute on se, että valtionosuuden perusteena oleva yksikköhinta olisi vain 85 prosenttia perusopetuksen yksikköhinnasta. Esiopetuksessa valtion osuuden perusteena olevan yksikköhinnan tulee mielestäni olla sama kuin perusopetuksessa. Vaikka koulumatkaetus ja yksikköhinnan nousu ovat kustannuskysymyksiä, on ajateltava niitä hyötyjä, jotka näin saavutetaan. Ennen kaikkea tasa-arvon toteutuminen myös esiopetuksen osalta on äärettömän tärkeä asia.

Lisäksi kiinnitän huomiota siihen, että esiopetuksessa opetusryhmän koko saa olla valiokunnan kannan mukaan enintään 13 oppilasta. Tämä koskee myös yhdysluokkia, kun ryhmässä on mukana myös esiopetuksessa olevia oppilaita. Tällä on huomattava kustannuksia lisäävä vaikutus. Muutoinkin on perusteltua turvata esiopetukselle riittävät taloudelliset resurssit, jotta asetettuihin kasvatuksellisiin ja opetuksellisiin tavoitteisiin päästään. Siksi yksikköhinnan tulee olla sama kuin perusopetuksessa. Olemmekin tehneet tätä tarkoittavan muutosesityksen, joka on vastalauseessa 1.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi toivonkin, että aikanaan yksityiskohtaisessa käsittelyssä eduskunta hyväksyy vastalauseessa 1 esitetyt muutokset koulumatkaetuuden ja yksikköhinnan perusteiden osalta.

⁹ **Kaarina Dromberg /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korteniemelle — ja hänhän on istunut tietysti valiokunnassa, hän tietää keskustelun pohjan kokonaan kuljetusetuudesta — vain sen verran, että nyt jo tällä hetkelläkin kuusivuotiaista lapsista noin 78 prosenttia

osallistuu tavoitteelliseen esikouluopetukseen ja vanhemmat kuljettavat omat lapsensa esikouluopetukseen, koska ne ovat sosiaalipuolen alaisia esikouluopetusmuotoja. Mutta täällähän on selkeästi nyt valiokunnan kannanottona todettu ponnassa, lausumassa, että tämä asia pitää selvittää 1.8.2001 mennessä, jotta tämän piiriin mahdollisimman nopeasti päästäisiin. Tiedämme kaikki sen ongelman myöskin kuljetusten suhteen, että tasa-arvoisuuden nimissä tietenkin kuljetus on erittäin tärkeä asia. Siksi valiokunta on sitä erityisesti halunnut painottaa. Selvityksiä, jotka tulee tehdä, tarvitaan vielä siitä, minkä tasoista kuljetusta tarvitaan, kuinka paljon taloudellisia resursseja siihen tarvitaan, että tämä tulee myös kunnolla ajallaan hoidettua. Selvitykset tarvitaan ennen kuin lopullinen päätös on valmis tehtäväksi.

¹⁰ **Jyrki Katainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korteniemen ansiokkaasta puheesta voisi saada myös sellaisen harhakuvan, että esiopetus ikään kuin tyssääntyisi kuljetuksen myötä. Niin kuin ed. Dromberg totesi, valtaosa nyt esiopetuksessa mukana olevista lapsista aivan hyvin pystyy osallistumaan. Olen samaa mieltä, että asiaa pitää selvittää. Toivon mukaan sekin jossakin vaiheessa saadaan kuntoon. Kysymyshän ei ole pelkästään siitä, että tällä nyt huononnetaan yksinomaan niin sanotuilla syrjäseuduilla asuvien lasten asemaa. Kun mietitään, kuinka moni vanhempi päästää oman 6-vuotiaansa edes kaupungissa yksin kulkemaan esiopetukseen, sama ongelma on joka paikassa. Ymmärrän sen, että kun matkat ovat pitkiä, ongelmat voivat olla myös suurempia, mutta monesti aika on ratkaisevampi tekijä kuin kilometrit.

Ed. Korteniemi totesi 32 §:n, jossa mainitaan koulukuljetuksista. Se oli hyvin ehdoton ja se mahdollistaisi kaikenlaisen kuljetuksen, niin kuin on jo aikaisemminkin mainittu. Ed. Korteniemikin totesi, että hän hyväksyy kodin ja ensimmäisen paikan välillä olevan kuljetuksen mutta välttämättä ei esiopetus- ja päivähoitopaikan välillä olevaa kuljetusta. 32 § olisi ollut hyvin ehdoton tässä kysymyksessä.

Viimeiseksi ed. Korteniemi totesi, että on ajateltava enemmän hyötyjä kuin kustannuksia. Kyllä meidän kansanedustajien täytyy ajatella sitä kombinaatiota, mitkä ovat hyödyt ja mitkä ovat kustannukset, jotta ne ovat tasapainossa.

¹¹ **Osmo Puhakka /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sivistysvaliokuntamme erinomaista työtä tehnyt puheenjohtaja on aivan oikeassa, että 70 prosenttia on päivähoitossa. Mutta nyt, kun puhutaan kuljetusedusta, se tietenkin on syrjäseudulle mutta myös niille lapsille, jotka ovat perhepäivähoidossa, ei ainoastaan niille, joilla päivähoito- ja esikoulupaikka ovat eri, vaan myös niille, jotka ovat perhepäivähoitajan vastuulla. On ihan totta, että 1.8.2001 on tehty tämä esitys. Mutta jos ajattelemme esiopetuksen tavoitteita, olisi varmasti ollut hyvä, jos jo vuonna 2000 olisi voitu järjestää kuljetustuki kaikille, joiden kohdalla on olemassa mahdollisuus ja vaara, että he jäävät esiopetuksesta paitsi.

¹² **Ossi Korteniemi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On totta, niin kuin ed. Dromberg sanoi, että tällä hetkellä jo reilusti yli 70 prosenttia on esiopetuksessa. Vanhemmat useimpien osalta hoitavat kuljetuksen. Nyt kuitenkin siellä, missä koulun yhteydessä järjestetään esiopetus, kuljetusetuus on mainitun 32 §:n perusteella. Minusta lausuma oli tarpeeton siinä mielessä, että jos kerran valiokunnan enemmistö on sitä mieltä, että 1.8.2001 tämä etuus pitää antaa kaikille, miksi tätä ei ole kirjattu lakipykälään ja voimaantulosäännöksellä ajankohta määritetty, milloin laki tulee voimaan.

Mitä ed. Katainen sanoi, en missään tapauksessa pyrkinyt antamaan sellaista kuvaa, että tämä nyt kuljetusetuuden puutteen takia tyssääntyisi, siitähän ei ole kysymys. Olen vain puhunut kaikkien lasten yhtäläisten oikeuksien puolesta. Minusta olisi äärettömän tärkeä asia, että viimeisetkin prosentit tulevat mukaan. Ei tämä ole vain sellainen asia, että riittää, että suurin osa pääsee esiopetukseen, vaan meidän täytyy kantaa huolta ja vastuuta kaikista lapsista.

¹³ **Mirja Ryyänen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Katainen totesi, että ei tällä heikennetä syrjäseutujen lasten asemaa. Ei varmaankaan silloin, kun he eivät tälläkään hetkellä pysty osallistumaan esiopetukseen, jota ei ole järjestetty eikä kuljetusta järjestetty. Koko tämän lainsäädännön tehtävähän on saattaa lapset yhdenvertaiseen asemaan, tietyksi myös tehdä esiopetuksesta tavoitteellista sisällöltään, se on toinen tärkeä puoli. Mutta nyt tämä esitetyssä muodossaan ei turvaa yhdenvertaisuuden periaatetta. Se on niin keskeinen asia. Kun täällä vedo-

taan koko ajan lausumaan ja selvityksiin, joita pyydetään, eihän tässä asiassa selvityksiä tarvita. On kyse siitä, että tämä etuus on kirjattava lakiin eli turvattava se samalla tavalla kuin perusopetuksessa oleville ja myös resurssit, jotka tulevat valtionosuuden kautta. Nyt nämä molemmat edellytykset puuttuvat. Kyse on selkeästä pykälästä, perusopetuslain 32 §:stä ja sen pysyttämisestä ennallaan.

Kun asiasta nyt ollaan periaatteellisella tasolla niin samaa mieltä, myös välineet tehdä tarvittavat päätökset oli valiokunnalla käsissään. Sen takia on pakko ihmetellä, että tähän ei tartuttu vaan se siirretään jonnekin epämääräiseen tulevaisuuteen.

¹⁴ **Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk**: Puhemies! Kuten arvata saattoi, sivistysvaliokunta perehtyi huolella esiopetuslakiin. Mietinnössä korostetaan aivan oikein, että Suomeen ollaan luomassa nyt uudenlaista esiopetusta, ensimmäistä porrasta kaikille suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Lain seurauksena on väistämättä se, että peruskoulun opetussuunnitelmat joudutaan uusimaan ja miettimään myös koko alkuopetusta sekä koulunmenon ajankohtaa uudelleen. Kannattaa muistaa, että hallitusohjelmassakin on maininta selvityksen tekemisestä oppivelvollisuusiän alentamisen edellytyksistä. Nämä nivoutuvat kiistatta yhteen.

Valiokunnan mietintöön kirjoittamat esiopetuksen tavoitteet ja kannanotot opetussuunnitelman perusteista ovat myös pääosin hyviä. Korostan tarvetta saada pikaisesti valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet esiopetukseen, järjestettiinpä esiopetus tulevaisuudessa hallinnollisesti miten tahansa. On aivan ratkaisevaa, että esiopetuksella onnistutaan tukemaan lapsen persoonallisuuden myönteistä kehitystä ja edesauttamaan positiivista suhtautumista oppimiseen. Tässä kohden valiokunnan mietintö olisi voinut olla selkeämpikin.

Esiopetuksen onnistumisen kannalta olisi myös hyvä, jos ryhmäkoon minimi olisi turvattu lainsäädännöllä, ja on pakko kysyä, minkä takia valiokunta ei rohkennut suoraan tätä edellyttää eikä muutosta hallituksen esitykseen tältä osin tehdä.

Opettajien kelpoisuusasiaa puhutti eduskuntaa tavattomasti lähete keskustelussa. Kun nyt lukee valiokunnan mietinnön kannanottoja, voin niihin pääosin yhtyä. Vastalauseista sen verran ha-

luan todeta, että pidän ed. Karpelan mielipidettä tietyiltä osin ristiriitaisena keskustan kannalta sen takia, että olemme pitkään ponnistelleet opettajankoulutuksen laadun kohottamiseksi ja opettajankoulutuksen yhtenäistämiseksi niin, että opettajan tutkinto Suomessa olisi aina ylempi korkeakoulututkinto.

Jos ajatellaan suomalaiselle koulutuspolitiikalle asetettuja tavoitteita, laadukkaalla opetuksella ja tasokkaalla opettajankoulutuksella on tavoitteiden toteutumisessa aivan keskeinen merkitys. Kannattaa muistaa se, että tällä hetkellä kiinnostus opettajan ammattiin nuorten keskuudessa on selvästi laskusuunnassa. Tämänkin puoltasi sitä, että opettajien koulutukseen ja myös opettajien täydennyskoulutukseen tulisi lähivuosina panostaa aivan eri tavalla kuin viime vuosina on tehty. Täydennyskoulutus tulisi suunnitella hyvin huolella yliopistoissa ja opettajille pätevöitymiseen, kelpoisuuteen annettavan täydennyskoulutuksen, opettajan tutkintoon johtavan täydennyskoulutuksen tulisi olla osa yliopistokoulutusta.

Erivapaustie, johon vastalauseessa 2 viitataan opettajan kelpoisuuden saavuttamiseksi, on meillä ollut Suomessa pitkään käytössä, ja siihen on jouduttu turvautumaan erityisesti silloin, kun opettajankoulutus on ollut määrällisesti vajavaista. Tiedän, että tätä kautta olemme saaneet paljon hyviä opettajia. Nykyisin ja tulevaisuudessa erivapaustietä parempana pidän kuitenkin täydennys- ja jatkokoulutusta, koska elinikäinen oppiminen kuuluu jokaisen arkeen ja se soveltuisi näin ollen hyvin myöskin opettajankoulutukseen.

Hämmästelän valiokunnan varovaista asennetta tunnustaa hallituksen esityksen eräitä heikkouksia ja rohkeuden puutetta korjata havaittuja virheitä. Erityisesti silloin katse kääntyy pariin lausumaehdotukseen ryhmäkokokannanoton ohella. Olisin toivonut valiokunnalta lausumien sijasta muutoksia lakipykäliin. Tällöin tarkoitan lausumaa n:o 4 ja lausumaa n:o 6.

Äsken käytiin lyhyt keskustelu koulumatkakuljetuksesta. Minunkin mielestäni on aivan välttämätöntä se, että uuden esiopetuslain voimaan tullessa tuleville esiopetuskoululaisille järjestetään ilmainen koulumatkakuljetus. Tämä on koulutuksellisen tasa-arvoperiaatteen mukaista, mutta myöskin turvallisuusnäkökohdat puolustavat koulumatkakuljetuksen järjestämistä.

Me tiedämme, minkälaiset ovat tästä koituvat kustannukset, ja vastalauseessa 1:hän todetaankin, että arvioituiden kustannukset ovat korkeintaan 30 miljoonaa markkaa. Minusta on harmillista, jos eduskunta ei tee muutosta, kuten keskustan vastalauseessa esitetään. Pidän outona sitä, että täällä kuitenkin useat kansanedustajat, kuten muun muassa edustajat Markkula ja Gustafsson, ovat korostaneet ihan oikein ja hienolla tavalla koulutuksellista tasa-arvoisuutta. Nyt kuitenkin käytännössä tehdään toisin, ja sopii kyllä kysyä, miksi. Syntyy syvä ristiriita puheiden ja tekojen välillä jälleen kerran, ja kun hyötyjä ja kustannuksia pohditaan, niin minusta kyllä ed. Korteniemi totesi aivan oikein äskeisessä keskustelussa siitä, että kun nyt esiopetuslaki astuu voimaan, niin ihan välttämätön edellytys on, että myös turvaamme eduskunnasta käsin riittävät taloudelliset edellytykset jokaiselle saada asianmukaista esiopetusta tulevaisuudessa. Tämä laki saa kyllä aikamoisen varjon päällensä, ellei nyt puututa eduskunnassa viime metreillä näihin taloudellisiin kysymyksiin.

15 Margareta Pietikäinen /r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla, että ed. Karpelan vastalause ei saa edes keskustasta laajempaa kannatusta. Kun ed. Isohookana-Asunmaa nosti tämän opettajankoulutuksen merkityksen esille, niin haluan korostaa moniammatillisuuden ja tiimityöskentelyn merkitystä esiopetuksessa, ja sitä, niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissa on tullut esille, miten opitaan leikin ja toiminnan kautta. Haluan korostaa, että valiokunta minusta erittäin hyvin totesi myös lausumaehdotuksessa, että täydennyskoulutusta järjestetään myös perusopetuslain mukaista esiopetusta antaville luokanopettajille ja lastentarhanopettajille. Me lähdimme siis valiokunnassa siitä, että nyt puhutaan ihan uudesta koulutuksesta ja silloin tarvitaan lisää täydennyskoulutusta kaikille ryhmille.

16 Eero Akaan-Penttilä /kok: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelen tätä asiaa laista esiopetuksen järjestämiseksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenen näkökulmasta. Hämmästyin monista asioista nimittäin, kun siitä näkökulmasta tähän perehdyin. Esittelytekstissähän jo sanotaan, että 1960-luvulta lähtien on opetusta ja kasvatusjärjestelmää Suomessa pyritty kehittämään. Se on pitkä aika, melkein 40 vuotta, ja jos nyt vasta

tulee tuloksia, niin kylläpä tässä sitten pitkä aika on uurrastettu. Koko tämän ajan, siitä lähtien, kun meillä on päivähoitolaki ollut olemassa, päivähoito, joka osin nivoutuu nyt tähän esitykseen, on ollut erillisen oman ministeriönsä alaisuudessa, sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa, ja kaikki kasvatukseen ja opetukseen kuuluvat asiat ovat olleet luonnollisesti opetusministeriön alaisuudessa. Sieltä kumpuaa kaikenlaisia perinteitä hyvin selvästi tähän asiaan.

Kun opetusministeriön työryhmä vuonna 99 ryhtyi asiaa selkeämmin selvittämään, niin minusta ainakin näyttää siltä, että sen lähestymistapa tähän asiaan on kuitenkin kaikesta huolimatta hyvin voimakkaasti hallinnollinen. Siellä on hyvin voimakkaasti otettu huomioon muun muassa erilaisia ammattiyhdistyssektoreita, mikä sinänsä on aivan oikein ja tarpeellistakin, mutta katsomalla kyllä, että pedagogiset perusteet ja yksilön kehittymiseen liittyvät asiat, tarkoitetaan niin sanottuja sisällöllisiä tavoitteita, perustellaan, ikävä kyllä, aika lailla heikosti. Tätä mieltä oli useampi asiantuntijoistakin valiokunnassamme, jossa kuulumme yhteensä 25:tä eri asiantuntijaa. Eräs heistä sanoi, että lakiehdotuksen perustelut eivät lainkaan avaa perusteita tälle asialle eivätkä selitä niitä sillä tavalla kuin pitäisi. Eikä tästä kuulemma myöskään löydy heidän mielestään perusteita sille, että oppivelvollisuusikää varsinaisesti pitäisi alentaa. Nämä eivät välttämättä ole nyt aivan omia mielipiteitäni, nämä ovat asiantuntijoiden kannanottoja asiaan.

Aika paljon valmistelussa keskitytään siihen, että esiopetuksesta luodaan oikeus, että se on maksuton. Hyvin paljon käsitellään myös kulutukseen liittyviä ongelmia.

Melkein tekee mieli sanoa, kun meillä esiopetusta on jo ollut, niin meillä on ollut "eskari". Jos tästä nyt tulee käytännön järjestelmä, niin kuin itse toivon, sen jälkeen meillä varmaan viisivuotiaisiin kohdistetaan jotakin, se on sitten "viskari", ja nelivuotiailla aikanaan, rouva puhemies, se on "neskari" varmaankin. Mikäpä siinä, jos se tehtäisiin sisällöllisesti vähän paremmalla tavalla kuin ehkä tähän asti on tehty. Nimittäin miten hyvin koulu ja päivähoito pystyvät nyt toteuttamaan esiopetuksen omista perinteistään ja henkilökunnan koulutuksesta ja työajasta käsin, koska kyllähän tämä laki ilman muuta toteutuu?

Suomalaisten vanhempien enemmistö toivoo, että esiopetus annettaisiin päivähoiton piirissä. Tämän toiveen perustana on ollut ainakin seura-

vanlaisia näkökohtia. Vanhemmat muun muassa luottavat siihen, että lapsen kehitysvaihe ymmärretään ja toiminta sovitetaan lapsen kehitystasolle paremmin päivähoidossa kuin koulun perinteen pohjalta. Eri asia on sitten se, että päivähoitopäivät Suomessa ovat jo nyt liian pitkiä ja kuormittavia lapselle molempien vanhempien kokopäivätyön ja siitä syntyneen päivähoitopereinteen takia. Toisen vanhemman lyhyempää päivittäistä työaikaa tarvittaisiin keventämään lasten päivää. Kymmentuntisia päivähoitopäiviä ei varmaankaan saisi lapselta edellyttää.

Tavallinen kuusivuotias lapsi ei vielä neuropsykologisen kehityksensä perustalta pysty seitsemänvuotiaan tavoin keskittymään opettajajohdotoiseen tilanteeseen kuin pieniksi tuokioiksi päivittäin. Tarkkaavaisuus ja keskittymiskyky eivät ole vielä riittävät. Se, että esiopetuksen laajuus määritellään 700 tunniksi vuodessa, mikä tarkoittaa 4:ää tuntia päivässä, saattaa olla myös kauhistuttavan paljon eräiden asiantuntijoiden mielestä, jos se toteutetaan lapsen kehitystasoa ymmärtämättömällä tavalla. Toisin sanoen, arvoisa puhemies, voidaan muun muassa kysyä, millä tässä uudessa järjestelmässä turvataan se, että lapsia ei kuormiteta liikaa ainakaan väärässä kehitysvaiheessa.

Kun tämä uudistus joka tapauksessa lähtee käyntiin, niin normaaliuden kirjohan siellä tulee vallitsemaan. Yksilöllisyys on joka tapauksessa kaikissa lapsissa ainutkertaista. Mikäli lapsella on sama opettaja, esimerkiksi tuttu lastentarhanopettaja, jolla on tuntuma lapseen ja siihen kehitysvaiheeseen, jossa lapsi on, ja lapsella vastavasti liittyminen opettajaansa, jos kaikki toteutuu uteliaisuuden ja leikin varjolla ja kaikki on suunniteltua, eräässä mielessä opetussuunnitelmaan, vaikkei nyt varsinaisesti kovaan opetussuunnitelmaan perustuvaa, eli jos esiopetus toteutuu hyvin lapsikeskeisesti, niin se on varmasti mielekästä lapselle ja myöskin opettajalle, ainakin, jos hän on lastentarhanopettaja, mahdollisesti muillekin, mutta ensisijaisesti näkisin näin, niin kuin sanoin. Normaalitilanteessakin tämän kaiken pitäisi lähteä lapsen tarpeesta, huom. ei perheen tai vanhempien tarpeista, ja sen pitäisi perustua enemmän leikin vuorovaikutukseen kuin muihin asioihin.

Tässä yhteydessä, rouva puhemies, nostaisin esille myös sen seikan, jonka muun muassa eilen englantilainen asiantuntija televisiossa nosti haastattelussaan esille, että pojat ja tytöt ovat eri-

laisessa kehitysvaiheessa tässä iässä. Meillä on nyt jo Suomessa tarpeeksi paljon huolta murrosiässä olevien nuorten suhteen. Murrosiässä pojilla on aivan erilainen oppimistapa kuin tytöillä. Sukupuoliero todennäköisesti pitäisi ottaa paremmin huomioon, kun esiopetuksen kehitystä jatkossa seurataan. Jos käy niin, että struktuuri, jolla asia toteutuu, on huono, silloin ainakin seuraavanlaisia asioita voidaan sanoa, että tapahtuu.

Ennen tätä jossittelua suomalaisen lapsen elämä on jo pirstoutunut monella eri tavalla, ikävä kyllä. Lapsen elämää hallitsevat päivähoitolaki, terveydenhoitolaki ja koko opetukseen kuuluva lainsäädäntö. Lapsen elämänsä pitäisi olla hyvin turvallista. Kaikkien näiden ajatusten perusteella, joita salissa on tuotu esille, se turvallinen aika lapsella kyllä näyttää lyhenevän. Tarkoittaa se nyt samalla sitten sitä myöskin, että lapselle siirretään entistä enemmän vastuuta eli vaadi-taan lapselta myös enemmän?

Jos ei ole jatkuvuutta kodin ja koulun yhteistyön välillä, jos laki ei turvaa sitä, niin silloin tämä asia toteutuu huonosti. Jos ei ole yksilöllistä lähestymistapaa näihin lapsiin, ja eri puolilla Suomea vielä kaiken lisäksi, ei se voi olla hyvä asia. Jos lapsilla ei ole omaa opettajaa, omaa hoitajaa, ei ole kiintymismahdollisuutta, ei ole turvallisuustekijää, tämä vähentää henkilökunnan viihtyvyyttä. Se aiheuttaa työn aliarvostusta. Lapset saavat silloin vaihtelevaa, epäselvää huomiota. He eivät saa lohduttamista niin paljon kuin he tarvitsevat. Voi olla, että syntyy paljon aggressiota, joka tietystä tilanteesta voi olla suureksikin harmiksi. Jos struktuurin toteutuminen on huono, siitä seuraa, että lapsille esitetään paljon kieltoja ja määräyksiä, ei niinkään puhetta ja ymmärtämistä. Silloin ei synny hyviä yhteistyön ja paneutumisen hetkiä hoitajan tai opettajan kanssa. Kivuliaita tunteita ehkä ei pystytty käsittelemään. Silloin kiintyminen, lohduttautuminen ja vetäytymisen mahdollisuus jäävät vähäisemmälle. Kun tähän, arvoisa puhemies, lisätään myöskin se, että huonossa päiväkodissa lapsista voi tulla antisosiaalisia ja aggressiivisia yksilöitä, kuka silloin tämän vahingon estää ja kuka ottaa siitä vastuun ja varmistaa, että muutokset ja ennaltaehkäisy tulee ajoissa tehtyä? Tämä on siinä mielessä erittäin iso ja tärkeä muutos, joka meillä on tapahtumassa.

Kyseisen lain voimaantulon yhteydessä on mahdollisuus myös kiinnittää ennaltaehkäisyyn huomiota useiltakin eri kanteilta. Se on ehkä yksi

voimanlähde tässä kaikessa. Muun muassa näiden aggressiivisten lasten osalta, joiden joukossa on tietävästi lahjakkaita lapsia aika usein, heidän tarkkaavaisuutensa ottaminen ajoissa esiopetuksen keinoin esille mahdollisesti auttaa heitä positiivisella tavalla eteenpäin. Silloin ainakin lasten yksilölliset erityistarpeet tulisivat kunnolla huomioitua. Tähän pyritään muun muassa sillä valiokunnan mietinnössä olevalla tekstilisäyksellä, jossa vammaiset lapset omana ryhmänään huomioitaisiin, jotta he olisivat tasavertaisia kaikkien muiden lasten kanssa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, sivistysvaliokunnan lausuma numero 7 pitää sisällään sen, että asiasta tehtäisiin selonteko kolmen vuoden kuluttua. Minusta on erittäin tärkeä asia, että tämä asia tiedollisesti palaa meille uudestaan. Sitä voidaan perustella myös jopa lain omalla tekstillä, jossa sanotaan: "Esiopetuksessa pyritään toteuttamaan sekä päivähoidon että koulun pedagogisen toiminnan parhaat puolet." Tavoite on hyvä, ja senhän pitäisi menestyä. Eräissä asiantuntijalausunnossa ehdotettiin jopa esiopetuksen neuvottelukunnan perustamista asian seuraamiseksi. Itse olisin mennyt näinkin pitkälle asian suhteen, mutta sekin, että me saamme tästä selonteon kolmen vuoden kuluttua, on aivan mainio asia. Toivoisin vain, että siinä samassa yhteydessä käytettäisiin ainakin osaa niistä 25 asiantuntijasta, jotka ainakin meillä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kävivät asiaa kuuntelemassa. Mahdollisesti sivistysvaliokunnassa oli vielä lisää sopivia ja päteviä asiantuntijoita.

Aivan lopuksi sanoisin vain, että koko esiopetuksen lainsäädännön yhtenä tarkoituksenahan on tukea nykyisten ja tulevien lapsiemme hyvinvointia. Toivon, että heidän päivänsä tulevina vuosina olisivat yhtenäisiä eivätkä repaleisia ja sopisivat yksilöllisesti jokaiselle ja samalla seurattaisiin opetuksen kaikinpuolista etenemistä.

¹⁷ **Kaarina Dromberg /kok** (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Akaan-Penttilä toi niitä huolia esille, joita tietenkin jokaisen mielessä on ollut, kun asiaa viedään eteenpäin. Sanoisin hänelle kuitenkin lohdutuksena, että nyt on pilottikouluhankkeita, joissa juuri tätä opetus-suunnitelmaa kokeillaan, miten se toimii. Koko ajan valiokunnassa painotettiin sitä, että ne ryhmät, jotka ovat esiopetuksessa mukana, ovat moniammatillisia. Sen lisäksi meidän mietinnössämme on hyvin vahvasti sanottu, että opetta-

jat, jotka ovat esiopetuksessa päivähoidon puolella tai peruskoulun puolella, tarvitsevat kaikki täydennyskoulutusta juuri siltä pohjalta, ettei siitä tule liian raskasta ja että siinä lapsi huomioidaan ja leikinomaisesti tuodaan asiat esille, jotta lapsi oivaltaa paremmin ehkä kuin tänä päivänä on otettu huomioon esiopetuksessa. Todella nämä asiat on minun mielestäni otettu erittäin hyvin huomioon jatkotoimenpiteissä.

Eihän päiväkodin tehtäviä siirretä minnekään. Päiväkotia edelleenkin hoitaa peruskasvatustehtävät. Tässä on nyt vain kyse esiopetusryhmästä, jossa on aivan uusi tapa lähestyä opetusmetodiikkaa ja niitä toimenpiteitä, joilla ammatti-ihmiset vievät esiopetusta eteenpäin. Varmasti tullaan ne epäkohdat myös huomioimaan, jotka kokeilujen aikana pilottikouluissa huomataan. Aikanaan saadaan selonteko, jossa voidaan korjata ne virheet, joita mahdollisesti on syntynyt.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

¹⁸ **Margareta Pietikäinen /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Akaan-Penttilän esille tuomat näkökohdat esiopetuksen sisällöstä ovat juuri sellaisia, joita esiopetuksen opetussuunnitelmien laadinnassa on syytä ottaa huomioon. Näin uskon tulevankin tapahtumaan varsin kun, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja juuri totesi, tämä on myös hyvin vahvasti nostettu esille valiokunnan mietinnössä, jossa toteamme muun muassa seuraavaa: "Esiopetuksen lähtökohdaksi on lapsi. Keskeistä esiopetuksessa on lasten innostaminen oppimaan uusia asioita oman kiinnostuksensa mukaisesti. Esiopetuksen tulee antaa lapselle aineksia omien tunteidensa, toimintamallinsa, leikkiensä ja oman ajattelunsa kehittämiseen." Ja vielä: "Esiopetus rakentuu kodista saatavalle kasvatusperustalle -". Tämä on minusta tärkeä sanoma, ja lähdänkin siitä, että opetussuunnitelmissa otetaan nämä näkökohdat voimakkaasti esille myös niin, että kuntakohtaisessa keskustelussa ja suunnitelmissa nostetaan nimenomaan nämä asiat esille.

¹⁹ **Osmo Puhakka /kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minun ymmärtääkseni sivistysvaliokunta on kaiken aikaa tiedostanut ne näkymät, mihin ed. Akaan-Penttilä äsken viittasi, ja hakenut niihin ratkaisua. Toisin sanoen eräs esiopetuksen tavoite on esiopetukseen osallistuvan oppilaan itsetunnon ja kykyjen kehittäminen sekä kyky ottaa toiset huomioon. Kun puhutaan luokkakooosta, joka on noin 13, ja leikinomaisuudesta, jossa opiskelu tapahtuu, niin minä en ainaakaan vielä näillä näkymin voi nähdä sellaisia visioita, mihin ed. Akaan-Penttilä äsken viittasi.

Mitä tulee toisaalta luokanopettajien ja toisaalta lastentarhanopettajien vertailuun, niin juuri tästä syystä sivistysvaliokunta lähtee siitä, että luokanopettajalle on mahdollisuus järjestää täydennyskoulutusta tai jos on kysymys yhdysluokasta, hänen vierelleen tulee opetustilanteeseen mahdollisesti lastentarhanopettaja. Tämä riippuu kunnan perusratkaisusta. Minusta sivistysvaliokunta on kaiken aikaa hakenut ratkaisuja näihin kysymyksiin ja mielestäni myös onnistunut.

²⁰ **Olli Nepponen /kok** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Akaan-Penttilä nosti esiin asioita, joita lämmöllä puollan huomioon otettavaksi, kun opetusta kehitetään. Olen kuulunut epäileviin tuomaisiin, jotka katsovat, viemmekö lapsilta lapsuuden liian aikaisin ja annamme vastuuta kasvatustehtävästä koululle myös liian aikaisin. Nyt se on ollut enemmän perheiden vastuulla. Kun saimme kuulla sivistysvaliokunnan puheenjohtajan vakuuttelut, että asiat tulevat esiin, niin toivotaan, että näihin erityisellä tarmolla paneudutaan ja kaikki ongelmat nostetaan esiin ja otetaan huomioon opetussuunnitelmia ja muita laadittaessa. Lapsilla pitää olla lapsuutta riittävän kauan ja perheiden vastuuta pitää korostaa. Vastuu kasvatuksesta ei voi mennä liian aikaisin kouluille tai ollaan tilanteessa, jossa ongelmat tänä päivänä kasaantuvat.

Ed. Oinonen merkitään läsnä olevaksi.

²¹ **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä pistän mielihyvällä merkille puheenvuorot asiasta. Tar-

koituksellisesti rakensin puheenvuoroni näin päin, koska sosiaali- ja terveystieteiden käsittelyssä minusta liian vähän käsiteltiin sisällöllisiä asioita ja ne heijastuivat myös lausuntoon liian vähäisellä tavalla.

Minä näen tässä paljon mahdollisuuksia, mutta en ole niinkään kiinnostunut hallinnosta vaan toteutuksesta sisällön pohjalta. Sanottakoon vielä lopuksi, että kyllä suomalaiset lapset ovat aivan fantastisia oppimaan esimerkiksi vieraita kieliä, heillähän on teletappiamenteja päässä vaikka toisille jakaa, kunhan se tehdään yksilöllisesti ja oikein ja sopivaan aikaan.

22 Marjukka Karttunen-Raisio /kok: Arvoisa rouva puhemies! Esitys esiopetuksesta tulee merkittävästi parantamaan maamme alle kouluikäisten lasten kasvatusjärjestelmää. Esiopetus ei ole mikään uusi keksintö, sitä on annettu aina 60-luvulta alkaen.

Maassamme aiemmin annettu esiopetus ei ollut kuitenkaan yhtenäistä, ja tämän nimikkeen alla on voitu aiemmin pitää mitä erilaisinta puuhastelua. Esiopetuksen laatu on siis vaihdellut melkoisesti.

Hallituksen esityksessä esiopetusta koskevaksi lainsäädännöksi on tarkoitettu rakentaa koulutusjärjestelmäämme uusi lenkki. Tässä on varotettava, ettei esiopetuksesta tule omaa erillistä saareketta varhaiskasvatuksen ja peruskoulun väliin, vaan että nämä nivoutuvat luontevasti yhteen.

Olen pitänyt aina outona sitä, että lapsesta tulee tärkeä vasta, kun hän aloittaa koulun. Sitä ennen on aivan sama, kuinka suurissa ryhmissä ja missä karsinoissa lapsia hoidetaan. Koko sana "päivähoito" tulisi muuttaa, sillä eihän terveitä lapsia hoideta.

Kaikille 6-vuotiaille maksuton esiopetus on tervetullut uudistus, sillä varsinaista kouluikää edeltävät vuodet ovat tärkeitä kehityserojen taustoitamiseksi ja myöhemmän koulumenestyksen kannalta. Tämä lisää osaltaan koulutuksellista tasa-arvoa, kullekin oppimismahdollisuuksia omien kykyjensä mukaan. Pidän tärkeänä, että valiokunnan mietinnössä mainitaan myös opetusryhmien koosta.

Sivistysvaliokunnan mietinnön mukaan kasvatuksen päävastuu ja arviointi tulee kuulumaan lastentarhanopettajalle tai luokanopettajalle. Pidän tätä erittäin hyvänä, sillä esiopetuksella on tarkat kasvatukselliset tavoitteet, jotka perustu-

vat valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan. Esiopetusta antavan luokanopettajankin olisi hyvä olla erikoistunut alkuopetukseen, sillä esiopetus ei perustu eri aineitten opetukseen, vaan kokonaisopetukseen, jossa erilaisia keskusaiheita käydään läpi opetustuokioissa.

Ed. Akaan-Penttilä otti esille hyvän asian eli eri sukupuolten opetuksen. Olen pitänyt huolettavana myös sitä, että luokanopettaja- ja lastentarhanopettajakoulutukseen hakeutuu miehiä yhä vähemmän ja vähemmän. Mistä johtuu kaiken kaikkiaan opettajan ammatin suosion väheneminen, kenties se on aikamme kuva? Katsomme televisiosta ally mcbealeja ja lääkärisarjoja; ei ole trendikästä olla opettaja. Kenties tulisi pohtia vanhoja kiintöjärjestelmiä opettajankoulutukseen, jotta saataisiin pojille miehen malleja, sillä yhä useammat pikkupojat ovat vailla miehen mallia. Viime perjantaina vietettiin naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen päivää, ja kaikki tämä osaltaan varmaan johtuu siitä, että on myös uudenlaisen mieskulttuurin aika ja pikkupojat tarvitsevat miesmalleja.

Esiopetuksessa käytettävää kokonaisopetusta antavan henkilön tulee olla vankasti perehtynyt esiopetusikäisen kykyyn oppia, miten 6-vuotiaat oppivat ja miten heitä on mielekästä opettaa. Lastentarhanopettajat ovat varhaiskasvatuksen kandidaatteja, joiden opintoihin kuuluu varhaiskasvatusta 35 opintoviikkoa, ja opiskelu tapahtuu yliopistoissa. Mietinnön mukaan tulee nyt esiopetusta antavilla sosionomeilla ja sosiaalis-kasvattajilla olemaan kahden vuoden siirtymäaika täydentää koulutustaan. Tämä on hyvä, ettei henkilö, joka on jo tehnyt esiopetustyötä, tule yhtäkkiä epäpäteväksi. Kaksi vuotta on kuitenkin riittävä aika suorittaa nämä noin 20 opintoviikon lisäopinnot.

Sosiaalis-kasvattajat ja sosionomit valmistuvat ammattikorkeakouluista, joissa ei ole valtakunnallista opetussuunnitelmaa ja joissa varhaiskasvatuksen opinnot vaihtelevat laajuudeltaan viidestä 15 opintoviikkoon. Lisäksi heidän tehtäväkenttäänsä ulottuu nuorten ja aikuisten auttamisesta yhteiskunnan eri sektoreilla aina vanhus-tenhuoltoon saakka.

Lastentarhanopettajat ovat varhaiskasvatuksen ammattilaisia ja erikoistuneet nimenomaan tätä asianomaista tehtävää varten, joten heidän tulee saada tehdä työtä, johon he ovat päteviä. Tästä tutkimuksesta vasta taannoin tuli alempi korkeakoulututkiminto.

Esiopetus on askel kohti elinikäistä oppimista. Esiopetus tulee pääsääntöisesti edelleenkin tapahtumaan päiväkodeissa. Tämä on askel varhaiskasvatuksen parempaan arvostukseen, joten päivähoitolainsäädännöstä tulisi poistaa säännökset, jotka määrittelevät päivähoiton kuulumisen sosiaalilautakuntien alaisuuteen, ja päivähoito tulisi siirtää kokonaan opetussektorille.

²³ **Kaarina Dromberg /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karttunen-Raisio piti erittäin hyvän puheenvuoron. Mutta me muutimme tuota kohtaa, siirtymäkautta, valio-kunnassa kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen, kun katsoimme, että sosionomien lisäkoulutus tarvitsee vähän pidemmän siirtymäajan siitä syystä, että nämä henkilöt ovat suurimmaksi osaksi naisia ja heidän elämäntilanteensa saattaa olla sellainen, että ajan pidentäminen on erittäin merkittävä heidän oman elämänsä kannalta. Oli si tullut liian tiiviiksi kahdessa vuodessa siirtymävaiheen koulutus kuitenkin saattaa loppuun, joten katsoimme perustellusti, että aikaväli on tulevaisuudessa kolme vuotta.

²⁴ **Lauri Kähkönen /sd**: Arvoisa puhemies! Me olemme luomassa ja ensi syksystä alkaen jo toteutetaan varmasti hyvin monissa kunnissa uudenlaista esiopetusta. Oli sitten kyse niin sanotusta vanhanmuotoisesta tai uudenmuotoisesta esiopetuksesta, näen, että esiopetus on käsitettävä mielestäni läpi varhaislapsuuden kestäväenä kasvatusprosessina, jossa olennaista on kaikkien kehityksen osa-alueiden tasapainoinen arvioiminen ja kehittäminen.

Tänä päivänä on hyvin monissa puheenvuoroissa käsitelty ja ensimmäisenä valiokunnan puheenjohtaja on laajasti ja ansiokkaasti selittänyt valiokunnan mietintöä. Puutun lyhyesti vain pariin kolmeen asiaan.

Ensinnäkin vaikka hallituksen esitys sisältää valtuutussäännöksen siitä, että asetuksella voidaan säätää opetusryhmien muodostamisesta ja niitten koosta, niin valiokunta kuitenkin omassa mietinnössään esittää harkittavaksi, että jo alkuvaiheessa ryhmän kooksi säädettäisiin sitovasti 13. Toisaalta jos on täsmällinen luku 13, niin voi olla kunnissa tilanteita, että tämän ei tulisi olla aivan orjuuttava. Kun nyt ensi syksystä lähtien perustetaan ja tällä hetkellähän jo kunnissa on perustettu työryhmiä, joissa selvitetään, miten aikaan ollaan toteuttamassa esiopetusta, niin var-

masti siinä on hyvin paljon malleja. Uskon, että ne eroavat hyvin monella tavalla ja kaiken kaikkiaan ovat kyseiseen kuntaan sopivia. Kuitenkin tällainen ohjeellinen raja on hyvä olla jo tässä vaiheessa.

Kun sitten esimerkiksi päiväkodeissa tai kouluissa esiopetusta lähdetään toteuttamaan, niin siellä nämä vertaisryhmät muodostuvat ja haluan korostaa vertaisryhmien merkitystä ennen kaikkea lapsen sosiaalisen kehityksen kannalta. On nimittäin ensiarvoisen tärkeää se, että lapsi saa harjoitella ryhmässä toimimisen taitoja myös ennen kouluikää. Se tietysti on myös todettava samaan hengenvetoon, että kaikki kunnat eivät tätä toteutusta vielä ensi syksynä aloita, vaan vasta elokuussa 2001.

Valiokunta yhdessä lausumistaan, kolmannessa lausumaehdotuksessa, tähdentää täydennyskoulutusta. Nykyisin valmistuvat lastentarhanopettajathan ovat varhaiskasvatuksen kandidaatteja ja heidän koulutukseensa sisältyy esi- ja alkuopetuksen erityisopinnot ja erikoistumisopinnot. Valtaosalla niistä opettajista, jotka tällä hetkellä tekevät työtä lastentarhoissa ei opiskeluaikana ole näitä kyseessä olevia, siis esi- ja alkuopetuksen erikoistumisopintoja, ollut opinto-ohjelmissa, mutta monet niin lastentarhanopettajat kuin luokanopettajat ovat ne sitten myöhemmin suorittaneet, ovat olleet täydennyskoulutuksessa. Mutta valiokunta katsoo, että ihan omaksi lausumakseen haluttiin tuoda tämä tähdellisenä, että siellä mainitaan siis myös lastentarhan- ja luokanopettajien täydennyskoulutus.

Hallinnosta myös on hyvin paljon puhuttu ja mallit ovat varmasti hyvin erilaiset. Toisaalta, niin kuin alussa jo totesin, siihen liittyvät myös toteuttamistavat ja esimerkiksi kuntien pinta-alalla on varmasti merkitystä hyvin paljon ja se tuo omia haasteita. Koulumatkakysymyksestä valiokunta ei päässyt yksimielisyyteen, eli osa olisi halunnut nähdä, että tässä se olisi huomioitu jo yksikköhinnoissa. Joka tapauksessa uskon, että suurin osa kunnista lähtee liikkeelle jo ensi syksynä, ja siellä sitten lausumalla on todettu, että 2001 elokuussa tämänkin asian pitäisi olla kunnossa. Toisaalta, kun on hyvin monenlaisia kuntia ja niitten taloudellinen tilanne on hyvin erilainen, tämä on yksi tekijä varmasti myös joittenkin kuntien kohdalla, että toimeenpanoa ja liikkeellelähtöä siirretään. Todella on hyvä, kuten noissa äskeisissä puheenvuoroissa viitattiin, että on pilottikuntia, joissa tätä opetussuunnitel-

matyötä lähdetään kehittämään. Parhaillaan ovat kunnat jättäneet hakemuksensa sisään, ja varmasti sitä kautta myös voidaan käydä keskustelua ja tuoda kunnista toisiin samalla myös näitä toteuttamismalleja toisten tietoon.

²⁵ **Saara Karhu /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Lakisääteisen esiopetuksen saaminen suomalaisen yhteiskuntaan on mielestäni myönteinen asia edellyttäen, että opetus toteutuu kuusivuotiaan lapsen herkkä kehitysvaihe huomioden. Jaan tässä monia yhteisiä huolenaiheita ed. Akaan-Penttilän kanssa, ja puheiden päällekkäisyyksiltä ei millään tässä voida välttyä.

Kouluikää edeltävien vuosien merkitys lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta on tuttua kaikille varhaiskasvatukseen perehtyneille, mutta kuusivuotiaan erityinen haavoittuvuus tuli selväksi sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuulluissa asiantuntijalausunnoissa. Lausunnoissa korostettiin eritoten lapsen päivän pitämistä yhtenäisenä ja turvallisena niin fyysisesti — liittyen muun muassa päivän aikana toteutettaviin kuljetuksiin ja opetuspaikkaan — kuin psyykkisestikin kuusivuotiaan kehitysvaihe huolella huomioden eli ei koulumaisesti vaan leikkien oppien.

Onnistuneena esiopetus tukee lasta, paljastaa aikaisessa vaiheessa mahdollisia oppimisvaikeuksia, joihin on heti ammattimaisesti puututtava, ja siten tasa-arvoistaa varsinaisen koulun aloittamistilannetta. Parhaimmillaan esiopetus luo myös myönteistä suhtautumista itse koulunkäyntiä kohtaan ja parantaa sitenkin lapsen kouluvalmiuksia. Esiopetus ei kuitenkaan ole taikasauva. Sen ihmeellinen kosketus ei riitä, jos lähtötilanne, se, että toimitaan hyvin pienen lapsen kanssa, unohdetaan. Lopputuloksena voi olla päinvastoin rankkaa päivää, neljä tuntia esiopetusta, päälle päivähoito ja kuljetukset, tekevä kuusivuotias, jonka minäkuva ei olekaan vahvistunut tässä prosessissa vaan päinvastoin heikentynyt.

Siksi lain selkeä hallinnollisuus arveluttaa. Lisäksi täällä salissakin joissakin puheenvuoroissa kuuluneet vahvat tulokselliset tavoitteet — tavoitteena oppitien toisessa päässä jopa Suomen teknologisen kehityksen tulevaisuus — kuulostavat vaaralliselta, tässä yhteydessä jopa harhaoppiselta puheelta, jos aitona lähtökohtana on alle kouluikäinen lapsi. Henkilökohtaisesti toivon, ettei esiopetuksesta tule koulun nollaluokkaa vaan että tässä monin paikoin pitkien koulumat-

kojen, pimeiden, kylmien kouluaamujen maassa lapset saisivat olla lapsia mahdollisimman pitkään. Varsinaiseen kouluun ehtii myöhemmin.

Sivistysvaliokunta on antanut hallituksen esityksestä lausumaehdotuksia, joiden soisi tulevan huomioiduiksi. Erityisen tärkeänä näen sivistysvaliokunnan esittämän lain toteutumisen seurannan, jota pidettiin tärkeänä myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

Sen sijaan en yhdy sivistysvaliokunnan ehdotukseen tarkkaan rajatun, enintään 13 oppilasta käsittävän ryhmäkoon määrittämisestä. Olin aluksi ajatuksen kannalla itsekkin, sillä totta kai pienessä ryhmässä on helpompi toimia, oppi menee paremmin perille ja muutenkin tuntuu mukavammalta laittaa noin pienet lapset pienempään ryhmään. Mutta kuultuani Pirkkanmaalla sijaitsevan Pirkkalan kunnan onnistuneista kokemuksista, kyseisessä kunnassa on nyt kolme vuotta toteutettu, ei ollenkaan harrastellen vaan ihan ponttevasti, esiopetusta 20 lapsen ryhmissä, kääntäen toiselle kannalle ja olen sitä mieltä, että meidän tulisi kuitenkin antaa ryhmäkoosta mieluummin suositus kuin selkeä nuppiluku. Nuppiluku on siinäkin vaarallinen, että mitä, jos on pieni kunta, jossa on 14 esiopetusikäistä; perustetaan-ko sille yhdelle onnettomalle oma ryhmänsä?

Tässä haluaisin myös ottaa huomioon kunnan menopuolen, joka tulee väijäämättä esiopetuksen yhteydessä lisääntymään. Sekään ei ole pieni seikka. Välillä itsestäni tuntuu hullulta, kun aina puhun täällä kuntien puolesta ja haluan, että otetaan huomioon kunnat, ettei säilytetä niille enää lisävastuuta taloudellisesti, vaikka en ole itse missään tekemisissä kuntapolitiikan kanssa. Mutta mielestäni se on tärkeä asia, sillä kun näkee, minkälaisissa vaikeuksissa monet kunnat jo tämänhetkisten velvoitteidensa kanssa ovat, niin silloin, kun uusia velvoitteita luodaan, täytyy ottaa huomioon sekin, että kunnat uusista velvoitteistaan selviävät. Ehdottomasti pidän tätä suositusta nuppiluvusta parempana kuin ehdotonta määrää, ja mikäli sitten todetaan jatkossa, että suositus ei toimi, se on huono, on liian suuria ryhmäkojoja, esiopetus ei toteudu tarkoituksenmukaisesti liian suuren ryhmän takia, seurannan jälkeen voidaan asiaan puuttua. Senkin takia tämä seuranta on erinomaisen hyvä asia.

Arvoisa rouva puhemies! Periaatteessa pidän lakia esiopetuksesta hyvänä ja tarpeellisena, kunhan riippumatta siitä, kuka opettaa ja missä ope-

tetaan, tässä tärkeässä asiassa pidetään leikki päällimmäisenä ohjenuorana.

26 Leena-Kaisa Harkimo /kok : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys esiopetusta koskevaksi lainsäädännöksi on mielestäni hyvin valmisteltu kokonaisuus ja huomioi hyvin koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen hengen. Haluaisin kuitenkin kiinnittää huomiota muutama asiaan sivistysvaliokunnan mietinnössä.

Sivistysvaliokunnan mietinnön mukaan valiokunta pitää tärkeänä selvittää, että sosionomin amk-tutkinnon suorittaneet varhaisopetukseen suuntautuneet opiskelijat saisivat pätevyyden toimia esiopetuksen kasvatus- ja opetustehtävissä.

Arvoisa puhemies! Lastentarhanopettajan koulutus siirtyi vuonna 95 kokonaan yliopistoihin. Lastentarhanopettajien koulutuksessa suoritetaan 120 opintoviikon laajuinen alempi korkeakoulututkinto eli kasvatustieteen kandidaatin tutkinto. Valtaosa lastentarhanopettajiksi valmistuvista toimii päiväkodeissa alle kouluikäisten lasten opettajina ja kasvattajina.

Mielestäni ei löydy järkevää syytä sille, että luotaisiin kaksi erillistä reittiä yhdelle ikäluokalle suuntautuvaan opetukseen ja kasvatukseen. Lastentarhanopettajia koulutetaan yliopistoissa jo nyt tarpeeksi. Talvikuukausina työttömiä lastentarhanopettajia on noin 500. Uusien opettajien tarve esiopetusta varten on sen sijaan 300–400. Koulutuksen määrällisen ennakkoinnin tulee olla perusteltua. Mikäli ammattikorkeakouluihin lisätään lastentarhanopettajan pätevyyden tuottamia tutkintoja, koulutuksen ennakkointi ei ole järkevällä pohjalla. Työelämän tarpeiden ja koulutusmäärien tulee mielestäni olla sopusoinnussa. Syntyvien ikäluokkien koosta on kohtuullisen helppo päätellä, mikä on lastentarhanopettajien tarve tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies: Kaksi minuuttia on täynnä! Pyydän ed. Harkimoa siirtymään puhujakorokkeelle.

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Toinen asia, johon haluan sivistysvaliokunnan mietinnössä kiinnittää huomiota, on sen viides lausumaehdotus. Mielestäni on erittäin kannatettavaa, että kunnille annetaan mahdollisuus halutessaan siirtää päivähoidon hallinto ja ohjaus opetustoimen alaisuuteen.

27 Marjatta Vehkaoja /sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä on jo kuultukin, sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut esiopetuksesta lausunnon sivistysvaliokunnalle. Hyvä lausunto on mielestäni idearikas, eikä siinä pidä pelätä perusteltujen muutostarpeiden esille tulemistä. Päätävä elin, eli tässä tapauksessa mietinnön laativa sivistysvaliokunta, väheksymättä tietenkään suurenkaan salin merkitystä, ottaa tahi jättää näitä ehdotuksia, kuten olemme tälläkin kertaa nähneet.

Asian sosiaali- ja terveysvaliokuntakäsittelyn yhteydessä näytti joskus vaikealta saada edellä mainitulle näkökulmalle tukea. Lausuntoa väännettiin lähes yhtä vakavasti kuin olisi tehty mietintöä. Tämä johtui myös siitä, että tavoittelimme yksimielistä kannanottoa sivistysvaliokunnan työn avuksi. Tältä kannalta ymmärränkin sen vaikeuden, koska poliittisilla ryhmillä on tietysti luonnollisesti hieman eri painotuksia, joskus jopa eri mielipiteitäkin, jopa tällaisessa asiassa. Lausunnonantovaiheessa tulee mielestäni kuitenkin olla mieluummin runsas kuin suppea. Kuten sanoin, sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunto oli yksimielinen, mitä taas ei voi sanoa sivistysvaliokunnan mietinnöstä.

Kaikki eduskuntaryhmät ovat varmasti tässä salissa iloisia hallituksen esityksen pääasiasta eli siitä, että maksuton esiopetus tulee. (Ed. Aittoniemi: Ei pidä paikkaansa!) Painotuserot ja erimielisyydet koskevat etupäässä toteutusta. — Sieltä tuli heti korjaus ja se varmasti menee pöytäkirjaan.

Minusta on erittäin tärkeätä, että kun tästä keskustellaan, muistamme pääasian, että olemme saamassa aikaan jotakin hyvää ja että vastalauseessa esille noukitut mahdolliset puutteellisuudet eivät kuitenkaan nouse pääosaan tässä keskustelussa.

Olemme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa varmasti tyytyväisiä siihen, että muutosehdotuksemme tapaturmavakuutuksen osalta tuli myös sivistysvaliokunnan kannaksi. Muilta osin sosiaali- ja terveysvaliokunnan kannanotot eivät kuitenkaan menestyneet kovin hyvin sivistysvaliokunnan myllyssä. Silloin tulee tietysti mieleen, emmekö ole osanneet perustella riittävän hyvin, vai missä voisi olla syy.

On syytä kokea pettymystä sen suhteen, ettei sivistysvaliokunta kyennyt näkemään esiopetuksen, erityisopetuksen ja yhdysluokkien ryhmäkokokysymystä niin vakavana seikkana, että siitä

olisi välittömästi ja irrallisena muusta kokonaisuudesta vaadittu asetusta. Nyt asia on niputettu ryhmäkokokysymykseen yleensä, miltä osin sivistysvaliokunta ylsi vain huolestumaan ja pyytämään harkintaa. Tässä mielestäni vahvistuu käsitys siitä, ettei vielääkään vammaisten ja muiden erityisopetusta tarvitsevien tarpeita ymmärretä riittävän vakavasti opetuspuolella. Ryhmäkoon näiden osalta sivistysvaliokunta ei sitä paitsi ottanut mitään kantaa, joskin otti ryhmäkoon muutoin kantaa puhuen 13 oppilaasta. Mutta erityisopetuksessahan se on aivan liian suuri oppilasmäärä.

Toinen suuri pettymyksen kohde on tietysti se, ettei sivistysvaliokunta näkynyt kunnan järjestämän päivähoiton ja esiopetuksen välisiä kuljettuksia niin suurena kysymyksenä, että valiokunta olisi edes tämän osalta esittänyt välittömiä toimia, kuten sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta toivoi. Tämä erityiskysymys niputettiin suuren kuljetuskysymyksen kanssa, jota koskien sivistysvaliokunta sentään on saanut aikaan ponnin, niin että jos kaikki menee hyvin, 1.8.2001 voimme saada tasa-arvoisen kuljetusedun myös esiopetukseen. Hyvä niin! Kuitenkin tekee tässä kohtaa mieli tuoda esiin se, että sivistysvaliokunnassa ei annettu riittävästi arvoa esimerkiksi perhepäivähoidon arkiseen tilanteeseen, jossa siis syntyy jo 1.8.2000 sellainen tilanne, että perhepäivähoitaja käytännössä joutuu keskellä päivää kuljettaamaan esiopetukseen ryhmästään joitakin lapsuuskaisia. Tämä on aikamoinen vaatimus ihmiselle, jolla on ylipaikoillakin lapsia monesti, ei suinkaan neljä eri-ikäistä pientä lasta hoidettavanaan, vaan jopa kuusi lasta hoidettavanaan. Arkinen pukeutumis- ja riisumisteatteri, puhuttakaan siitä, että jouduttaisiin vähänkään pitemmälle viemään lapsia esiopetukseen, on todella iso kysymys.

Kolmas pettymyksen aihe koskee tietysti sitä, että sivistysvaliokunnalla ei ollut rohkeutta korjata pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien hoitorahatilannetta heti, vaan se lähestyy asiaa selvitysten kautta. Otetaan siitä se myönteinen nyt esiin, että oltiin kuitenkin halukkaita asiaa selvittämään.

Mitä sitten tulee muihin tärkeimpiin näkököhtiin, niitähän on toki useita, mutta otan ehkä tämmöistä kovaa asiaa, hardware. Pätevyyksien osalta ei voida myöskään sanoa, että ne seikat, joita sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta halusi painottaa, olisivat saaneet riittävää ymmärtämystä. Me

emme lausuneet mitään määrävuoista siirtymäkauden jatkamista ajatellen, koska emme päässeet yksimielisyyteen riittävän pitkästä siirtymäajasta. Tämä oli ainoa syy siihen. Mutta sen sijaan kiinnitimme huomiota niihin yksilöllisiin tarpeisiin, joita sosiaalikasvattajilla voi olla vielä monien vuosienkin jälkeen siitä, kun tämä uudistus nyt tehdään. Mainitsimme tällaisina seikkoina muun muassa aloitetun hoitovapaan, joka siis voi maksimissaan kestää jopa kolme vuotta, pelkkä hoitovapaa. Voi myöskin olla vuorotteluvapaita, joista ei pääse takaperin pois, ja tällönsä vastaavia, ja oma sairaus tietysti myöskin. Mielestämme näille seikoille tulee alemman asteisilla säännöksillä antaa niille kuuluva paino, kun otetaan kantaa siirtymäsäännöksiin.

Sen sijaan pidän erittäin hyvänä sitä, että sivistysvaliokunnassa otettiin onkeeseen se ajatus, että siirtymävaiheen aikana myös muut saattavat tarvita täydennyskoulutusta kuin ainoastaan sosiaalikasvattajat. Se on looginen lopputulema siitä, että sivistysvaliokunta puhuu esiopetuksesta ikään kuin uutena asiana.

Arvoisa puhemies! Täällä on hyvin lämpimiä sanoja käytetty sitten tästä softwaresta, pehmeämmistä puolista, mutta jotka itse asiassa lapsen näkökulmasta ovat ydinkysymyksiä, siitä mitä esiopetuksessa tapahtuu, miksi esiopetusta annetaan jnp. Näistä kaikista hyvistä puheenvuoroista haluaisin oikeastaan vain yhden asian poimia esiin. Haluaisin omasta puolestani tähdentää sitä, että kaikki toimijat esiopetuksen piirissä pyrkisivät parhaalla mahdollisella tavalla turvaamaan sen, että lapselle muodostuisi mahdollisimman yhtenäinen päivä ja että emme aikuisina laatisi hänelle sellaisia ohjelmia, joissa hän aivan liian nuorena väsy. Oppimisen ja varsinaisen opettamisen aika tulee myöhemmin.

²⁸ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan mietintö on mielenkiintoista luettavaa. Siinä on hyvin paljon kauniita lauseita siitä, mitkä ovat esiopetuksen tavoitteet ja miten pitäisi huomioida erityistä hoitoa tarvitsevat lapset. Täällä on hyvin monelta kantilta asiaa tutkittu ja myös sosiaalivaliokunta on antanut lausunnon. Erityisen tärkeää esiopetuksessa on kaiken kaikkiaan maksuttomuus, joka takaa sen, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus osallistua opetukseen. Sen lisäksi on hyvä, että valiokunnassa on päästy ratkaisuun koulumatkoista.

Ed. Vehkaojan esille ottamat perhepäivähoidajien matkaongelmat ovat totta kai sellainen asia, mistä pitäisi vielä yrittää ministeriön sisällä katsoa, voisiko siihen löytyä jokin ratkaisu. Mutta totta kai myös kunnissa näitä asioita pitäisi katsoa järkevästi ja kokonaisuuden kannalta, sillä tietysti kunnan kannalta on myös hyvä, jos nämä asiat kulkevat mahdollisimman joustavasti eikä tällaisia tilanteita synny, että perhepäivähoidossa olevat lapset jäisivät ilman esiopetusta.

Valiokunnan mietinnössä korostetaan erityisesti, että on kysymys uudenlaisesta esiopetuksesta. On mielenkiintoista nähdä, mikä tässä on se uudenlaisuus, mitä ei olisi jo nyt hyvinkin moderneissa malleissa, joita on tällä hetkelläkin ollut käytössä. Minulla itselläni on kokemusta siitä, sillä oma lapseni oli muutama vuosi sitten mielestäni erittäin hyvässä, laadukkaassa ja hyvän opettajan esiopetuksessa. Nyt kun lapsi on kolmannella luokalla, vanhempainillassa juuri mietimme sitä, että kun tästä esiopetusryhmästä useita lapsia on tällä samalla luokalla, niin opettaja sanoi, että se kyllä näkyy ryhmän toiminnassa myös myöhemmillä koululuokilla, kun ensimmäinen kokemus kouluun tulemisesta, vaikka esiopetuksen kautta, on ollut hyvin myönteinen kokemus lapselle. Tässä tapauksessa esiopetus järjestettiin koulun tiloissa, jolloin kouluun siirtyminen oli huomattavasti helpompaa, kun tilat olivat jo tutut.

Valiokunnan korostama esiopetuksen päätaivoite, lapsen persoonallisuuden tukeminen, on erittäin tärkeä asia, niin myös ne muut tavoitteet, joita tässä on haettu. Mielestäni on hyvä, että sivistysvaliokunta on nähnyt myös sosiaalisuuden ja sosiaalisuuteen kasvamisen tärkeäksi näkemukseksi eikä opetuksen puoli ole painottunut liikaa.

Täällä esitetyt huolet ryhmäkokojen enimmäismääristä, jotka koskevat myös yhdysluokkia, ovat täysin aiheellisia. Täytyy ottaa myös huomioon, että monilla paikkakunnilla syrjäkyliltä on lopetettu kouluja, matkat ovat pitkiä ja yhdistetyt luokat ovat monesti juuri näillä paikkakunnilla. Miten tämä käytännössä toimii? Ehkä se on ollut yksi syy, minkä takia ryhmäkokoja ei ole haluttu tarkasti määritellä. Luulen kyllä, että suurempi syy on ihan poliittisissa ratkaisuissa, että ei ole pysytty pääsemään poliittisesti yksimielisyyteen siitä, mikä ryhmäkoko olisi. Toivon, että jossakin puheenvuorossa myöhem-

min kerrottaisiinkin myös ne syyt, minkä takia ratkaisua tähän asiaan ei ole löytynyt.

Ed. Vehkaoja jo edellä puuttui kelpoisuusvaatimuksiin ja siirtymäaikaan, joka kolme vuotta on mielestäni aivan liian lyhyt aika. Tässä pitäisikin pystyä kyllä soveltamaan erityistilanteita ja erityisesti niin sanottuja hyväksyttäviä syitä, joita ovat muun muassa hoitovapaa, sairaus tai jokin muut syyt. En tiedä, onko se enää mahdollista, mutta toivon, että kuntatasolla siihen vielä löydetään joustavia ratkaisuja.

Mielestäni on tärkeä seurata esiopetuksen toteutumista. Täällä onkin vaadittu koululakiuudistuksesta erillistä selontekoa esiopetuksesta. Varmasti siinä yhteydessä me kaikki olemme jo sitten viisaampia, miten lainsäädäntö käytännössä toteutuu. Varmasti sitä sillä välilläkin seuraamme käytännössä, koska tämä on erittäin suuri ja tarpeellinen uudistus sekä varhaiskasvatuksessa että koulujärjestelmässä.

²⁹ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas:** Arvoisa puhemies! Esiopetusta koskevan lainsäädännön hyväksyminen on tärkeä uudistus. Monessa puheenvuorossa on jo todettu, että se on niitä, voiko sanoa, harvoja positiivisia uudistuksia ainakin tässä vaiheessa, mitä on selkeästi kirjattu hallitusohjelmaan. Sosiaalivaliokunnan puheenjohtaja ja vasemmistoliiton sosiaalivaliokunnan jäsen ed. Huotari ovat käyttäneet puheenvuoron sopivasti ennen minua, joten en toista kaikkea, mitä he ovat sanoneet, mutta oman kommenttini erityisesti sivistysvaliokunnan ponsista haluan esittää.

Puheenjohtaja Vehkaoja esitti pahoittelut, että vammaisten lasten aseman parantamista koskevia esityksiä ei ole sivistysvaliokunnassa tehty sillä tavalla, eli lakipykälä ei ole muutettu, niin kuin sosiaalivaliokunta esitti. Tämä koskee sekä hoitorahaongelmaa että myös kuljetustukea. Me teimme selkeät esitykset, että tässä vaiheessa olisi ollut hyvä lakipykälät muuttaa. Tuntuu todella ikävältä, että sivistysvaliokunnalta ei ole tätä valmiutta löytynyt.

Sivistysvaliokunta edellyttää, että perusopetuslain mukaista esiopetusta antaville luokanopettajille ja lastentarhanopettajille annetaan myös täydennyskoulutusta. Mielestäni olisi ollut perusteltua edellyttää niin, että täydennyskoulutusta edellytetään. Nyt edellytetään, että täydennyskoulutusta annetaan, mutta ei edellytetä sitä, että henkilöillä olisi täydennyskoulutus ennen

kuin he voivat tähän tehtävään tulla valituksi. Ed. Forsius käytti valiokunnassa hyvän puheenvuoron. Hän varmasti kertoo opettajana oman näkemysensä täällä myöhemmin.

Opettajien pätevyysiin liittyvän siirtymäkauden pituus esitetään kolmeksi vuodeksi. Tämä oli minimipituus, voi sanoa, mikä oli meillä sosiaalivaliokunnassa esillä. Mehän emme laittaneet siitä vuosimäärää, koska eläimme toivoa siitä, että sivistysvaliokunta päätyisi pidempään kuin kolmen vuoden siirtymäaikaan niillä perusteilla, joita puheenjohtaja Vehkaoja täällä esitti. Valittavasti ei ole kolmea vuotta pidempää aikaa hyväksytty. Viisi vuotta olisi ollut täysin perusteltu, ja voi sanoa, että vähintään neljä olisi auttanut niissä ongelmissa, joita hoitovapaa, sairaus- tai äitiysloma ja vastaavat syyt aiheuttavat näille sosiaalikasvattajille, joille pätevyys muuten jatkossa annetaan.

Sitten ihmettelen oikeastaan viidettä pontta, jossa sivistysvaliokunta edellyttää hallituksen valmistelevan "säännösmuutokset, jotka antavat kunnille mahdollisuuden halutessaan siirtää päivähoiton hallinto ja ohjaus sosiaalilautakunnalta opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle". Mielestäni ei olisi ollut sivistysvaliokunnan asia ottaa kantaa tähän asiaan. Päivähoito on selkeästi sosiaali- ja terveysvaliokunnan aluetta. Näin ollen olisi ollut kohtuullista sivistysvaliokunnan kunnioittaa sitä tehtäväkenttää, mikä kullekin valiokunnalle on määritelty. Kun me teemme lausuntoa, me pyrimme myöskin pitäytymään niissä asioissa, jotka kuuluvat nimenomaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan alaan. Päivähoiton hallinnon pitämällä sosiaalilautakunnalla on erittäin paljon päteviä perusteita. En tässä yhteydessä asiaan ota enempää kantaa.

Koulumatkaedun voimaantulo 1.8.2001 on tärkeä ponsi. Mutta sitä, että sivistysvaliokunta jätti esittämättä sen, mitä sosiaalivaliokunta esitti, elikkä esiopetuksen ja päivähoiton välisten matkojen saattamisen koulumatkaedun piiriin jo ensi vuonna, pidän valitettavana. Ongelmat, joita tämä esimerkiksi perhepäivähoidossa olevien lasten osalta aiheuttaa, on täällä tuotu hyvin esille. Myöskin niiden lasten osalta tämä aiheuttaa ongelmia, jotka asuvat haja-asutusalueilla, syrjäseuduilla ja jotka tähän mennessä eivät ole lainkaan voineet osallistua esiopetukseen esimerkiksi juuri kuljetusongelmien vuoksi.

Arvoisa puhemies! Esityksestä olisi vielä paljon perusteltua sanottavaa, mutta lopuksi totean

vain sen, että julkisessa keskustelussa minusta tuntuu, että jossain vaiheessa liian paljon etusijalle ovat nousseet opettajien pätevyyskysymykset. Ne ovat toki erittäin tärkeitä asioita, mutta se, mitä itse esiopetus merkitsee lapselle, on jäänyt lukuisissa laajoissa keskusteluissa, joita teeman ympärillä on käyty, lapsipuolen asemaan. Mutta esiopetuksessa lapsi ei saa olla lapsipuolen asemassa, vaan lapsen pitää olla päähenkilö, jonka edun mukaisesti koko esiopetus ja kaikki, mikä siihen liittyy, pitää suunnitella.

³⁰ **Kaarina Dromberg /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen sanoi, että lapsi on jäänyt lapsipuolen asemaan, mutta kyllä todella tähän asiaan valiokunta on paneutunut. Jos olisitte kuunnellut puhettani, jonka sivistysvaliokunnan puolesta pidin, niin nimenomaan lapsi on se, josta on lähdetty. Oheiskasvattajat ja tiimityö, joka on erittäin tärkeätä, että otetaan huomioon myöskin lapsi omalla yksilönään ja osana ryhmää, ovat olleet erittäin tärkeä lähtökohta koko esiopetuksessa ja nimenomaan valiokunnan kannanotoissa.

Siihen, onko valiokunta puuttunut oman alueensa ulkopuolelle sanomalla oman kantansa, minkä hallintokunnan alaisuudessa pitäisi varsinaisen päivähoitonkin olla, katsomme, että se on kokonaisvaltainen kasvatustehtävä, jolloin järkevintä olisi, että koko toiminto, päivähoito ja myöskin peruskoulu, koulutus yleensä, olisi yhden ja saman hallintokunnan alaisuudessa. Se oli hyvin yksimielinen koko valiokunnan kanta.

³¹ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vastauspuheenvuorona ed. Drombergille todeta ainoastaan, että kun puhuin lapsipuolen asemasta ja keskustelusta, mitä asian ympärillä on käyty, en tarkoittanut tässä salissa tänään käytyä keskustelua vaan asian ympärillä nyt laajasti julkisuudessa ollutta keskustelua.

³² **Pekka Ravi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Haluanpa minäkin aluksi puuttua keskusteluun, joka sukeutui arvon rouvien välille. Minä luen kyllä valiokunnan viidettä lausumaehdotusta hiekan toisin kuin valiokunnan puheenjohtaja. Hänellä on tilaisuus minua oikaista. Hän sanoi, että tässä otetaan kantaa siihen, minkä hallintokunnan alaisuuteen päivähoito tulisi järjestää. Minä en lue sitä niin, vaan että kunnille annetaan erilai-

sista olosuhteista käsin mahdollisuus harkita, mihin hallinnonalaan se sen nimenomaisen kunnan organisaatiossa kuuluu. Vai ymmärsinkö väärin?

Sitten menisin varsinaiseen tekstiini. Toteaisin aluksi, että nyt käsittelyssä oleva esiopetusta koskeva lainsäädäntöpaketti on todellakin sekä yhteiskuntapoliittisesti että koulutuspoliittisesti tarkasteltuna hyvin merkittävä ja myönteinen uudistus. Esityshän merkitsee sitä, että esiopetus liitetään selkeästi suomalaisen yhteiskunnan koulutusjärjestelmään, sen ensimmäiseksi portaaksi.

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet, jotka osaltaan koskevat myös alkuopetusta, ovat vuodelta 1994, kun taas esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on vahvistettu vuonna 1996. Toisin sanoen nykyisin voimassa olevissa opetussuunnitelman perusteissa ei esi- ja alkuopetuksen tavoitteita ole yhteensovitettu. Vaikka kentällä on vuosikausia tehty erittäin hyvää yhteistyötä alkuopetuksen ja useimmiten päivähoiton tuottaman esiopetuksen välillä, ei aina kuitenkaan ole voitu välttää päällekkäisyyksiltä ja jopa suoranaissilta väärinymmärryksiltä. Siksi-pä onkin erittäin mieluista havaita, että sivistysvaliokunta on ongelman havainnut ja pitää välttämättömänä, että esiopetuksen ja alkuopetuksen opetussuunnitelman perusteet tarkistetaan ja synkronoidaan. Tämä työ on välttämätöntä siksi, että paikalliset uudistetut opetussuunnitelmat voitaisiin ottaa käyttöön elokuun alussa vuonna 2001.

Valiokunnan mietinnössä käsitellään varsin monipuolisesti ja ansiokkaasti esiopetuksen tavoitteita. Mielestäni on erittäin tärkeää havaita, että valiokunta, mielestäni aivan oikein, korostaa kodin ja vanhempien vastuuta lapsistaan ja heidän kasvattamisestaan. Jos tätä vastuuta ei kodeissa pystytä, haluta tai rohjeta kantaa, on erittäin suuri vaara, että lapsen kehitys lähtee kulkemaan ei-toivottuun suuntaan. Esiopetus, kuten muukin opetus, pohjautuu kodin kasvatusperustalle ja tukee lapsen persoonallisuuden, terveen itsetunnon ja sosiaalisten valmiuksien kehittymistä.

Jos sitten esimerkiksi äsken luettelemillani alueilla ilmenee ongelmia, olisi erittäin tärkeää päästä tarttumaan niihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Muun muassa tällaisten oireiden tunnistaminen ja niihin tarttuminen edellyttää esiopetusta toteuttavalta henkilökunnalta monipuolisia valmiuksia. On syytä tuoda voimak-

kaasti esille, kuinka tärkeät ensimmäiset kouluvuodet, tällä tarkoitan tässä yhteydessä lähinnä esikoulua ja alkuopetusta, ovat koko myöhemmän oppimisen ja koulutuksen kannalta. Valiokunta on tähänkin asiaan kiinnittänyt runsaasti huomiota korostaen erityisesti opettajien pedagogisten ja didaktisten valmiuksien merkitystä.

Mielestäni on aivan selvää ja kiistatonta, että esiopetuksen suunnittelussa, toteuttamisessa ja myös arvioinnissa päävastuun tulee kuulua päteville opettajankoulutuksen saaneille henkilöille. Mutta samaan hengenvetoon haluan todeta, että on nähtävä se mittava voimavararesurssi, joka muodostuu esiopetuksen parissa työskentelevästä moniammatillisesta työyhteisöstä. Yhteistyö tälläkin sektorilla on välttämätöntä ja siinä on varmasti sijaa eri toimijatahoille.

³³ **Kaarina Dromberg /kok** (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin ed. Raville sanoa, että hyvin vahvasti keskusteltiin siitä, josko kokonaisuudessaan päivähoito olisi opetustoimen alaisena, koska se on kasvatustehävä. Mutta tällä hetkellä lainsäädäntö estää esimerkiksi kunnissa valitsemasta, kumman lautakunnan alaisuuteen se kuuluu. On mahdollisuus siihen, että tällekin puolelle saataisiin painoarvoa siinä mielessä, että päivähoito jatkossakin keskitettäisiin nimenomaan opetuspuolelle, koska se on kasvatustehävä.

³⁴ **Tapio Karjalainen /sd**: Arvoisa puhemies! On taas keskustelun se vaihe, jolloin paljon on sanottu ja uuden sanominen aiheesta on aika työlästä.

Sivistysvaliokunnan jäsenenä voin aloittaa kuitenkin siitä, että myös minä liityn tyytyväisten joukkoon. Ei niin, että lakiesitys olisi kaikilta osiltaan täydellinen, vaan olen tyytyväinen siihen, että pitkään vireillä ollut esiopetus nyt saa puitteet ja pääsee alkuun. Täydellisen alun odottaminen vaihtoehtona olisi lykännyt uudistusta pitkälle ensi vuosituhannele. Näistä lähtökohdista on siis syytä nähdä sivistysvaliokunnan mietintökin myönteisessä valossa. Siinä on tehty se mitä on voitu.

Hiukan ihmettelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan puolelta tullutta kritiikkiä, mikä ihan viime puheenvuoroissa on tullut esille. Rehellisyyden nimissä täytyy sanoa, että sivistysvaliokunnan tahdosta ei välttämättä olisi ollut kiinni parannusten tekeminen, vaan pelisääntöjen nimellä

kulkeva hallituspuolueitten käytäntö budjetin ja lakiesitysten käsittelyssä on se, joka on rajannut ja joka menee varmasti yli valiokuntarajojenkin.

Kuulemissani puheenvuoroissa oli mielestäni monta ansiokasta. Omalta osaltani lähdän siteeraamalla ed. Akaan-Penttilää, joka linjasi tärkeysjärjestyksen niin, että tästä eteenpäin sisältö on tärkeämpi kuin hallinto. Yhdyn täysin siihen. Tosin tunnustan sen, että hallinnolla on myös suuri vaikutus sisältöön, ja silloin tulee eteen se, miten esiopetus järjestetään, ja eteen tulevat muun muassa kuljetuspulmat, keskitetäänkö, millaisissa ryhmissä opetus suoritetaan. Nämä kaikki ovat niitä, jotka muovaavat esiopetusta. Siinä mielessä kuljetuspäätöksen siirtyminen vuoteen 2001 on tietenkin pettymys. Tuolta osin olisi tasa-arvoisen esiopetuksen kehittymisen kannalta ollut hyvä, että olisi jo voitu raha varata. Sitä ei nyt ole ja sen kanssa vaan täytyy elää.

Ryhmäkoosta on sanottu, että sitä ei pitäisi tarkkaan rajata vaan suositus riittäisi. Varmaan näin on, jos vain kunnissa riittäisivät resurssit ja näkemys hoitaa asia ihanteiden mukaan. Tiedän kuitenkin käytännön kouluelämästä, että säästöjen nimissä koulun puolella on ihanteellisista ryhmärajoista jouduttu luopumaan, ja se on puute etenkin, jos se tulee esiopetuksen puolelle. On tärkeää, että esiopetusryhmä on sellainen, jossa inhimillinen kontakti säilyy. Se on tärkeä koulussa, esiopetuksessa se on vielä tärkeämpi.

Arvoisa puhemies! Voi sanoa, että laista, keskustelusta ja kokeilusta huolimatta esiopetus on vasta muotoutumassa. Sivistysvaliokunnassa mielenkiintoisen asiantuntijakierroksen kuultuaan voi sanoa, että toiveet ja odotukset ovat varmasti aika pitkälti edelleen ristikkäisiä. Ei ole kirkkaan selvää yhtenäistä näkemystä, mitä eskoulu tulee olemaan, ja se tilanne on ymmärrettävä.

Voisi oikeastaan vähän kärjistäen sanoa, että on kaksi äärilaitaa: On niitä, jotka näkevät esiopetuksen eskouluna, eteisenä oppivelvollisuusiän laskemiselle. Tuosta kuvasta itse haluan sanoutua irti enkä hyväksy myöskään sitä toista vähän kärjistäen kuvattua ääripäätä, joka lähtee siitä, että esiopetus on kaikille pakollistuvaa ja samoihin paikkoihin keskittyvää päivähoitoa. Noitten ääritavoitteitten väliin esiopetus tulee jäämään toivottavasti onnistuneesti. Muuten noihin ääritavoitteisiin osittain toiveita pannaan.

On lisäksi nähty uusi esiopetus, oma ammattiala uutena reviiirinä, josta hienoimmilla tavoit-

teilla pyhittäen pyritään turvaamaan tulevaisuuden työpaikka. Liityn niihin, joita on häirinnyt se, että tässä eri ammattikunnat ovat tulleet hiukan kuin saalistaen uutuuden kimppeun ja se on ollut vääristämässä jonkin verran tätä keskustelua. Oman pätevyyslajin ulkopuolella olevan pätevyyden torjuminen saattaa olla turhaa siinäkin mielessä, että meillä saattaa olla edessä koululaitoksessa opetuspuolella opettajapula ja luultavasti tulevaisuus edellyttää resurssien kokoamista enemmän kuin niiden karsimista ja torjumista. Minustakin tuo pätevyöityminen, se ylimenokausi, mikä esiopetuksen pätevyöitymiselle tässä suunniteltiin ja annettiin, kolme vuotta, olisi voinut olla myös pitempi äsken mainitsemistanikin lähtökohdista lähtien.

Kun esiopetusta nyt suunnitellaan, opetus-suunnitelmat ovat ne, joihin kaikki huomio pitäisi kiinnittää. Niiden avulla määritellään, mitä esiopetus tulee olemaan. Voi ihan lyhyesti sanoa, että omasta mielestäni lapsen osalta ovat iloinen suuntautuminen puuhailuun ja leikki, sitä kautta terve itsetunnon kasvaminen ja sosiaaliset taidot tärkeämpiä kuin tieto ja esiopetusta antava kasvattajaopettaja. Hänelle on tärkeämpää kyky pitää pienestä ihmisestä, ymmärtää häntä kuin muodolliseen pätevyyteen nojaava kylmä tietäminen.

³⁵ **Mirja Ryynänen /kesk:** Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta on valmistellut tästä tärkeästä asiasta mielestäni erittäin hyvän ja perusteellisen mietinnön, ja näihin linjauksiin, jotka olivat jo pitkälti lähetekeskustelussa esillä, sivistysvaliokunnan linjauksiin, on helppo yhtyä. Minusta täällä näkyy tämä tavoite kautta linjan, että on lähdetty lapsen lähtökohdista ja ajateltu lapsen parasta, ja se on näkynyt myös käytetyissä puheenvuoroissa.

Mutta siksi minun onkin tavattoman vaikea ymmärtää sitä, että valiokunnan enemmistö nyt kuitenkin vastoin parempaa tietoaan on taipunut hyväksymään sen, että esiopetuksessa oleville ei järjestetä maksutonta kuljetusta eikä sitä sitten myöskään valtionosuusperusteissa huomioida. Tämä on kuitenkin yhdenvertaisuuden kannalta niin keskeinen asia, että tätä on vaikea hyväksyä. Kyllähän valiokunta lausunnossaan pitää välttämättömänä maksuttoman koulukuljetuksen toteuttamista vuoden 2001 alusta, mutta ei tee tarvittavia päätöksiä niin, että sitten myös resurssit, joita tarvitaan, varattaisiin tähän kuljetukseen.

Varmaan on nyt niin, että valiokunnan tahto on tältä osin valtiovarainministerin taskussa. Kyllähän täällä näihin yhteisiin pelisääntöihin on jo monta kertaa viitattu.

Minusta valtionosuuden perusteena olevan yksikköhinnan pitäisi olla esiopetuksessa sama kuin perusopetuksessa. Nimittäin esiopetuksen kokonaisvaltaiset kasvatustavoitteet ovat niin keskeisiä ja tärkeitä ja niitä on täällä aivan oikein korostettu, että toteuttamiseen on turvattava riittävät resurssit. Joillakin tahoillahan halutaan nähdä esiopetus vain eräänlaisena välivaiheena oppivelvollisuusiän alentamiselle. Tätä tavoitetta en kannata, sillä yhä nuorempiin lapsiin ulotettava opettaminen ei saa todella olla lapsuuden lyhentämistä koululla, vaan paremmin tarvitaan sosiaalisuuden vahvistamista, ja sitä hyvä esiopetus juuri toteuttaa.

³⁶ **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on sivistysvaliokunnan mietintö, joka pohjautuu hallituksen esitykseen esiopetusta koskevaksi lainsäädännöksi. Esiopetustahan meillä on annettu ja harjoitettu jo kauan. Se on ollut kuntien päivähoitoon sisältyvä tehtävä, ja monin paikoin maaseutualueilla seurakuntien päiväkerhot ovat yhdessä kuntien kanssa toteuttaneet tätä tehtävää.

Nyt esiopetuksesta on tulossa lakisääteinen uusi tehtävä kunnille, jossa lähtökohtana on lapsen kasvun tukeminen ja toisaalta nuoren kansalaisen valmentaminen elinikäiseen oppimisprosessiin. Esikoulu on eurooppalainen yleinen järjestelmä, ja siinä suhteessa meidän on kuljettava samaa matkaa.

Valiokunnan mietinnössä ja hallituksen esityksessä on paljon hyviä puolia. Esiopetus on lapselle vapaaehtoista. Se on lapselle maksutonta. Kunta voi valita esiopetuksen toteuttamisen hallintomallin joko sosiaalitoimen puolella tai sivistystoimen puolella tai suorittaa käytännön toimet ostopalveluna. Kunta saa myös resursseja tehtävän suorittamista varten valtionosuutena yksikköhintojen kautta. Toisaalta, kun esiopetus on porrastettu vapaaehtoisena aloitettavaksi ensi elokuun alusta ja lakisääteisenä 2001 elokuun alusta, muodostuu tässä myös kohtuullinen siirtymäaika. Taustalla tietenkin on ajatus siitä, että oppivelvollisuuskärajaa tulisi alentamaan, mutta sitä periaatteessa en kannata.

Esityksessä on kaksi puutetta. Ensinnäkään valiokunnan mietintö ja lakiesitys eivät pidä si-

sällään kuljetusetua, mikä selvästi eriarvoistaa lapsia, heidän vanhempiaan ja heikentää palvelujen saatavuutta erityisesti maaseutualueilla suhteessa taajamien lapsiin. Siinä suhteessa olisi toivottavaa ollut, että valtionosuuden yksikköhinta olisi ollut saman suuruinen kuin perusopetuksen yksikköhinta ja siihen olisi sisältynyt myöskin kuljetusetu.

Toinen epäkohta on opettajien kelpoisuusehdoissa. On oikein, että se on rajattu ja esitetty säädettäväksi siten, että se takaa lapselle hänen kehitystään vastaavan parhaan mahdollisen opetuksen. Siirtymäaika, mitä valiokunnan mietinnössä on jopa jätetty, on tietysti hyvä, mutta olisin vanhaa yleistä hallinnon periaatetta noudattaen toivonut, että ne sosiaalikasvattajat tai sosionomit, jotka nyt tekevät esiopetustyötä päivähoitossa, olisi siirtymäsäännösten mukaan todettu kelpoisiksi, koska he ovat tätä työtä tehneet jo aikaisemmin. Siinä mielessä tämä ehkä loukkaa heidän oikeudentuntoaan, ja tässä olisi hieno mahdollisuus ollut samaistaa heidät vastaaviin tapauksiin kuin muuallakin lainsäädännössä.

Muutoin tämä esitys on mielestäni kannatettava ja on helppo yhtyä muihin periaatteisiin, mutta näissä kahdessa kysymyksessä, joita pidin mietinnön heikkoutena, yhdyn vastalauseeseen 1, jonka keskustalainen valiokuntaryhmä on tehnyt.

³⁷ **Osmo Puhakka /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ilmaisen liittyväni niihin, jotka ovat ilmaisseet tyytyväisyytensä siitä, että esiopetus on nyt tässä vaiheessa tässä salissa, mutta myös niihin, jotka ovat todenneet sivistysvaliokunnan erittäin hyvän ja rakentavan hengen tämän mietintönsä valmistamisessa. Kolmanneksi liityn niihin, jotka ovat todenneet sen, että lapsi ja lapsen oma kehitysvaihe on otettu hyvin keskeisesti mietinnön ja esityksen lähtökohdaksi.

Uskon, että kun puhutaan esiopetuksen uudesta arvostuksesta ja uudesta tulemisesta ja ikään kuin uutuudesta, se nousee siitä, että tämä rinnastuu nyt ykkös- ja kakkosluokkiin ja saa tulevaisuudessa oman opetussuunnitelmansa eli niveltyy siihen muuhun kasvatusjärjestelmään, joka meillä koulussa on. Toisaalta luulen, että esiopetuksen eräs keskeinen asia on tullut jo monessa puheenvuorossa esille eli se, että lasten oppimis- ja sopeutumishäiriöt tulevat nyt kautta koko ikäluokan ainakin vuotta ennemmin todetuiksi. Tästä näkökulmasta ihmettelen sitä, että kuljetusasia

ei toteutunut, ei syrjäälueiden kuljetuksen suhteen eikä perhepäivähoidossa tai silloin, kun esiopetus ja päivähoito ovat eri paikoissa. Näen sen erittäin huonona, ja se tulee varmasti aiheuttamaan eriarvoisuutta. Hallinnon suhteen ilmaisen tyytyväisyyteni siitä, että esiopetus tulee koulutuslautakunnan alaisuuteen.

³⁸ **Opetusministeri Maija Rask:** Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta on toiminut mielestäni ripeästi ja hyvin ja sillä tavalla osallistunut historian tekemiseen, että tämä 25 vuotta keskusteltu asia on nyt meillä näin pitkälle saatu. Siitä sivistysvaliokunnalle kiitokset. Olen pahoillani siitä, etten voinut alusta saakka olla kuulemassa puheenvuoroja sen tähden, että meillä sivistyspoliittinen ministerityöryhmä käsitteli kehittämissuunnitelmaa ja sain niin myöhään tietää, että tämä keskustelu on juuri tänään emmekä voineet sitä toista kokousta enää muuttaa.

Jo näiden kuultujen puheenvuorojen perusteella voin todeta sen, minkä taisin sanoa lähetekeskustelussa, että tämä lakiesityshän on hienosti sanottuna pienimmän haitan ja suurimman hyödyn kompromissi. Juuri sen tähden, että etsittiin kompromissia, se on saatu eduskuntaan, ja tätä samaa kompromissihakuisuutta on sivistysvaliokunnassa etsitty, jotta asia on saatu eteenpäin.

Ed. Nousiaiselle toteaisin, että tässä ei todellakaan ole taustalla oppivelvollisuusiän alentamisajatus, ei missään tapauksessa. Juuri sen tähden, että tässä ei ole hallitusohjelman kirjausta siitä, että oppivelvollisuusiän alentamisasia selvitetään, sitä ei ministeriöstä pantu liikkeelle edes siinä vaiheessa, kun esiopetusta on käsitelty valtioneuvostossa ja nyt eduskunnassa. Minä henkilökohtaisesti olen halunnut ehdottomasti pitää nämä asiat erillään. Mutta tietysti hallitusohjelman kirjaus täytyy myös toteuttaa.

Kun vähän arvioin näitä valiokunnan lausumaehdotuksia, totean tyydytyksellä sen, että valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että myös esiopetusta antavat luokanopettajat ja lastentarhanopettajat tarvitsevat täydennyskoulutusta. Ei olisi varmaan ollut haitallista, että olisitte tätä vähän tarkentaneet, koska meiltä varmaan tullaan kysymään, mitä ja kuinka paljon se on, mitä tässä on tarkoitettu. Mutta minusta on hyvä, että se on kirjattu tänne, koska näin varmasti on. Esiopettaminen, varhaiskasvatus, on eri asia kuin eka- ja tokaluokkalaisten ja muiden peruskoulun

oppilaiden opettaminen, koska ei ole kysymys siitä, että oppituntien mukaan mennään, vaan se on kokonaisvaltaista kasvatusta.

Olin tyytyväinen siitä, voin sen tässä tunnustaa, että sivistysvaliokunta asiantuntijoita kuultuaan totesi, että opettajien pätevyyksiin liittyvä siirtymäkauden pituus on kolme vuotta. Ette kirjanneet sitä pykälään, sen tietysti sivistysvaliokunta olisi voinut tehdä. Luulen, että tämän muutoksen tulevat kentällä jo nyt toimivat sosiaali-kasvattajat ja sosionomit ottamaan hyvällä vastaan. Tällä turvataan se, että samanaikaisesti, kun he pätevöityvät, voidaan huolehtia siitä, että myös päivähoitoa ja esiopetusta kunnissa annetaan. Tämä on hyvä asia.

Koulumatkaetus on myös sellainen. Eduskunta on tämän nyt kirjannut ylös, että kun laki tulee kuntia velvoittavaksi, koulumatkaetus pitää siihen mennessä selvittää. Tässäkin olisin melkein toivonut tarkennusta siltä osin, puhutaanko nyt siitä, että kuljetusetuus tulee kaikille vai niille esiopetuksessa oleville lapsille, jotka ovat todella syrjäseudulta ja joilla on todella pitkät matkat esiopetukseen, vai tarkoittaako teidän kirjauksenne kaikkia. Tästä saa sen käsityksen, että olette tarkoittaneet kaikkia. Tämä on tietysti rahakysymys. Se, kumpi valitaan, vaikuttaa siihen, mikä on kuudennen pönnen hinta.

Sitten viides pönsä, jossa te toteatte, että eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelelee säännösmuutokset, jotka antavat kunnille mahdollisuuden halutessaan siirtää päivähoidon hallinto ja ohjaus sosiaalilautakunnalta opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle. Lakiesityksessähän todetaan, että kunta voi valita, missä esiopetus annetaan, päivähoitossa vai koulussa. Minun täytyy nyt todeta, että minä olen sitä mieltä, että päivähoitoa ei pidä siirtää sivistystoimen alaisuuteen. (Ed. Dromberg: Me olemme toista mieltä!) — Haluan vain todeta oman kantani. Valiokunnan puheenjohtaja Kaarina Dromberg sanoi, että päivähoito on kasvatustehtävä. Se on myös sitä, mutta se käsittäkseni on enemmän hoivaa. Se on myös kasvatustehtävä. Päivähoidolla on juurensa lapsen neuvolassa saamaan hoitoon ja hoivaan. Tämä on ehkä yllätys, kun olen opetusministeri, mutta minä en voi sille mitään, että minä ajattelen tämän asian kuitenkin näin.

Haluan todeta siitä, että niin kuin lähetekeskustelussa sanoin, että minä tiedän pitkään kansanedustajana olleena, että kun hallitus antaa hyvän esityksen eduskunnalle, niin eduskunta pa-

nee sen aina vähän paremmaksi. Näin kävi tässäkin. Siitä parhaat kiitokset sivistysvaliokunnalle.

³⁹ **Kaarina Dromberg /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Rask otti esille sen, mitä valiokunta tarkoitti kuljetusetuudella. Huomattiin, että siinä on erilaisia malleja: harvaanasuttujen alueiden tilanne tai myös se, kuinka paljon vaatii taloudellisia resursseja, jos se taataan kaikille, niin kuin perusopetuksessa on. Katsoimme, että me haluamme nähdä erilaiset mallit ja erilaiset tarpeet, joita tänä päivänä on. Siitä syystä on se selvitys erittäin tärkeä, juuri samasta syystä, jonka ministeri mainitsi: että ne nähdään myös taloudellisina kysymyksinä valtiontalouden ja kunnan kannalta. Siksi selvitys on erittäin tärkeä ennen kuin lopullinen päätös tehdään. Joka tapauksessa yhteinen tahto oli, että kuljetusetuus tulisi järjestää järkevällä tavalla.

Ministerille vielä terveisinä se, että kyllä hyvin vahvasti sivistysvaliokunnassa katsottiin esiopetusta nimenomaan kasvatustehtävänä. Ehkä tämä toimi kuuluisi nimenomaan sivistystoimen alaisuuteen. Hyvin yksimielisesti oltiin tätä mieltä, terveisenä vaan keskustelusta, joka siellä käytiin.

Pätevyydestä sen verran, että kolmen vuoden pidennyksen katsoimme järkeväksi. Toivomme, että se lausuma tulee myös toteutukseen, vaikka siitä ei pykälämuutosta annetakaan.

⁴⁰ **Mirja Ryyänen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin ministeriltä kysyä, mitä koulukuljetusasiassa, sen etuuden tarjoamisessa vielä pitäisi selvittää. Silloin kun on kyse tasavertaisuudesta, niin eikö esiopetuksessa olevat pitäisi asettaa samaan asemaan kuin varsinaisessa peruskoulutuksessa olevat? Lainsäädännön tehtävähän on juuri toteuttaa yhdenvertaisuutta. Jo nyt 70 prosenttia ikäluokasta osallistuu esiopetukseen. Esiopetus pitäisi ulottaa myös niille 30 prosentille, joille se ei tänä päivänä ole mahdollista. Ongelmat paljolti johtuvat juuri pitkistä etäisyyksistä ja välimatkoista. Syrjäseudulla asuvat eivät ole esiopetuksen piiriin aikaisemmin päässeet. Siinä mielessä on kyse hyvin keskeisestä asiasta tämän lainsäädännön kohdalla ja sen toteuttamisesta. Kyllä lainsäädäntö jää hyvin vaillinaiseksi, jos edetään ilman tasavertaisuutta matkaetuuden toteuttamisessa. Varmasti kuljetus ensisijaisesti kuuluisi saada juuri kotoa esiopetuspaikalle ja takai-

sin. Totta kai on hyvä, että se toteutetaan myös päivähoito- ja esiopetuspaikkojen välillä, mutta peruslähtökohta pitää olla kuitenkin se, että päästään ylipäänsä esiopetukseen.

⁴¹ **Säde Tahvanainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ministeri on siinä mielessä oikeassa, että sivistysvaliokunnan lausunto on hieman tulkinnanvarainen koulumatkaedun osalta. Toisaalta täytyy sanoa, että perusteluissa tulee esille se meidän tahtomme ja henkemme sen suhteen, että lapset saatetaan tasavertaiseen asemaan ikään kuin takaamalla koulumatkaetuus kaikille sitä tarvitseville. Minä näkisin ainakin siten kuin koululainsäädäntö tällä hetkellä koululaisilta edellyttää. Näen myös hallinnollisen aseman tällä hetkellä ongelmalliseksi. Se kiteyttää sen ongelman, joka koulun ja päiväkodin välillä tällä hetkellä vallitsee sekä tietyt opettajien koulutuksen ja pätevyyden osalta että myös sitten tämän järjestämisen kautta. Erityisesti voisin ottaa esille perhepäivähoidossa olevat lapset, jotka tulevat ongelmalliseksi ryhmäksi esiopetuksen suhteen: kuinka kuljetetaan kesken päivän esiopetukseen lapsia perhepäivähoidosta? Voidaan ajatella, ettei neljän lapsen kanssa voi lähteä päivähoitotäti viemään lapsia erilliseen paikkaan, ja kyllä tämäkin täytyy kuntien sitten järkevästi ratkaista.

⁴² **Jyrki Katainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun ministeri on paikalla, niin täytyy ihan kiittää tästä hyvästä lain valmistelusta. Näin varmaan kävi, että eduskunta vielä sitä vielä hivenen paransi. Meillä on hyvä paketti käsissä. Oli hyvä myös kuulla ministerin näkemys päivähoiton asemasta nimenomaan sosiaalipuolella. Itse olen asiasta eri mieltä, ja mikäli olen ymmärtänyt, sivistysvaliokunnassa hyvin laajasti ollaan toista mieltä, mutta on hyvä, että näkemys on tullut esille. Silloin pystytään arvioimaan näitä asioita vähän vielä suorempaan.

Ministeri sanoi, että valiokunnan mietinnössä olisi voitu määritellä tarkemmin, mitä täydennyskoulutus tarkoittaa. Se tarkoittaa minun mielestäni keskeisesti sitä, niin kuin totesitte itsekkin, että peruskoulun opettajille on annettava esikouluopettajan valmiuksia. Toisaalta täydennyskoulutusvaatimus tulee sitten myös opetussuunnitelman laatimisen jälkeen, sen myötä mitä paineita sitä kautta tulee.

Kuljetuksessa jossakin mietinnön luonnoksessa oli mukana perusopetuslain 32 §, ja sitä haluttiin määrittelemään kuljetusvelvollisuutta, mutta se on hyvin kova määritelmä. Nimenomaan tämä problematiikka olisi tullut heti kättelyssä esiin, että jos olisi säädetty tämän lain mukaan kuljetusvelvollisuus kunnille, niin se ei olisi ottanut huomioon kuljetusta kotoa esimerkiksi päivähoitopaikkaan ja päivähoidosta esiopetuspaikkaan. Elikkä kunnan olisi pitänyt järjestää kaksi erillistä kuljetusta. Tätä valiokunta ei halunnut tehdä, ja sen takia ei otettu sitä 32 §:ää tähän mukaan. Tämöinen tulkinta tästä laista on olemassa. En tiedä onko se oikea vai väärä.

⁴³ **Ossi Korteniemi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun ministeri on paikalla, niin haluan kiinnittää huomiota yksikköhintaan. Nythän lähdetään siitä tässä hallituksen esityksessä ja siihen myöskin valiokunnan enemmistö on päätenyt, että yksikköhinta olisi vain 85 prosenttia perusopetuksen yksikköhinnasta. Tästä sitten seuraa se, että valtionosuus tulee olemaan pienempi ja koulutuksen järjestäjän resurssit tätä kautta tulevat olemaan selvästi pienemmät kuin perusopetuksessa. Kuitenkin, vaikka kuljetusetuutta ei ollakaan lisäämässä, niin kun esimerkiksi ryhmäkoko pannaan kolmeen toista oppilaaseen, se on sellainen asia, joka vaikuttaa myös kustannuksiin. Toisaalta ainakin henkilökohtaisesti näkisin hyvin tärkeänä sen, että esiopetukselle annettaisiin mahdollisimman hyvät taloudelliset resurssit. Silloin sillä olisi suora vaikutus myöskin opetuksen laatuun. Eli kysyn, miksi tähän päädyttiin, ja onko toiveita, että myöskin tämä asia tulee korjatuksi myöhemmin.

⁴⁴ **Opetusministeri Maija Rask:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Korteniemelle tästä yksikköhinnasta. 85 prosenttia perusopetuksen yksikköhinnasta on aika hyvä tarjous, koska ei ole tarkoituskaan, että esiopetus on koulunomaista ja siinä käytetään kirjoja ja kemurarekvisiittia eikä käytetä oppituntijakoja. Mielestäni vaatimus siitä, että sen pitäisi olla 100 prosenttia, on kohtuuton. Pidän tätä 85 prosentin tarjousta ja esitystä hyvänä. Se on kuitenkin 19 601 markkaa muistaakseni lasta kohden.

Mitä tulee siihen, mitä kuljetuksesta sivistysvaliokunta nyt on lausunut, niin on selvä, että totta kai me nyt selvitämme eri vaihtoehdot, jotka

ovat olemassa, eli sen, tarkoitetaanko koko maata käsittävää kuljetusta vai juuri niitä paikkoja, joissa on kysymys todella pitkistä matkoista.

Kyllä minä näen, että tämä esitys on muodostunut aika tasapainoiseksi ja hyväksi. Hallituksen antamista esityksistä voi sanoa, että minä pidän tätä parhaana. Tämä on todellinen uudistus, jolla pyritään siihen, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta parannetaan lasten keskuudessa, koska esiopetuksen avulla mahdollistetaan, että sitten kun kouluun mennään, pystytään paremmin omaksumaan koulussa annettavia oppoja.

⁴⁵ **Ossi Korteniemi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yksikköhinnasta vielä totean kuitenkin, että tällä hetkellä silloin, kun esiopetusta järjestetään koulun yhteydessä, yksikköhinta on sama kuin perusopetuksessa. Tässä tapahtuu kuitenkin selvä heikennys toisaalta koulumatkaetuuden osalta ja heikennys tapahtuu myös yksikköhinnan osalta. Kyllä tämä on minusta selvä taka-askel, jota ei olisi tullut ottaa tässä yhteydessä.

⁴⁶ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Muutama kommentti täältä edestä. Olisi ollut hyvä tietysti, ennen kuin tätä esiopetuslakia tuotiin eduskuntaan, olla selvitys myös siitä, millä tavalla ne, jotka ovat olleet esiopetuksessa, ovat myöhemmässä elämässään mahdollisesti pärjänneet paremmin. Aina, kun uudistuksia tehdään, pitäisi olla myös tiedossa, onko niillä semmoista erityistä lisäarvoa, joka antaisi jotain uutta mahdollisesti Suomen selviytymiseen tulevaisuudessa ja työllisyyden ja yrittäjyyden osalta, jota täällä monesti myös kaivataan. Sen takia itse alusta pitäen olen ilmoittanut, että minä olen ollut vähän pessimisti tässä mielessä, miksi yhä pienempinä ja pienempinä lapsia viedään kouluun, niin kuin tässä nyt korostetaan sitä, että tämä on niin kuin koulu.

Yksi vaihtoehto lapsen luovan kehityksen kannalta olisi se, että olisi suhteellisen hyvä lapsuus, joka ei välttämättä lähde siitä, että on heti koulun penkillä pienestä pitäen oltava hyvin valvotussa ympäristössä ja määrätyn kellonajan mukaan minuutilleen käyttäytyen. Siinä mielessä silläkkin olisi ollut oma arvonsa. Sen takia, kuten alussa sanoin, olisi toivonut tutkimusta, miten ne ovat parempia kansalaisia tai luovempia kansalaisia. Emme me alistettua porukkaa tarvitse-

kaan, vaan sellaista, jolla omaa ajattelua, luovuutta ja innovaatiota, että pystyy kehittämään uutta ja myös omaperäistä.

Mutta koska lakiesitys on tässä ja nyt käydään läpi näitä asioita ja tämä tulee toteutumaan joka tapauksessa, niin nyt on tietysti mietittävä sitä, millä tavalla laista saadaan mahdollisimman hyvä siten, että se ei jätä ketään varjoon eikä kukaan tule syrjityksi tässä tilanteessa, koska lain pitäisi olla kaikille tasapuolinen ja antaa samantaiset mahdollisuudet. Sen takia keskustelussa kuljetuksen järjestämisestä on kieltämättä ongelmia. Ensi vuonna tämä tietysti toteutuu, niin kuin tässä esitetään, siten, että kuljetusta ei ainakaan valtion toimesta rahoiteta. Kuntahan voi järjestää kuljetuksen. Mutta todennäköisesti siinä tapahtuu sillä tavalla, että se syöllistää joissakin tapauksissa vanhemmat, kun he eivät pysty kuljettamaan lapsia esiopetukseen. Tulee omantunnonpistoja, onko hän huonompi vanhempi, kun hän ei pysty hoitamaan kuljetusta. On luonnollista, että jos ollaan töissä, ei pystytä piipahtamaan mahdollisesti hyvin pitkääkin matkaa ja heittämään näitä koulumatkoja. Jos se hoidetaan omin kustannuksin maksamalla vaikka taksikyyti, niin se taas on kohtuuton kustannus. Siinä mielessä olisi toivonut, että kuljetussysteemi olisi ollut selvä siinä vaiheessa, kun tätä lähdetään toteuttamaan, koska se olisi heti ollut täysillä eikä tällaista välivaihetta olisi ollut olemassa. Mutta se on nyt tässä ja uskon, että se menee vielä näin läpi. Vuosi näyttää, mitä siinä tapahtuu.

Sitten hallinnointijutusta, miten tiukasti päivähoidon ja koulun asema on säädeltyä, että pitää olla koulu- tai opetuslautakunta vai mikä missäkin säätelee näitä. Minusta kyllä pitää olla sillä tavalla, niin kuin ministeri totesi, että jätetään kuntakohtaista väljyyttä. Meillä kunnille on muutenkin jätetty hirveän paljon itsehallintoa, että voidaan toteuttaa eri malleja omalla tavalla, ja se on muotoutunut aika hyvin. Siitäkin voidaan olla monta mieltä, mutta kyllä minusta kuitenkin oma päätösvalta pitäisi olla. Jokainen kunta toteuttaa sitä ja tekee sillä tavalla, mikä siitä parhaiten toimii käytännössä. Siitä voidaan saada hyvä vertailutulos, mikä jatkossa on parempi. Myöhemmin voi jopa olla niin, että joudutaan tekemään lainsäädäntöä, jos nähdäänkin, että jokin asia pitää hoitaa toisella tavalla. Mutta se on oppimisen tulos, niin kuin tässä on monia muitakin kokeiluja tehty.

Oikeastaan näillä ajatuksilla minä olen tämän hyväksymässä. Jälkikäiteisnurinana voi todeta, että ei tällä mitään hätää kyllä olisi ollut.

⁴⁷ **Katri Komi /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys esiopetusta koskevaksi lainsäädännöksi on nyt käsittelyssämme. Koska en ole itse ollut kummassakaan asiaa käsitelleessä valiokunnassa, voi olla, että mielipiteeni herättää vastaväitteitä, mutta olen keskustellut sosiaalikasvattajien, lastentarhanopettajien, lastenhoidtajien ja tietysti erinäisten vanhempien kanssa asiasta.

Eräs esiopetuksessa avustanut lastenhoitaja vertasi sosiaalikasvattajaa ja lastentarhanopettajaa siten, että lastentarhanopettaja osasi opettaa ja suunnitella esiopetusta. Hänen mielestään jonkin verran sosiaalikasvattajalla oli pedagogisissa taidoissa puutteita. Sosiaalikasvattajathan voivat valita toki monia muitakin töitä kuin esiopettajan hommat eli toimia lastenkodeissa, nuorisokodeissa, perheille tarkoitetuilla tukiasemilla jne. Ymmärrän kyllä sen vastustuksen, mitä tässä on, että sosiaalikasvattajat olisivat suorastaan päteviä myös esiopetukseen eli tavallaan valloittaisivat uutta reviiä ehkä joittenkin näkökulmasta. Toki sosiaalikasvattajat tai sosionomit, jotka ovat alalla toimineet, on huomioitava. Jos siirtymäajan pituus olisi viisi vuotta, se olisi ollut selkeä parannus hallituksen esitykseen.

Itse esiopetuksesta sitten: Mielestäni sen ei tulisi olla liian koulumaista pulpetissa istumista, mikä on selkeä vaara, kun puhutaan syrjäkylästä muualla päin Suomea, ei kaupunkikeskuksissa. Mutta ongelma on se, että 0-, 1- ja 2-luokat tulevat olemaan se vaihtoehto, paljon muita ei syrjäkylillä ole. Ehkä tämä on osasy siihen, että luokanopettajat eivät ole olleet niin hirveän innostuneita ottamaan esiopetusta kontolleen. Ehkä he myös kokevat, että ei ole pätevyyttä, jolloin jatkokoulutusvalmius olisi erittäin hyvä heille saada.

⁴⁸ **Raija Vahasalo /kok:** Arvoisa puhemies! Haluaisin puuttua yhteen asiaan, lähinnä kuljetuskysymykseen. Sivistysvaliokunta edellyttää, että esiopetukseen osallistuvat otetaan perusopetuslain mukaisen koulumatkaedun piiriin 2001 lukien. Tällä hetkellä koulumatkaedun kuljetuksen kilometriraja on 5 kilometriä. Täällä on ehdotettu myös muita kilometrirajoja, muun muas-

sa 3 kilometriä. Olen sitä mieltä, että on se kilometriraja 5 tai 3 tai mikä ikinä hyvänsä, se ei sovellu esioppilaalle. Olen vakavasti sitä mieltä, että kuusivuotiaista ei voi laittaa yksinään kulkemaan kuin, leikkisästi sanottuna, parisataa metriä. Kaikki sitä suuremmat kilometrimäärät ja metrimäärät ovat vastoin lapsen etua. Kysyisinikin teiltä, tunneteko te yhtään sellaista kuusivuotiaista, joka tällä hetkellä kulkisi päivähoitoon yksinään tai kulkisi esimerkiksi 3 kilometrin matkan. Ei sellaista ole yhtään eikä saa olla-kaan.

Kuusivuotias tarvitsee kuljetuksen. Me olemme puhuneet täällä, että kunnan pitäisi järjestää kuljetus. Käytännössä se tarkoittaisi silloin sitä, että kaikki kuusivuotiaat pitäisi kuljettaa kunnan toimesta. Siihen taas meillä ei ole varaa, joten pidän sitä hurskasteluna, kun sanotaan, että esioppilaat tulevat koulumatkaedun piiriin, jos sillä koulumatkaedulla on nykyinen kilometriraja.

Niitä lapsia, joilla matka olisi pidempi kuin 5 kilometriä, on suhteellisen vähän. Epätasa-arvo tältä osin jatkuu. Tavoite olisi ollut tasa-arvo, niin kuin on haluttu, mutta käytäntö näyttää siltä, että tasa-arvo ei toteudu, jos esiopetuslapset laitetaan koulumatkaedun piiriin.

Toinen pieni seikka, mihin haluaisin puuttua, on esiopetuksen ryhmäkoko. On ihan oikein, että tällä hetkellä ei aseteta ryhmäkoolle mitään rajaa vaan ainoastaan suositus. Rajan asettaminen on ongelmallinen sen vuoksi, että jos se määrättäisiin olemaan vaikka 13, siitä luvusta, on se mikä tahansa, tulee minimi. Kun on kyseessä tavallinen esiopetusryhmä, ryhmän toimivuus on paljon kiinni lapsista itsestään. Jossain tapauksessa saattaa jo viisi lasta olla liikaa. Joissakin tapauksissa hyvin menee 20 lasta yhdessä ryhmässä. Poikkeus on kuitenkin erityisryhmät. Me tiedämme, että siellä on sellaisia lapsia, jotka tarvitsevat enemmän huomiota, enemmän työtä ja enemmän ohjausta. On selvää, että tällaisissa tapauksissa pitäisi säätää suoraan jo ryhmäkoko. Silloin ei onnistu toiminta mitenkään isoissa ryhmissä. Toinen tällainen tilanne on yhdysluokat.

Kaiken kaikkiaan esiopetuskeskustelu on ollut hyvin hajanaistakin. Puurot ja vellit ovat menneet useaan otteeseen sekaisin. Keskustelua on joko tahallisesti tai tahattomasti johdettu harhaan. Ehkä olisi ollut parempi ja helpottanut tilannetta, jos esiopetuksen sisällölliset tavoitteet olisi määriteltä selvemmin jo lain valmisteluvaiheessa. Silloin ehkä olisi ollut meillä kaikilla sa-

man suuntainen käsitys, mitä esiopetus oikeastaan on. Esiopetuksesta on myös tehty osittain poliittinen kysymys, mitä se ei saa kuitenkaan olla. On muistettava, että kohteena ovat vielä pienet, mutta uteliaat ja oppimishaluiset lapset, joille ei saa tarjota mitään puolittaisuuksia.

Se, mikä on tässä hyvä, kuljetusetuutta lukuunottamatta, on, että uusi laki tuo muuten paljon kaivattua tasa-arvoa kuusivuotiaiden esiopetukseen.

⁴⁹ **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totean ed. Vahasalolle, että esiopetusta todella annetaan tänä päivänä jo 80-prosenttisesti eri kunnissa. Ainoastaan 20 prosenttia on enää kuntia, joissa ei ole vakinaista esiopetusta. Nämä ovat lähinnä harvaan-asutuilta alueilta, Itä- ja Pohjois-Suomesta olevat kunnat. Siinä mielessä 3 tai 5 kilometrin raja on minusta yhdentekevää, että siellä keskimatkat todennäköisesti tulevat olemaan kuitenkin 20–30 kilometrin mittaisia, päivittäiset matkat. Mielestäni hallituksen esityksessä olisi nyt pitänyt olla samalla, että valtio korvaa esiopetuskoulu- laisten pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvat kulut eli kunnan puolesta pitäisi nämä järjestää. Turhaa tätä on siirtää vuoteen 2001.

⁵⁰ **Inkeri Kerola /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erittäin mielelläni kuuntelin ed. Kuosmanen puheenvuoroa. Siihen voi lämpimästi yhtyä. Nimenomaan kunnan vastuulle yksin tätä kuljetusasiaa ei voi jättää, vaan valtion on kannettava kortensa asiassa kekoon. Se on ihan päivänselvä asia. Turvallisuuskäsitteet ovat tärkeitä.

Sanoisin vielä ed. Vahasalolle, että en kovin mielelläni katsele niitä vanhempia, jotka kuitenkin esiopetuksen tai koulupäivän jälkeen saattavat päästää lapsensa kulkemaan yksin hyvinkin pitkiä matkoja tiellä suuntaan jos toiseenkin. Ei heillä vartijaa monestikaan matkallansa näy. Mutta se on useinkin koulupäivän ulkopuolista toimintaa.

Ryhmäkoosta sanoisin, että uskon kuitenkin, että kuntatasolla näissä asioissa ollaan realisteja, osataan päättää asiat paikkakohtaisesti, miten hyväksi nähdään.

Viimeiseksi vielä sanoisin ed. Vahasalolle, että hallituksen esityksessä sivulla 5 kerrotaan niistä kokemuksista, mitä esiopetuksesta on saat- tu. Siellä sanotaan muun muassa näin: "Syy esi-

opetuksen riittämättömyyteen olivat taloudelliset vaikeudet, soveltuvan henkilöstön riittämättömyys, kuljetusmahdollisuuksien puute sekä se, ettei kunnassa ole esiopetukseen soveltuvia tiloja." Kannan edelleenkin huolta valtion rahoitusosuudesta viitaten edellä mainitsemiini seikkoihin.

⁵¹ **Osmo Puhakka /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vahasalon ajatus ja väite, että keskustelua on leimannut poliittisuus, on yllättävä, kun sivistysvaliokunta on ollut äärimmäisen yhteistyökykyinen ja ainoastaan nimenomaan hänen esille nostamistaan kysymyksistä eli kuljetukseen liittyvistä asioista on oltu eri mieltä.

Haluan muistuttaa, että sivistysvaliokunta lausunnossaan edellyttää selvitystä, jolloin tulevat esille myös ed. Vahasalon mainitsema lyhyen matkan kuljetukset ja perhepäivähoidosta esiopetuspaikkaan tulevat kuljetukset. Sisältö ymmärtääkseni esiopetukseen tulee sitten, kun tulee opetussuunnitelma. Minusta on aika vaikea tässä vaiheessa alkaa vaatia keskustelua esiopetuksen sisällöstä, koska se on valmistumassa ja tulossa sivistysvaliokuntaan aikanaan.

⁵² **Katri Komi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen ed. Kerolan kanssa tosiaan huolissani valtionosuudesta kuljetuksessa. Kuljetustukeen lienee löydettävissä varoja vaikkapa lisääntyvistä tuloista polttoaineiden verotuksessa, liikennettä kuin liikennettä.

Ed. Vahasalolle sanoisin, että en usko, että 20 lasta on hyvä ryhmäkokoo. Mielestäni pitäisi olla rohkeutta käydä keskustelua ryhmäkoostakin. Esimerkiksi 13 lasta vaikuttaa ihan sopivalta koolta. Seuraavaksi ongelmaksi tulee tietysti yksikköhinta, jonka 85 prosentin osuus tosiaan siirtää kunnille ongelmia. Tänä päivänä on jo paljon sellaisia luottamushenkilöitä, jotka tuumaavat, ettei kuntaan haluta koko esiopetusta, kun se tuo niin paljon lisäongelmia.

Vielä kommentti siitä, että jos kokopäivähoito siirrettäisiin kokonaisuudessaan opetustoimen alaisuuteen, mistä ministeri Rask puhui, niin ehkä se ainakin lisäisi päivähoidon arvostusta, tuntuisi siltä. Ja jos mahdollisesti olisi väljä organisaatio, saataisiin synergisiä hyötyjä.

⁵³ **Ossi Korteniemi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vahasalon puheenvuoron johdosta totean, että eihän tässä suinkaan vastalauseen tekijöillä ole ollut kysymys mistään politiikan tekemisestä, vaan kyllä meillä on syvä huoli siitä, miten kaikille lapsille voidaan yhtäläisesti turvata mahdollisuus mennä mukaan esiopetukseen. Nyt näemme, että tämä on uhattu.

Mitä tulee perusopetuslain 32 §:ään, niin sielähän sanotaan, että esiopetuksessa ja perusopetuksessa oleville lapsille järjestetään koulukuljetus, jos koulumatka on yli 5 kilometriä. Mutta siellä on myös sellainen lisäys, että silloin kun matka on lapsen iän huomioon ottaen vaarallinen esimerkiksi liikenteellisistä olosuhteista johtuen, kyyditys tulee järjestää, vaikka matka on lyhyempi. Varmasti näin on ja kun on kysymys esiopetuksessa olevista lapsista, perusteet hyvinkin löytyvät. Mutta nyt, kun asiaa ollaan lainsäädännössä järjestämässä sillä tavalla, että koulukuljetuksen järjestäminen jää vanhempien vastuulle, niin nyt valtio vetäytyy tästä pois ja jos kunta järjestää kuljetuksen, se ei myöskään saa siihen valtionosuutta. Tässä ongelma juuri onkin. Jos se olisi lakiin pantu velvollisuus, silloin myös valtio osallistuisi kustannuksiin ja tällä tavalla turvaisimme tasavertaiset mahdollisuudet kaikille lapsille päästä esiopetukseen.

⁵⁴ **Klaus Hellberg /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen myöskin eri mieltä ed. Vahasalon kanssa kuljetustuesta. Minusta on kyllä tärkeää, että esikoululaiset saataisiin kuljetustuen piiriin. Uskon kyllä, että jos tahtoa riittää, pystytään järjestämään turvallinen kuljetus, jos vanhemmilla ei ole siihen edellytyksiä. Siinä mielessä tuen valiokunnan esitystä, että asia hyvin tarkkaan selvitetään. Muutoin tässä tulee selvä eriarvoisuus monen lapsen kohdalla, jos he eivät pääse esiopetuksen piiriin.

⁵⁵ **Raija Vahasalo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen vähän sitä mieltä, että kuljetusasia on paisutettu liian suureksi. Tälläkin hetkellä kunnilla on mahdollisuus kustantaa kuljetukset sekä 6-vuotiaille koululaisille että kaikille, jos on niin sanottu turvaton tai vaarallinen matka. Mutta sitäpä ne eivät tee, kun laki ei sitä sano. Se, että matka on turvaton ja että jokin tie saadaan turvalliseksi, vaatii kyllä niin suuren työmäärän kunnissa, ettei se oikein onnistu. Ja

vaikka olisi kuinka turvallinen matka, olen sitä mieltä, että 6-vuotias ei voi kulkea esimerkiksi kolmea kilometriä yksinään. Kyllä hän vaatii aina saattajan. Kuljetus on muutoinkin stressitekijä, kuten asiantuntijat ovat todenneet.

Minua kiusaa se, että aina verrataan nykyiseen esiopetukseen. Se, mitä nyt luodaan, on täysin uutta. Sitä ei vielä ole olemassa. Kun nyt kuitenkin edellytetään, että kunnat ensi vuonna esiopetuksen aloittavat, niin mitäköhän ne mahtavat aloittaa, kun ei ole käyty selvää keskustelua siitä, mitä esiopetuksen sisältö onkaan. Voi olla, että se on vain vanhan esiopetuksen laajentamista, mitä se ei saisi olla.

Ryhmäkoosta kuulin ed. Karhun kerran mainitsevan, että Pirkanmaalla on sellainen ryhmä, jossa on 20 lasta, ja menee todella hyvin. Tavalisissa esiopetusryhmissä lapsilukumäärä ei välttämättä ole johonkin tiettyyn lukuun sidottu.

⁵⁶ **Osmo Puhakka /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vahasalo sanoi synkän totuuden, että kunta järjestää ja kunta maksaa eli nyt esiopetuksen kuljetuksen kustannukset, noin 30 miljoonaa, tulevat talousvaikeuksissa muutenkin olevien kuntien niskalle. Ei minun mielestäni se vanha esiopetus nyt niin hirveän huonoa ole, etteikö sitäkin voisi vuoden päästä mahdollisesti hyödyntää. Muutoshan on vain 400 tunnista 700 tuntiin. Luulen kuitenkin, että opetussuunnitelma tulee ja sisältö muovautuu.

Ryhmäkoossa minun mielestäni 20 on yläkantissa ja myös yhdysluokkien kannalta, koska sivistysvaliokuntahan lähti siitä, että yhdysluokkaa sitoo myös se 13, mikä on tässä sivistysvaliokunnan lausunnossa.

⁵⁷ **Katri Komi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vahasalolle tosiaan vähän samanlaista kommenttia kuin ed. Puhakka tuossa sanoi. Tokihan kunnilla on mahdollisuus tähän kuljetustukeen, ja tiedän, että on kuntia, joissa on järjestetty joka ikiselle esiopetuksessa mukana olevalle kuljetus kotoa sinne esiopetukseen taksilla ja takaisin. Erittäin vastuullista toimintaa kunnilta, mutta kyllä se tehdään pitkin hampain, koska siellä ei ole niitä ylimääräisiä rahoja siihen laittaa. Toki näin haluttaisiin tehdä, mutta jos ei jotakin täältä päästä tule kunnille vastaan, niin en usko, että tämä toiminta jatkuu.

⁵⁸ **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kunnille ollaan sysäämässä lisää vastuita. Täälläkin puhutaan siitä, että kuljetus pitää järjestää. Ja on ihan tosiasia, että kolme kilometriä tai sitäkin lyhyempi matka on 6-vuotiaalle aika lailla mahdollon tehtävä kulkea. Mutta kyllä tässä yhteydessä, kun nyt ollaan säätämässä lakia, pitäisi myös se yhdenvertaisuus maan eri osissa ottaa huomioon ja varata riittävät resurssit myös tähän kuljetukseen. Ei tällä 19 601:n oppilaskorvauksella kyetä kuljetusta järjestämään. Ei sitä saada täällä Helsingissä eikä sitä saada myöskään tuolla Kemnimaalla eikä vaikka Sodankylässäkään. Eduskunnan säätäessä lakeja täytyy olla vastuullinen ja katsoa myös kokonaisuutta.

⁵⁹ **Ossi Korteniemi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vahasalo sanoi, että kunnat eivät käytä mahdollisuutta järjestää kuljetusta viittä kilometriä lyhyemmällä matkalla silloin, kun koulumatka on lapsen iän huomioon ottaen liian vaarallinen. Tämä ei kyllä pidä paikkansa. Se saattaa ehkä joittenkin kuntien osalta pitää paikkansa, mutta kyllä minä tiedän, että ainakin pohjoisessa hyvin usein kunnat huolehtivat lasten kuljetuksista myös lyhyemmillä matkoilla. Tiedän sen omasta kunnastani, kun olemme ensi vuoden talousarvion jo päättäneet. Me päätimme siitä huolimatta, vaikka tiedossa oli se, että valtio ei aio osallistua tähän, että esiopetuksessa oleville sekä ensimmäisellä ja toisella luokilla oleville oppilaille järjestetään koulukuljetus, jos koulumatka on yli kaksi kilometriä. Näin me olemme Pellon kunnassa päättäneet.

⁶⁰ **Lauri Kähkönen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän koulumatkaetuuteen liittyen edustan myös sellaista kuntaa, joka on pinta-alaltaan Suomen toiseksi suurin, ja siellä on erittäin hyvin toiminut myös tämä kuljetus ja suuri osa lapsista saa esiopetusta, joskin myönnän sen, että tällä hetkellä tämän kuljetuksen valtionosuus sisältyy perusopetuslakiin. Nyt tässä mietinnön kuudennessa lausumassa kyllä selkeästi todetaan — ja näin olen tulkinut, kun kunnille tulee tämä velvollisuus esiopetuksen järjestämiseen — että myös taloudelliset resurssit tataan. Nyt tässä valitettavasti tästä vuoden tauosta on kyse tavallaan, kun kunnat vapaaehtoisesti voivat mennä.

⁶¹ **Annika Lapintie /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Olen erittäin iloinen, että tämä laki on nyt vihdoinkin tässä hyväksyttävänä ja voimme mahdollistaa suomalaisille lapsille tämän esiopeutuksen.

Valiokunnan mietintö osoittaa kyllä sen, että asiaan on paneuduttu hyvin perusteellisesti, ja sen takia ihmettelin täällä, kun kuulin muun muassa valiokunnan varajäsenen ed. Vahasalon edelleen ihmettelevän, mitä se esiopeutus sitten on ja minkälaiseksi se muodostuu. Kyllä tästä mietinnöstäkin selvästi käy ilmi, että valiokunnassa on tästä keskusteltu, ja jokainen, jolla on omia lapsia tai sukulaislapsia tai joka on ollut tekemisissä päivähoiton kanssa, tietää, että esiopeutus ei suinkaan ole mikään pikku koulu, vaan kyseessä on nimenomaan se, että luodaan mahdollisuudet siirtyä pehmeästi tähän alkuopetukseen eli alaasteelle sitten varsinaiseen kouluun.

Silloin, kun tämä hallituksen esitys tuli tänne eduskuntaan, niin mielestäni tässä oli kaksi heikkoutta. Nyt valiokunta on kyllä kiitettävällä tavalla näihin puuttunut ja ehkä kuitenkin mennyt vähän eteenpäin. Täysin tyytyväinen tähän ei valitettavasti voi olla, mutta pitkä harppaus eteenpäin tämä kyllä on.

Valiokunta on tehnyt sen ratkaisun, että tähän mietintöön on otettu jopa seitsemän erilaista lausumaehdotusta, mikä on tietenkin hyvä, että näihin asioihin on kiinnitetty huomiota. Siitä huolimatta olisi varmasti ollut mahdollista tehdä myös muutoksia itse lakiin. Muun muassa opetusministeri Rask tässä hetki sitten ihmetteli, miksi valiokunta ei ollut suoraan tehnyt muutosta lakiin. Mutta hyvä näinkin, ja olen välillä jopa yllätynyt siitä, miten hyvin valiokuntien lausumaehdotukset on nopeasti toteutettu ministeriön ja hallituksen toimesta. Toivottavasti tässäkin nyt käy näin.

Toinen näistä esityksen epäkohdista, jotka ainakin itseäni huolestuttivat, oli nimenomaan se, että lasten esiopeutusten ryhmäkokoja ei ole riittävän tarkasti ja sitovasti säädetty. Edelleenkin tilanne on se, että valiokunta on huolestunut siitä, riittääkö tämä suositus enimmäismääristä. Valiokunta mietinnössään toteaa, että sopiva ryhmäkoko olisi 13 oppilasta, ja tämä onkin varmasti ehdoton yläraja, kun muistamme, että kyse on 5- ja 6-vuotiaista lapsista, joilla on ihan täysi työ siinä, että he jaksavat harjoitella paikallaan istumista ja keskittymistä. Jos sitten on vielä paljon kavereita ympärillä, se on ihan mahdotonta. Olisin

toivonut, että tämä asia olisi myös yksi näistä valiokunnan lausumista, eli valiokunta toteaisi, että ryhmäkokojen enimmäismäärä on sitovasti todettava asetuksella ja asetettava. Itse näkisin jopa 13 oppilaan koon aivan riittävänä, mutta on ikävää, että se on nyt vain tekstissä eikä lausumaehdotuksena. Mutta hyvä, että on edes otettu esille ja sitä on pohdittu.

Toinen epäkohta, joka oli alussa ja joka valitettavasti on täällä vielä, on koulumatkakysymys. Tässä aika paljon hetki sitten keskusteltiin tästä. Useimmille, melkein kaikille kansanedustajille lienee selvää, että eihän kuusivuotiaita kukaan tarkoitaakaan kolmea kilometriä yksin kävelemään, vaan kyseessä on, totta kai, kunnan järjestämä taksikuljetus. Nyt puhutaan siitä, millä tavalla tähän valtio osallistuu.

Valiokunnan kuudes lausumaehdotus lähtee siitä, että on ryhdyttävä toimenpiteisiin, että silloin, kun esiopeutus tulee kunnille pakolliseksi, samalla sitten 1.8.2001 myös koulumatkaetu astuu voimaan. Kyllä kai tämä on askelta parempi esitys kuin hallituksen alun perin esittämä. Toivon, että vakavasti ryhdytään töihin, että edes vuoden 2001 elokuun alusta esikoululaiset pääsevät myös koulumatkaedun piiriin. Yksi valitettava ja ikävä välivuosi tähän jää. Monissa kunnissa ollaan itse asiassa aika innokkaita aloittamaan esiopeutus, ja esiopeutus alkaa, mutta pelättävissä on, että juuri ne lapset, jotka nytkin ovat jääneet pois esikoulusta vaikeiden ja hankalien kuljetusten vuoksi, eivät vielä sinne pääse. Mutta hyvä niinkin, että koulumatkaetu saataisiin vuoden 2001 elokuusta voimaan.

On myös puhuttu hallitusohjelman kirjauksesta, jossa, en nyt tarkkaa sanamuotoa muista, mutta puhutaan sen asian selvittämisestä, pitäisikö nämä 5–6-vuotiaat lapset laittaa suoraan oppivelvollisuuden piiriin. Se ei minusta ole kauhean hyvä ajatus, jos sitä sillä tavalla lähdetään tulkitsemaan, mutta ainakaan opetusministeri Rask äskeisessä puheenvuorossaan ei asiaa näin tulkinut. Sen sijaan kokonaan toinen ja pohdittava asia olisi se, olisiko syytä puhua velvollisuudesta osallistua esikouluun. Nythän ainoastaan lähdetään siitä, että mikäli vanhemmat ovat riittävän innostuneita, aktiivisia ja tietäväisiä, he laittavat lapsensa esikouluun, mutta sen sijaan, jos vanhemmilla ei tätä innostusta ole, lapset jäävät esikoulua paitsi. Itse voisin jopa ajatella, että lasten oikeuden ja lasten tasa-arvon kannalta olisi parempi, että myös esiopeutus olisi pakollinen 5-

ja 6-vuotiaille samalla tavalla kuin seuraavalla ikäkaudella alkaa pakollinen oppivelvollisuus. Tämä tietenkin sillä edellytyksellä, että jatkuvasti pidämme mielessämme, että esiopetus ei ole ollenkaan sama kuin ala-asteen opetus, joka alkaa koulun ensimmäisellä luokalla, vaan esiopetuksessa nimenomaan annetaan valmiuksia siihen, että jaksaa istua paikoillaan, pidetään hienomotoriikan harjoituksia, piirretään kynällä viivoja. Jos se on tämän tyyppistä leikin puitteissa tapahtuvaa ryhmätyöskentelyn oppimista, niin kyllä mielelläni soisin sen kaikille suomalaisille 5- ja 6-vuotiaille.

Puhetta ryhtyy johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

62 Mauri Pekkarinen /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua on kuunnellut ja nyt viimeksi ed. Lapintien puheenvuoroa, on sama sävel kuin viimeksi eilen illalla silloin, kun luopumistukilainsäädännöstä keskusteltiin. Hallitusta edustavat kansanedustajat voihkivat sen kanssa, että hallituksen esitys on täällä väärä, että sen pykälät on väärin kirjoitettu, ja sitten kirjaillaan mietintöön eri näköisiä lausumia, jotka tässäkin tapauksessa tulevat voimaan 1.8.2001. Tulevat voimaan. Tulevat voimaan? Kuka sen takaa, että tulevat voimaan, jos te lausutte täällä, että näin pitäisi mennä? Meillä on pilvin pimein eduskunnan aikanaan lausumia asioita, joihin hallitus ei ole käestänyt millään lausuman edellyttämällä tavalla.

Sekä kuljetustuki että yksikköhintaratkaisut tässä esityksessä ovat sellaisia, että jos kelataan taaksepäin hyvinvointiyhteiskunnan kannalta keskeisiä uudistuksia terveydenhuoltoon taikka koulutoimeen mennee 25—30 vuoden aikaan, ei hän niitä aiempia uudistuksia tällä kaavalla ole pantu toimeen. Ne on pantu toimeen sellaisella kaavalla, joka takaa kaikille kuntalaisille ja kansalaisille tasavertaisen, lapsista puheen ollen kaikille lapsille tasavertaiset edellytykset saada se palvelu. Nyt näin ei käy, vaan aivan kuten ed. Lapintie äsken sanoi, todennäköisimmin nyt tämän palvelun ulkopuolelle jäävät ne, jotka tähän saak-

kakin ovat olleet esiopetuksen ulkopuolella. Tämä on kyllä väärin.

Sanon tässä vielä, kun näen muitakin Suomen Kuntaliiton merkittävissä tehtävissä olevia tässä salissa, että Suomen Kuntaliitto ei hyväksy tätä ratkaisua, mikä tässä on käsittelyn pohjana.

63 Annika Lapintie /vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen vuodatuksessa unohdetaan se olennainen perusasia että kyllä tämä laki ja esiopetuksen alkaminen on suuri askel eteenpäin ja sellainen uudistus, jota ei aikaisemmin ole ollut. Itse viime kaudella sivistysvaliokunnassa istuneena muistan katkerasti, kuinka tätä ei silloin saatu läpi. Olen erittäin tyytyväinen siitä, että tämä on nyt menossa eteenpäin ja tulossa ihan lihaksi ja vereksi ja tulossa aivan todelliseksi oikeudeksi lapsille.

Sen lisäksi, jos olisimme hosumalla saaneet sen viime kaudella, mikä sinänsä tietenkin olisi ollut hyvä, silloin kompromissiesityksenä olisi ollut 400 tunnin esiopetus.

Nyt kun jouduimme tätä vuoden odottamaan, saamme 700 tunnin esiopetuksen, joten ehkä tästä odottelusta on jotakin hyvääkin.

Kun kovasti on kuljetustuesta keskusteltu, niin itse olisin, totta kai, pitänyt parempana sitä, että jo tämänpäiväisessä istunnossa olisi voitu asiasta päättää, mutta hyvä näinkin, että saadaan lausuma.

Ed. Pekkarisella on paljon pitempi edustajakokemus kuin minulla, mutta tällä kokemuksella olen monta kertaa yllättynyt siitä, miten esimerkiksi lakivaliokunnan lausumat ovat hyvinkin nopeasti, jopa vuoden sisällä tulleet hallituksen esityksinä tänne ja ne on sitten valmisteltuna hyväksytty. Uskon, että myös näille lausumille näin käy, ja tämän eteen tulen toimimaan.

64 Inkeri Kerola /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin hyvilläni kuin minäkin olen tämän lain voimaantulosta, mutta ihan niin kuin ed. Lapintie äsken viittasi todellisiin kustannuksiin, viittaisin siihen, että saimme 400 tunnin hinnalla 700 tuntia. Sen jakolaskun kun jokainen edustaja suorittaa itse tykönänsä, niin huomaa, miten käy. Tänä vuonna 6-vuotiaista lapsista noin 78 prosenttia on osallistunut esiopetukseen. Viitataan edelleen hallituksen esityksessä mainittujen kokeilujen tuloksiin, jotka osoittavat, että määrärahat ovat olleet liian pieniä.

65 Sæde Tahvanainen /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on yksikköhinnoista ollut kovasti puhetta. Haluaisin tuoda esille sen, kun korostetaan erityisesti kunnan mahdollisuutta järjestää esiopetus uusilla yksikköhinnoilla, että tällä hetkellä esiopetusta, mitä aikaisemmin on tarjottu 80 prosentille lapsista, on järjestetty päivähoiton yksikköhinnoilla, mitkä ovat alhaisemmat kuin perusopetuksen yksikköhinnat tai nyt esiopetuksen yksikköhinnat. Siinä mielessä kunnat tietyt saavat hieman lisää rahaa. Toki varmasti aina on puute rahasta, mutta täytyy sanoa, että nyt mentäköön eteenpäin tällä rahalla ja katsotaan tulevaisuudessa, mikä tilanne on. En usko, että esiopetuksen järjestäminen tässä vaiheessa kaatuu rahaan.

66 Ossi Korteniemi /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistutan kuitenkin ed. Tahvanaiselle, että tällä hetkellä koulutoimen yhteydessä tapahtuvaan esiopetukseen saadaan sama yksikköhinta kuin perusopetuksessakin. Eli kyllä tässä selvä taka-askele tapahtuu, kun yksikköhintaa tullaan laskemaan 15 prosentilla.

67 Klaus Hellberg /sd: Arvoisa herra puhemies! Käytin jo lähetekeskustelussa asiasta aika pitkän puheenvuoron, joten otan nyt kantaa lähinnä valiokunnan lausumaehdotuksiin. Minusta moni asia näissä lausumaehdotuksissa vie esiopetussuunnitelmaa myönteiseen suuntaan. Uskon, että jos eduskunta lausumaehdotuksiin yhtyy näinkin tärkeässä asiassa kuin esiopetuksessa, niin kyllä hallituksen on otettava asia huomioon.

Muun muassa lausumaehdotuksessa 7 lähdetään siitä, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluksi siitä, kun esiopetusuudistus koko laajuudessaan tulee voimaan, tätä koskevan selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja asetettujen tavoitteiden toteutumista. Tämä on erittäin myönteinen asia. Toivon kyllä, että ennen sitä koulumatkaetu, kun tämä koko laajuudessaan astuu voimaan 1.8.2001, saataisiin myös esiopetukseen osallistuvien oppilaiden piiriin. Se on mielestäni erittäin tärkeä kysymys. Tärkeätä on tietysti myös se, että nyt on esiopetusasian kanssa päästy näin pitkälle, että me tulemme hyväksymään esiopetuslain. Sillä tavalla esiopetus lähtee eteenpäin.

Kolmannessa lausumaehdotuksessa edellytetään, että täydennyskoulutusta järjestetään myös

perusopetuslain mukaista esiopetusta antaville luokanopettajille ja lastentarhanopettajille; se on erittäin tärkeä asia. Tässä on kyseessä nyt sen ikäiset lapset, jotka ovat sellaisessa elämäntilanteessa, että kaikissa tilanteissa lähtökohdaksi on otettava lapsen tilanne. Sen takia tähän täytyy suhtautua erittäin vakavasti siinä mielessä, miten esiopetus osataan antaa, miten pystytään lapsen persoonallista kehitystä tukemaan ja miten rakennetaan koko se järjestelmä, miten esiopetus annetaan. On erittäin tärkeätä, että tässä vaiheessa, kun lapsi varmasti on erittäin herkässä iässä, kaikki menee mahdollisimman oikein ja lapsen etujen mukaisesti.

Olen hieman samalla kannalla kuin ministeri Rask, kun hän ei ehkä ollut samaa mieltä kuin valiokunnan viides lausumaehdotus, jossa lähdetään siitä, että kunnat voivat halutessaan siirtää päivähoiton hallinnon ja ohjauksen sosiaalilautakunnalta opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle. Itse olen sosiaalipuolen kannalla, mutta tässä on tällainen mahdollisuus annettu. Ei sitä ehkä pidä siitä poiskaan ottaa, mutta mielestäni sosiaalipuoli on parempi vaihtoehto.

Myös se, jonka otin esiin lähetekeskustelupuheenvuorossani, että opettajien pätevyysiin liittyvää siirtymäkautta pidennettäisiin, eli kun lausumaehdotuksessa esitetään, että se olisi kolme vuotta, niin minusta se on myöskin erittäin hyvä asia. Minusta tämä lakiehdotus näillä lausumaehdotuksilla hyväksyttynä voidaan hyvin viedä eteenpäin.

68 Sæde Tahvanainen /sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että saadaan esiopetuslaki viimein voimaan, kunhan käsittely täällä eduskunnassa saadaan päätökseen. Parinkymmenen vuoden vatkominen aiheen osalta tietysti ainakin toistaiseksi varmasti loppuu ja saamme ainakin jonkin sortin esiopetusjärjestelmän.

Sivistysvaliokunta on käsitellyt tämän lainsäädännön erittäin huolella, ja ehkä täällä tulleet asiat koulumatkatukineen ovat ne suurinta kohua herättäneet aiheet. Haluaisin tuoda kuitenkin esille sen, että nimenomaan esiopetuksen tavoitteet ja pyrkimys siihen, että tasa-arvoistetaan lasten välisiä eroja ja se, että opintielle päästäisiin mahdollisimman hyvin edellytyksin, ovat se kaikkein tärkein asia esiopetuksessa, ei niinkään keskustelu siitä, kuka saa ja montako markkaa. Mutta tähän tietysti sitten liittyy se, että muun muassa tämä uudistus olisi laadullinen uudistus

ja saataisiin myöskin rahoituskuviot kuntien ja valtion osalta selviksi.

Esiopetuksen osalta on paljon keskusteltu nimenomaisesti pätevydestä. Oikeastaan jo silloin, kun viime kaudella käsiteltiin koululainsäädäntöä, näin, että esiopetus uudistus tulee tietyllä tavalla murtamaan rajan päiväkodin ja koulun välillä ja samalla tuomaan aikamoisia ongelmia ja haasteita kuntatasolle nimenomaisesti sen suhteen, missä hallinnoidaan, kuka on pätevä ja minäkalainen on esimerkiksi tulevaisuuden koulu ja opetus- ja kasvatusympäristö. Sen vuoksi se keskustelu, mikä on käyty muun muassa opettajien lisäkoulutuksen, sosiaalisuuttajien pätevyysden ja hallinnon osalta, on ollut erinomaisen arvokasta keskustelua sekä sivistysvaliokunnassa että täällä, ja sitä tulee jatkaa.

Opetusministeri Rask otti esille sen, että opettajien lisäkoulutusta vaaditaan sivistysvaliokunnan mietinnössä, ja ihmetteli, minkälaista koulutusta sen tulee olla. Mielestäni meidän tehtävämme ei ole sitä määritellä tarkalleen sisällöllisesti mutta ottaa nimenomaan lainsäätäjänä kantaa siihen, että jos on heikkouksia ja puutteita myöskin nykyisillä viran- ja toimenhaltijoilla, jotka antavat esiopetusta, niin niihin täytyy puuttua opetushallinnon koulutuksen avulla. Tietenkin pätevyys ja lisäkoulutuksen määrittely tulee kuulua sitten opetustoimen asianomaisille viranomaisille eli Opetushallitukselle ja opetusministeriölle ja katsoa, kuka on milläkin tavalla loppujen lopuksi ihan aidosti pätevä, eikä vain virkansa puolesta pätevä, opettamaan esiopetuksen piirissä olevia lapsia.

Opettajien osalta näen, että tulevaisuudessa koulutuksen on totaalisesti muututtava. Me olemme sivistysvaliokunnassa jo ottaneetkin kannan, että ensi keväänä tulemme käsittelemään opettajien koulutuksen kokonaisuutena ja perkaamaan ikään kuin tämän sektorin. Varmasti tässä yhteydessä niin lastentarhanopettajien koulutus, luokanopettajien että myöskin tietysti muukin opettajankoulutus tulevat tarkastelun alaiseksi. Mielestäni meidän täytyy siinä vaiheessa ottaa kyllä aika tulevaisuuteen suuntaava kanta siihen, mihin opettajankoulutus tulevaisuudessa on suunnattava. Nykyisellä koulutusjärjestelmällä me vain koulutamme opettajia tiettyihin blokkeihin ja tiettyihin pätevyksiin, ja se ei enää vastaa nykypäivän koulumaailmaa ihan totaalisesti varsinkaan, jos ajattelee esiopetuksen mukanaan tuomia haasteita.

Täällä on tullut esille myöskin ryhmäkoosia ja se, minkä takia valiokunta ei ole määritellyt tiukemmin, että nyt pitäisi olla kolmentoista oppilaan raja. Tämän asian osalta käytiin tietysti keskustelua ja valiokunnan huoli on siellä mietinnössä, mutta samalla me yhdyimme myös opetusministeriön kantaan, mikä myös lainsäädännössä lukee, että mikäli kolmentoista oppilaan ryhmäkokosuositus esiopetuksessa ei toimi käytännössä siten, että se olisi noin kolmetoista tai yleensäkin ottaen kolmetoista, niin tämän osalta säädös korjataan.

Mielestäni jos ajattelee tätä ja vaikka viime kauden koululainsäädännön uudistuksesta käytyä keskustelua ryhmäkoosta, niin tämä on huomattavan paljon tiukempi ja velvoittavampi kanta kaikella muotoa, kuin mikä aikaisemmin on otettu. Kyllä näen, että mikäli kolmentoista oppilaan ryhmäkoos ei suurin piirtein toteudu, jos jossain ryhmässä on neljätoista oppilasta, se ei ole vielä totaalinen katastrofi. Se on kunnan talouden kannalta varmasti perusteltua. Mutta jos se alkaa lähennellä kahtakymmentä tai ylittää jatkuvasti tuon kolmetoista oppilaan rajan, niin silloin täytyy kyllä muuttaa todellakin ryhmäkoos säätelevää säädöstä.

Opetusministeri Rask otti kantaa päivähoiton hallintoon ja siihen, pitäisikö se siirtää opetustoimeen. Hän vastusti siirtoa. Minun mielestäni taas tulevaisuuden kannalta olisi hyvä, että koko kasvatusjärjestelmä olisi saman hallinnon alaisuudessa. Opetustoimen alaisuuteen siirtäminen toisi siihen tiettyä johdonmukaisuutta ja sitä, että tavoitteet sekä esiopetuksen että alkuopetuksen osalta pystyttäisiin huomattavasti tarkemmin myöskin integroimaan ja katsomaan koulutusta ja opetusta ja kasvatusta kokonaisuutena.

Koulumatkaetuuden osalta keskustelua on tässä salissa käyty ja kokoomuksen puolelta näytti tulevan piikkiä muille hallituspuolueille, ilmeisesti, ja myös oppositiolta, siitä, että olisimme pyrkineet politisoimaan tämän kysymyksen. Mielestäni tässä ei missään tapauksessa voi syyttää politisoimista vaan siitä vastuullisesta politiikasta, että otetaan yksi epäkohta, joka mitä ilmeisimmin tulee aiheuttamaan epätasa-arvoa kansalaisten keskuudessa, toden teolla tapetille ja hoidetaan se vastuullisesti myös tulevaisuudessa. Koulumatkaetuus on pakko toteuttaa, jotta myös syrjäseuduilla ja kunnissa, joissa on pitkät välimatkat, voitaisiin tasa-arvoisesti hakeutua

esiopetukseen, ilman että se on vanhempien varallisuudesta tai oman auton käytöstä kiinni.

Lopuksi haluaisin todeta vielä sen, että sivistysvaliokunnan mietinnössä otetaan kantaa siihen, että esiopetukseen tulisi liittää riittävät erityisopetuksen palvelut ja tukipalvelut. Kannatan näitä lämpimästi. Olen ollut ajamassa sitä linjaa, että nimenomaisesti myös esiopetuksessa pystytäisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa havaitsemaan ne ongelmat, jotka lasten oppimiseen ja sosiaalistumiseen liittyvät, ja niihin puuttumaan. Tähän valiokunta on ottanut mietinnössään kantaa.

Mietinnössä sanotaan myös, että opettajien tulisi kyetä havaitsemaan varhaiset ongelma-alueet, jolloin lapsi voi saada tarvitsemaansa erityistä tukea ja ohjausta. Kaikilla opettajilla tulisi olla myös esiopetuksen piirissä valmiudet havaita näitä ongelmia ja puuttua niihin mahdollisimman aikaisin ja saada kuntoutusta näille lapsille.

Koulunaloitustien osalta en näe tarvetta aientaa sitä, koska jos lähdemme aientamaan koulunaloituskäytäntöä kuusivuotiaisiin, kuten halua näyttää joillakin tahoilla olevan, tarkoittaisi se sitä, että sitten putken toisessa päästä tulaisiin jo 15-vuotiaana toisen asteen koulutukseen. Se tulee eittämättä tarkoittamaan sitä, että toisen asteen koulutus tulisi myös totaalisesti uudistaa. En näe sitä hirvittävän järkevänä tällä hetkellä, että me ikään kuin tehokkuuden vaatimuksen nimissä laitamme lapsemme kouluun jo kuusivuotiaana ja pyrimme saamaan putkesta mahdollisimman aikaisin työmarkkinoille. Sitten pian huomataankin, että hukkakoulutusta tapahtuu siellä toisessa päässä, kun koululaiset eivät osaa vielä omaa elämänuraansa tällä hetkellä 16-vuotiaanaakaan valita, saati sitten aikaisemmin 15-vuotiaana.

Arvoisa puhemies! Toivon, että esiopetuslain säädäntö tulee tuottamaan tavoitteensa mukaista tulosta.

69 Mauri Salo /kesk : Arvoisa herra puhemies! Esiopetusta koskeva lainsäädäntö on ollut käsiteltyssä ja siitä on käyty pitkä keskustelu tänäänkin. On nostettu esiin hyviä puolia ja myös tietenkin heikkouksia. Vastuu lapsista kuuluu perheelle. Ei vanhemmuutta eikä varhaiskasvatusta voida tietenkään korvata myöskään esiopetuksella, vaan näihin on kiinnitettävä edelleen kodeissa mahdollisimman paljon huomiota.

Mahdollisuus esikouluun on tietenkin hyvä asia. Se, että se tulee pakolliseksi, kuntien järjes-

tettäväksi, 1.8.2001 lähtien, on kuntataloudelle taas eräänlainen koetinkivi. Uusia velvoitteita tulee samanaikaisesti, kun käydään keskustelua siitä, kuinka kuntien valtionosuusjärjestelmiä yleensäkin ollaan edelleen uudistamassa, niin myös investointien osalta. Opetusministeriön kaavailema lapsikorvaus on kunnalle 19 601 markkaa vuodessa. Jos on se optimiryhmä, 13 lasta ryhmässä, se tekee noin 250 000 markkaa, joka ei riitä kattamaan missään tapauksessa edes palkkauskustannuksia, ja siihen tulevat lisäksi kaikki muut kustannukset.

Yhdenvertaisuuden nimissä on syytä edellyttää, että jo tässä yhteydessä hyvin nopeasti valmistellaan kuljetustekijäjärjestelmä sillä tavalla, että se tulee valtion toimesta kuntien taholta mahdollistettua. Kunnilla ei ole tässä taloudellisessa tilanteessa mahdollisuutta venyä kuljetusasioissa, koska myös peruskoulun puolella on jouduttu jo selkeästi karsimaan kuljetuskustannuksista. Tasa-arvo näin ollen sielläkin alkaa jo pikkuhiljaa olla kyseenalainen.

Lakeja säädettäessä eduskunnassa on syytä katsoa laajasti kokonaisuutta ja kokonaisuuden hallintaa. Kun valiokunnan mietinnön ohessa on hyviä lausumia, on syytä ottaa ne vakavasti ja ryhtyä tarvittaviin lisätoimenpiteisiin, niin että tämä sinänsä hyvä asia tulee myös loppuun asti kunnolla hoidettua.

70 Unto Valpas /vas: Arvoisa puhemies! Esiovetuslainsäädäntö on edennyt hyvin eduskunnassa. Yhdyn niihin näkemyksiin, että yhteistyö sivistysvaliokunnassa on ollut todella hyvää ja asiaa on viety rakentavasti eteenpäin. En yhdy myöskään ed. Vahasalon väitteeseen, että asia olisi ollut valiokunnassa kovin poliittinen asia, päinvastoin. Opositio on mielestäni hyvin asiallisesti suhtautunut lakipakettiin.

Pari asiaa. Kuljetusten järjestäminen on nousut tässä salissa voimakkaasti esille. Tämä on hyvä asia. Kuljetus pitää saada mielestäni mahdollisimman nopeasti lakipaketin sisälle. Sivistysvaliokunta edellyttääkin mietinnössään aivan oikein, että perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen osallistuvat oppilaat saatetaan koulumatkaedun piiriin 1.8.2001.

Alle kuusivuotiaiden kulkeminen ei ole aivan yksinkertaista, joten ei ole mielekasta jättää kaikkien pienimpiä kulkijoita kuljetusten ulkopuolelle. Tämä on myös suuri turvallisuuskysymys. Alueellinen tasa-arvoisuus edellyttää mielestäni

myös määrärahat kuljetukseen. Eri kunnissa asuvat esikoululaiset eri puolilla maata eivät ole tässä asiassa tasa-arvoisia. Tämä on tosiasia, joka on voitava korjata. Siirtymäkauden aika ei saa jäädä yhtä vuotta pitemmäksi. Siitä meidän on yhdessä pidettävä huoli.

Sitten toinen asia. Oppivelvollisuusiän alentamista ei saa myöskään kytkeä esiopetuksen toteuttamiseen. Hallitus on aivan oikein luvannut selvittää oppivelvollisuusikäasian erikseen. Selvityksessä on otettava huomioon monia asioita. Iän alentaminen voi vaikuttaa muun muassa toisen asteen koulutukseen ja siihen, missä iässä nuori siirtyy työelämään. Monet seikat viittaavat siihen, että oppivelvollisuusiää ei pidä alentaa. Asia kannattaa kuitenkin mielestäni selvittää kaikin puolin.

Arvoisa puhemies! Puutteista huolimatta esiopetus on suuri saavutus. Uskon, että esikouluopetusta päästään toteuttamaan nopeasti ja laadukkaasti koko maassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys eräiden perustuslakeihin viittaavien säännösten tarkistamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 148/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 7/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
toisen lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
kolmannen lakiehdotuksen 1 ja 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
viidennen lakiehdotuksen 3 ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
kuudennen lakiehdotuksen 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
seitsemännen lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
kahdeksannen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
yhdeksännen lakiehdotuksen 138, 139 ja 142 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laeiksi julkisen arvannon osoituksista ja tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 146/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 8/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—4 §, johtolause ja nimike sekä
toisen lakiehdotuksen 2, 4 ja 59 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys Kroatian kanssa tehdyn sijoitusten vastavuoroista edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 147/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 8/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 143/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 20/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 20. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys kiinnitysluottopankkilaiksi ja laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain 97 c §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 141/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 13/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 13. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

¹ **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Lakiesityksen tarkoituksena on edistää ja monipuolistaa asunto- ja kiinteistörahoitusta tarjoamalla vaihtoehtoisia sijoituskohteita ja pitkäaikaisia kiinteäkorkoisia luottoja. Tämä on tietenkin hyvä lisäinstrumentti rahoitusmarkkinoille, mutta tässä on yksi merkillepantava asia.

Lakiehdotuksen mukaan kiinteistöluottopankin antama kiinteistöluotto ei saa ylittää 60:tä prosenttia vakuutena olevan asunnon tai kiinteistön arvosta. Arvioinnista vastaa pääsääntöisesti hyväksi tunnettu kiinteistöarviointiin soveltuva yritys tai yhteisö, josta tosin valtiovarainministeriöllä on mahdollisuus edelleen antaa määräyksiä ja säädöksiä.

Tässä yhteydessä voi todeta, että valiokunnassa asiaan kiinnitettiin erityistä huomiota, ei kuitenkaan lausuttu mietinnössä mitään erityistä vaan yleiskeskustelussa oikeastaan valiokuntahuoneeseen jäi se, että valtiovarainministeriön on syytä toimia jatkossa kuitenkin sillä tavalla, että arviointikustannukset eivät missään yhteydessä nouse kohtuuttomiksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—6 § ja 1 luvun otsikko, 7—15 § ja 2 luvun otsikko, 16 ja 17 § ja 3 luvun otsikko, 18 ja 19 § ja 4 luvun otsikko sekä 20 ja 21 § ja 5 luvun otsikko, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 97 c §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 1998

Mietintöjen pöydällepano
Kertomus K 3/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 6/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 7/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon.

10) Hallituksen esitys hätäkeskuslaiksi ja pelastustoimilain muuttamiseksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 87/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon.

11) Hallituksen esitys metsästyslain 87 §:n muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 59/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 13/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

12) Hallituksen esitys laeiksi opintotukilain ja asumistukilain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 73/1999 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 8/1999 vp
Lakialoite LA 49, 110/1999 vp
Toivomusaloite TA 289, 295, 311, 319, 320/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomenna kello 18 pidettävään täysistuntoon.

13) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 77/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 19/1999 vp
Lakialoite LA 57, 112/1999 vp
Toivomusaloite TA 359, 368, 405, 481, 501, 508/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomenna kello 18 pidettävään täysistuntoon.

14) Hallituksen esitys vuodelta 2000 suoritettavaa vakuutetun sairausvakuutusmaksua ja työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevaksi lainsäädännöksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 151/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 21/1999 vp
Lakialoite LA 118, 123, 142, 151/1999 vp
Toivomusaloite TA 397, 410—412, 422, 429, 452, 462, 473, 477, 500/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomenna kello 18 pidettävään täysistuntoon.

15) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäädännön muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 78/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 22/1999 vp
Lakialoite LA 51/1999 vp
Toivomusaloite TA 387, 426, 453, 464, 472, 488, 502/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomenna kello 18 pidettävään täysistuntoon.

16) Hallituksen esitys ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 84/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 4/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 18.55.

Täysistunto lopetetaan kello 18.44.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
